

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE
CZARNA DĄBRÓWKA na lata 2021 -2027**

Czarna Dąbrówka, marzec 2021

Spis treści

WPROWADZENIE DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZARNA DĄBRÓWKA	4
1. METODOLOGIA.....	6
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE.....	7
2.1. <i>UWARUNKOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYNIKAJĄCE Z CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ.....</i>	<i>8</i>
2.2. <i>UWARUNKOWANIA STRATEGII WYNIKAJĄCE Z POLITYKI SPOŁECZNEJ REALIZOWANEJ NA SZCZEBLU KRAJU.....</i>	<i>9</i>
2.3. <i>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRZYJĘCIA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH NA SZCZEBLU REGIONALNM</i>	<i>17</i>
2.4. <i>OCENA UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH – PODSUMOWANIE.....</i>	<i>19</i>
3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	20
3.1. <i>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRZYJĘCIA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH NA SZCZEBLU LOKALNYM</i>	<i>21</i>
3.2. <i>OCENA UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH – PODSUMOWANIE.....</i>	<i>23</i>
4. RAPORT O STANIE.....	24
4.1. <i>OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY</i>	<i>24</i>
4.2. <i>UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE.....</i>	<i>26</i>
4.2.1. <i>Stan i struktura ludności.....</i>	<i>26</i>
4.2.2. <i>Ruch naturalny ludności.....</i>	<i>29</i>
4.3. <i>UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE</i>	<i>30</i>
4.3.1. <i>Bezrobocie w gminie Czarna Dąbrówka</i>	<i>30</i>
4.3.2. <i>Przedsiębiorczość</i>	<i>34</i>
4.3.3. <i>Sytuacja ekonomiczna mieszkańców gminy</i>	<i>37</i>
4.4. <i>UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE.....</i>	<i>40</i>
4.4.1. <i>Dostęp do edukacji.....</i>	<i>40</i>
4.4.2. <i>Dostęp do usług zdrowotnych</i>	<i>43</i>
4.4.3. <i>Wykluczenia społeczne</i>	<i>45</i>
4.4.3.1. <i>Osoby niepełnosprawne.....</i>	<i>46</i>
4.4.3.2. <i>Ubóstwo</i>	<i>48</i>
4.4.3.3. <i>Bezdomność.....</i>	<i>50</i>
4.4.3.4. <i>Problemy uzależnień.....</i>	<i>51</i>
4.4.3.5. <i>Starość.....</i>	<i>53</i>
4.4.3.6. <i>Długotrwała lub ciężka choroba.....</i>	<i>55</i>
4.4.3.7. <i>Przemoc w rodzinie</i>	<i>56</i>
4.4.4. <i>Aktywność społeczna.....</i>	<i>58</i>
4.4.5. <i>Bezpieczeństwo.....</i>	<i>60</i>
4.5. <i>INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....</i>	<i>62</i>

4.5.1. Infrastruktura pomocy społecznej.....	62
4.5.1.1. Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej – statystyka wybranych elementów pomocy społecznej.....	67
4.5.2. Zasoby mieszkaniowe.....	73
4.5.3. Infrastruktura kulturalna.....	75
4.5.4. Infrastruktura sportowa i turystyczna.....	76
4.6. RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH.....	77
5. ANALIZA SWOT.....	88
6. DIAGNOZA STANU I MOŻLIWOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	94
6.1. DIAGNOZA.....	94
7. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZARNA DĄBRÓWKA	100
8. MISJA.....	101
9. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁANIA	103
Tabela 56. Priorytet EDUKACJA – cele szczegółowe i kierunki działania.....	103
10. PROGNOZA ZMIAN	115
10.1. PROGNOZA ZMIAN W OBRZARZE RYNKU PRACY, OCENA SKALI POTRZEB.....	115
10.2. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE OCHRONY ZDROWIA, OCENA SKALI POTRZEB ...	116
10.3. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE OBJĘTYM PROGNOZĄ, OCENA SKALI POTRZEB.....	116
10.4. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE PIECZY ZASTĘPCZEJ W ZAKRESIE OBJĘTYM DIAGNOZĄ, OCENA SKALI POTRZEB.....	117
10.5. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE PROBLEMATYKI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH..	117
10.6. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W ZAKRESIE OBJĘTYM DIAGNOZĄ, OCENA SKALI POTRZEB	118
11. WARUNKI REALIZACJI STRATEGII.....	119
12. RAMY FINANSOWE	120
12.1. PROGRAMY OPERACYJNE.....	120
12.2. RAMY FINANSOWE JAKO WYNIK PRZYJĘTYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH I UDZIAŁU GMINY CZARNA DĄBRÓWKA W PROJEKTACH PPP WYPEŁNIAJĄCYCH PRZYJĘTE CELE GMINY W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ.....	126
13. ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	127
13.1. FUNDUSZE UE NA LATA 2021 – 2027 DLA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	127
13.1.1. Budżet UE 2021-2027 i fundusz odbudowy	127
14. MONITORING STRATEGII.....	127
14.1. WSTĘP	127
14.2. Wskaźniki monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka.....	130
15. WYKAZ TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW.....	144

WPROWADZENIE DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZARNA DĄBRÓWKA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawowym instrumentem zarządzania, wyznacza instytucjom pomocy społecznej syntetycznie sformułowaną misję. Wyraża cele długoterminowe, odpowiadające generalnym kierunkom działania, a także przedstawia alokację zasobów, jakie są niezbędne do realizacji przyjętych celów. Obowiązująca dotąd Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka wytyczała cele strategiczne, szczegółowe i zadania do realizacji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych do końca 2020 roku.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka do 2027 r. zaprojektowano kontynuację podjętych przedsięwzięć do roku 2020 oraz zaktualizowano jej cele tak, aby odpowiadały bieżącym problemom mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka i szczególnej sytuacji społecznej i gospodarczej związanej z pandemią COVID 19 w Polsce i na świecie oraz konsekwencjami tej wyjątkowej sytuacji dla rozwiązywania problemów społecznych w nadchodzących latach. Potrzeba opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, traktowanej jako długofalowy program działania, wynika z kilku przesłanek.

Po pierwsze jest to prawny obowiązek nałożony na samorząd gminny i powiatowy.

W przypadku gminy zadanie budowania strategii rozwiązywania problemów społecznych określa ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. art.17 pkt.1(Dz. U. z 2017r. poz. 1769), który stanowi, iż do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Po drugie, przyjęcie przez samorząd Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma istotne znaczenie dla realizacji lokalnej polityki społecznej. Cele polityki społecznej to:

- bezpieczeństwo socjalne, które obejmuje zapewnienie dochodów i usług w sytuacji wystąpienia ryzyka socjalnego (choroba, inwalidztwo, starość, śmierć, bezrobocie, bezdomność),
- inwestycja w człowieka, tworzenie równych szans rozwoju ludzi, kształcenie młodego pokolenia, promocja zatrudnienia,
- pokój społeczny, który jest podstawą stabilizacji życiowej ludzi, współpracy w osiąganiu celów, tolerancji różnic między ludźmi. Wartość pokoju społecznego rośnie wraz z osiąganiem dobrobytu i stabilizacji politycznej,
- akcentowanie życia rodzinnego, czyli powrót do wartości związków między ludźmi, poczucie bezpieczeństwa na podstawie więzi emocjonalnych i uczuciowych.

Podczas opracowywania dokumentu wykorzystane zostały obowiązujące dokumenty planistyczne i strategiczne województwa pomorskiego, powiatu bytowskiego i gminy Czarna Dąbrówka, a także materiały udostępnione, m.in. przez Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy, Policję, Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce.

W opracowaniu Strategii wykorzystano również informacje pochodzące z badań ankietowych, przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka przeprowadzonych za pomocą

strony internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej W Czarnej Dąbrowce , oraz tradycyjnych ankiet w formie drukowanej, wypełnianej przez respondentów i wrzucanych do specjalnie przygotowanej skrzynki. Ankiety przeprowadzono w dwóch kierunkach tj. oceny podstawowych elementów życia społeczno gospodarczego gminy mających znaczące oddziaływanie na proces rozwiązywania lokalnych problemów społecznych oraz w zakresie oceny jednego z istotnych problemów domowych jakim jest przemoc domowa. Wyniki ankiet wypełnionych przez bezpośrednich beneficjentów pomocy społecznej za pośrednictwem GOPS zostaną omówione w części diagnostycznej strategii oraz Programie Przeciwdziałania Przemocy Społecznej na lata 2021-2026.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrowka stanowi integralną część Strategii Rozwoju dla Gminy Czarna Dąbrowka do roku 2022 roku oraz jest próbą odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć, by społeczność zamieszkująca gminę Czarna Dąbrowka mogła w sposób jak najpełniejszy, w trwającym skutecznie procesie rozwiązywania problemów społecznych zaspokajać swoje potrzeby i realizować własne scenariusze życiowe w nawiązaniu do przyjętych kierunków rozwoju gminy.

W raporcie (Bilansie Otwarci) omawiającym uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne polityki społecznej i działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie Czarna Dąbrowka wykorzystano następujące źródła danych i informacji:

a) pierwotnych:

1. dane zebrane podczas rozmów i wymiany e-maili z przedstawicielami administracji samorządowej szczebla gminnego,
2. wyniki rozmów telefonicznych spotkań, udzielanych informacji drogą poczty elektronicznej oraz rozmów bezpośrednich z przedstawicielami Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, lokalnymi liderami środowisk oświatowych, organizacji pozarządowych i instytucji pomocy społecznej,
3. własne badania sondażowe oparte o ankietyzację beneficjentów pomocy społecznej jako i instytucji publicznych i organizacji pozarządowych oraz badania dotyczące oceny działań na rzecz przeciwdziałania przemocy społecznej w Gminie Czarna Dąbrowka przeprowadzone przez GOPS

b) wtórnych:

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do roku 2030 , (MA i C¹, 2015),
2. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego do roku 2030 (MPiPS, 2011),
3. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego do roku 2030 (UM, 2021)
4. Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego, (WUS², 2019),
5. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bytowskiego na lata 2021–2027 (Projekt 2021),
6. Strategia Rozwoju dla Gminy Czarna Dąbrowka do roku 2022 roku, (UG³, 2015),
7. Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Czarna Dąbrowka za rok 2019 i lata poprzednie (GOPS⁴),

¹ MA i C Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji

² WUS – Wojewódzki Urząd Statystyczny

³ UG – Urząd Gminy w Czarnej Dąbrowce

⁴ OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

1. METODOLOGIA

Na całość opracowania pn. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka składają się wyniki prac, będących kompilacją wniosków powstałych po dokonanej diagnozie stanu, opartej na bilansie otwarcia i autorskiego uporządkowania wyników ankietyzacji środowisk samorządowych, organizacji społecznych i beneficjentów pomocy społecznej.

Zaproponowane sformułowania celów i kierunków działania są spójne z dokumentami określającymi politykę społeczną na szczeblu krajowym i regionalnym, ale przede wszystkim uwzględniają założenia – beneficjentów instytucjonalnych tej strategii, mających bezpośrednie przełożenie w swoich codziennych działaniach na rzecz beneficjentów pomocy społecznej.

Głównym elementem mającym wpływ na ostateczny kształt strategii jest zamieszczony w pierwszej części dokumentu Bilans Otwarcia, opracowany przy merytorycznym udziale pracowników Urzędu Gminy w Czarnej Dąbrówce oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Bilans ten zawiera podstawowe informacje o polityce społecznej i działaniach na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie Czarna Dąbrówka, uwzględniając czynniki społeczne i gospodarcze w całym regionie i poszczególnych jego obszarach. Czynniki te mają pośrednie lub bezpośrednie oddziaływanie na poziom i jakość życia, skalę i rodzaj problemów społecznych w gminie Czarna Dąbrówka.

Założeniem konsultacji społecznej realizowanej w oparciu o ankiety i utworzone forum dyskusyjne na specjalnie poświęconym temu zagadnieniu profilu na Facebooku było zidentyfikowanie celów i kierunków działania w poszczególnych przyjętych teoretycznie obszarach pomocy społecznej. Pracując nad analizą SWOT brano pod uwagę pięć obszarów istotnych z punktu widzenia problematyki społecznej:

EDUKACJA, PROBLEMY SPOŁECZNE, FINANSE, SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA, INFRASTRUKTURA.

Nie mniej, formułując oceny poszczególnych elementów życia społeczno - gospodarczego, mającego wpływ na realizację zadań polityki społecznej, poruszano się w siedmiu **grupach beneficjentów** w obszarach istotnych z punktu widzenia interesów beneficjentów pomocy społecznej tj. **Dzieci i Młodzież, Seniorzy, Uzależnienia, Ubóstwo, Bezdomność, Bezradność, Niepełnosprawność.**

Na podstawie wcześniej opracowanej analizy SWOT:

- mocne strony (wewnętrzne) polityki rozwiązywania problemów społecznych w gminie Czarna Dąbrówka,
- słabe strony (wewnętrzne) tej polityki,
- szanse (zewnętrzne),
- zagrożenia (zewnętrzne),

zespół ekspertów postawił sobie następujące pytanie: „*Co należy zrobić, albo jakie podjąć działania lub spowodować efekty tych działań, żeby zlikwidować słabe strony i zniwelować zagrożenia?*”.

Na podstawie tak postawionego pytania sformułowano cele strategiczne polityki społecznej opierając się na wcześniej wybranych w wyniku analizy słabych stronach i zagrożeniach. Podobnie pracowano przy budowaniu celów określonych na podstawie mocnych stron i szans. Kolejnym krokiem procesu budowania strategii było ostateczne sformułowanie celów w poszczególnych obszarach polityki społecznej, przy jednoczesnym wskazywaniu na potrzebę realizacji niezbędnych inwestycji w obszarze pomocy społecznej gminy Czarna Dąbrówka.

Założenia do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka sformułowano na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu, w tym również posługując się analizą SWOT wypracowaną na podstawie ankiet.

Część strategiczna została oparta na przyjętych założeniach do strategii wynikających z bilansu otwarcia i diagnozy stanu.

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Uwarunkowań zewnętrznych dla realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka należy upatrywać w Unii Europejskiej, polityce społecznej państwa oraz w wyznaczonych celach i kierunkach działania, w tym sektorze na szczeblu regionalnym. Po podpisaniu przez Rząd RP Traktatu Akcesyjnego wszelkie prawa w tym zakresie obowiązujące w UE przed przystąpieniem naszego kraju do Unii stały się dla Polski obowiązujące. W pierwszej kolejności kierunki polityki społecznej dla tej części Europy określa od 2000 roku Strategia Lizbońska oraz Europejski Model Społeczny Unii Europejskiej i Rady Europy. Natomiast Traktat Konstytucyjny Unii Europejskiej obecnie przejęty przez Traktat Lizboński, wprowadza Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej, która ma również stanowić podstawy dla prowadzenia polityki społecznej i działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w krajach członkowskich.

W kolejności znaczenia i wpływu na rozwiązania regionalne w tym obszarze ma Narodowa Strategia Spójności oraz Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, które to dokumenty wspierają min. realizację polityki społecznej i integracji na poziomie województw, powiatów i gmin. W Unii Europejskiej stosunkowo niedawno narodziła się koncepcja otwartej koordynacji polityki społecznej. To z kolei oznacza, że istnieje koncepcja pożądanej drogi rozwoju, a także koncepcja europejskiego modelu socjalnego, do której kraje europejskie będą się zbliżać.⁵

Polityka społeczna w województwie Pomorskim to przede wszystkim zwiększony nacisk na wzrost znaczenia samorządów lokalnych i sektora obywatelskiego, dowartościowanie wolontariatu, podnoszenie roli edukacji i więzi społecznych w budowaniu kapitału społecznego, wzrost znaczenia sektora ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez udział w programach integracyjnych i reintegracyjnych, działania aktywizujące całe społeczności lokalne.

Uwarunkowania zewnętrzne w układzie tabelarycznym w rozbiciu na europejskie, krajowe i regionalne omówiono szerzej w następnych podrozdziałach.

⁵ *Europejski model socjalny i otwarta koordynacja polityki społecznej, Stanisława Golimowska, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, W-wa.*

2.1. UWARUNKOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYNIKAJĄCE Z CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

Tabela 1. Dokumenty Unii Europejskiej dotyczące polityki społecznej

Traktat Akcesyjny
<p>Na mocy niniejszego Aktu nowe Państwa Członkowskie przystępują do decyzji i umów przyjętych przez przedstawicieli rządów Państw Członkowskich zebranych w ramach Rady Wspólnoty. Nowe Państwa Członkowskie zobowiązują się przystąpić od dnia przystąpienia do wszystkich innych umów zawartych przez obecne Państwa Członkowskie i dotyczących funkcjonowania Unii lub związanych z jej działaniami.</p> <p>Co oznacza, że Polska zobowiązuje się do przestrzegania wszystkich norm prawnych i przyjętych strategii rozwojowych dla poszczególnych obszarów życia społeczno – gospodarczego, w tym polityki społecznej wyrażonej m.in. w Strategii Lizbońskiej przyjętej przez Unię Europejską w 2000 roku.</p>
Strategia Lizbońska
<p>Celem Strategii Lizbońskiej jest uczynienie z UE obszaru o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, jednocześnie zachowującego wysoką spójność społeczną. Spójność społeczna rozumiana jest tutaj jako zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom oraz minimalizowania rozbieżności między nimi. Polega więc nie tylko na zwalczaniu wykluczenia społecznego i ubóstwa, ale przede wszystkim na tworzeniu solidarności w społeczeństwie, tak aby ograniczać zasięg występowania tego zjawiska. Strategia ta opiera się na trzech filarach: konkurencyjności, zatrudnieniu i spójności społecznej.</p>
Założeniem europejskiego modelu społecznego Unii Europejskiej i Rady Europy jest:
<ul style="list-style-type: none">- odpowiedzialność państwa za poziom i jakość życia wszystkich obywateli wyrażająca się m.in. w aktywnym przeciwdziałaniu rosnącemu ubóstwu i nadmiernemu rozwarstwieniu społecznemu,- oparcie polityki społecznej na prawach społecznych i socjalnych, których katalog zawiera Zrewidowana Europejska Karta Społeczna - podstawowy dla Europejskiego Modelu Społecznego dokument Rady Europy, jak i Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej włączona w całości do projektu Traktatu Konstytucyjnego, a następnie Traktatu Reformującego,- wielo- sektorowość i wielo- poziomowość polityki społecznej, w której ważną rolę do odegrania mają sektor obywatelski i rynkowy oraz władze regionalne i lokalne przy aktywnej postawie państwa realizującego interes wspólny i chroniącego najbardziej podatnych na wykluczenie społeczne,- uznanie znaczenia mocnych i trwałych więzi rodzinnych i społecznych za jeden z istotnych czynników zapobiegających powstawaniu problemów społecznych i gospodarczych,- uwzględnianie trendów demograficznych w planowaniu polityki społecznej, a szczególnie takich zjawisk jak: zmieniająca się struktura wiekowa społeczeństwa, zmiany wzorów życia rodzinnego oraz migracje.
Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej
<p>W obliczu zmian w społeczeństwie, postępu społecznego oraz rozwoju naukowego i technologicznego, niezbędne jest wzmocnienie ochrony praw podstawowych poprzez wyszczególnienie tych praw w Karcie i przez to uczynienie ich bardziej widocznymi.</p> <p>Karta Praw Podstawowych zabezpiecza obszar interesów związanych ze skuteczną realizacją polityki społecznej i integracji państw członkowskich UE uznając m.in. następujące prawa, wolności i zasady: godność ludzką, prawo do życia, prawo do integralności osoby, zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej, prawo do wolności i bezpieczeństwa, poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego, prawo do zawarcia małżeństwa i prawo do założenia rodziny, prawo do nauki, wolność wyboru zawodu i prawo do podejmowania pracy, równość wobec prawa, niedyskryminacja, równość mężczyzn i kobiet, prawa dziecka, prawa osób w podeszłym wieku, integracja osób niepełnosprawnych, zabezpieczenie społeczne i pomoc społeczna.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów obowiązujących w Unii Europejskiej.

2.2. UWARUNKOWANIA STRATEGII WYNIKAJĄCE Z POLITYKI SPOŁECZNEJ REALIZOWANEJ NA SZCZEBLU KRAJU

Tabela 2. Najważniejsze akty prawne odnoszące się do polityki społecznej – obecnie obowiązujące w Polsce

1.	<p style="text-align: center;">Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)</p>
	<p>Art. 32. 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.</p> <p>2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.</p> <p>Art. 33.1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.</p> <p>2. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.</p> <p>Art. 35.1. Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury.</p> <p>2. Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.</p> <p>Art. 67. 1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.</p> <p>2. Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i niemający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa.</p> <p>Art. 69. Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.</p> <p>Art. 71. 1. Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.</p> <p>2. Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.</p> <p>Art. 72. 1. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.</p> <p>2. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.</p> <p>Art. 75. 1. Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałają bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania.</p>
2.	<p style="text-align: center;">Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2017 r. poz. 882)</p>
	<p>Art. 1. 1) Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane.</p> <p>2) W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne</p>

	<p>organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.</p> <p>Art. 2. 1. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym; 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym; 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji. <p>Art. 8. 1) Jednostki organizacyjne i inne podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej, zwane dalej „organami do spraw pomocy społecznej”, w porozumieniu z podmiotami leczniczymi udzielającymi świadczenia zdrowotne w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz spraw bytowych.</p> <p>2. Oparcie społeczne polega w szczególności na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia; 2) organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji, 3) udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.
3.	<p style="text-align: center;">Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U.2020.0.1876)</p>
	<p>Art. 17 ust. 1 Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z szczególnego ryzyka; 2) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej; 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym; 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych; 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych; 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego; 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych; 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego; 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem; 10) praca socjalna; 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych; 14) dożywianie dzieci; 15) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym; 16) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu; 16a) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu informatycznego; 18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników; 19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych; 20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. <p>2. Do zadań własnych gminy należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych; 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu

	<p>gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;</p> <p>3a) opracowanie i realizacja projektów socjalnych,</p> <p>4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;</p> <p>5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.</p>
4.	<p align="center">Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817, 1948, z 2017 r. poz. 60, 573, 1909, z 2020. 0.1057)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy w sposób szczególnie powiązane są z polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji:</p> <p>Art. 3. 1. Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.</p> <p>2. Organizacjami pozarządowymi są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi, 2) niedziałające w celu osiągnięcia zysku — osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4. <p>Art. 4. 1. Sfera zadań publicznych, o której mowa w ustawie, obejmuje (<i>między innymi— przyp. aut.</i>) zadania w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób; 1a) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; 1b) udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa; 2) działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 3) działalności charytatywnej; 4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; 5) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego; 5a) działalności na rzecz integracji cudzoziemców; 6) ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1638), 7) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; 8) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; 9) działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn; 10) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym; 13) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; 20) porządku i bezpieczeństwa publicznego; 22a) udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego; 27) promocji i organizacji wolontariatu; 31) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka; 32) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym; <p>Art. 5. 1. Organy administracji publicznej prowadzą działalność w sferze zadań publicznych, o której mowa w art. 4, we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3, prowadzącymi, odpowiednio do terytorialnego zakresu działania organów administracji publicznej, działalność pożytku publicznego w zakresie odpowiadającym zadaniom tych organów.</p> <p>3. Współpraca, o której mowa w ust. 1, odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.</p> <p>4. Zlecenie realizacji zadań publicznych, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, jako zadań zleconych w rozumieniu art. 127 ust. 1 pkt 1 lit. e, art. 151 ust. 1 oraz art. 221 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, może mieć formy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) powierzenia wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji, lub

	<p>2) wspierania wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.</p> <p>5. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego określa, w drodze uchwały, szczegółowy sposób konsultowania z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji.</p> <p>6. Organ administracji publicznej może po konsultacjach z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 tworzyć i prowadzić jednostki organizacyjne, których celem jest działalność, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 33.</p> <p>7. Podmiotem prowadzącym jednostkę, o której mowa w ust. 6, może być także organizacja pozarządowa oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3.</p> <p>Art.5a.1. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwała, po konsultacjach z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3, przeprowadzonych w sposób określony w art.5 ust. 5, roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art.3 ust. 3. Roczny program współpracy jest uchwalany do dnia 30 listopada roku poprzedzającego okres obowiązywania programu.</p>
5.	<p align="center">Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz. 1390, Dz.U.2020.0.218)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy w sposób szczególny powiązane są z polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji:</p> <p>Art. 1. Ustawa określa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 2) zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. <p>Art. 3. 1. Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego; 2) interwencji kryzysowej i wsparcia; 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej; 4) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie; 6) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania. <p>.Art. 4. Wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stosuje się przewidziane w niniejszej ustawie środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.</p>
6.	<p align="center">Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046, 1948, z 2017 r. poz. 777, 935, 1428, Dz.U.2020.0.426)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy w sposób szczególny powiązane są z polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji:</p> <p>Rozdział 3: Rehabilitacja osób niepełnosprawnych.</p> <p>Art. 7. 1. Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.</p> <p>Art. 9. 1. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym.</p> <p>2. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej, 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,

	<p>3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,</p> <p>4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.</p>
7.	<p>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 poz. 487, Dz.U.2019.0.2277)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy szczególnie istotne dla kreowania polityki społecznej:</p> <p>Art. 2. 1. Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożycia alkoholu, 2) działalność wychowawczą i informacyjną, 3) ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju, 4) ograniczanie dostępności alkoholu, 5) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu, 6) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie, 7) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. <p>Art. 21. 1. Leczenie odwykowe osób uzależnionych od alkoholu prowadzą podmioty lecznicze wykonujące działalność leczniczą w rodzaju świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej.</p> <p>2. Poddanie się leczeniu odwykowemu jest dobrowolne. Wyjątki od tej zasady określa ustawa.</p> <p>3. Od osób uzależnionych od alkoholu nie pobiera się opłat za świadczenia w zakresie leczenia odwykowego udzielane przez podmioty określone w ust. 1.</p>
8.	<p>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 poz. 783,1458, Dz.U.2020.0.2050)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy szczególnie istotne dla kreowania polityki społecznej:</p> <p>Art. 2.1. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną, 2) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych, 3) ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych, 4) nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii, 5) zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, 6) nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii. <p>Art. 19. 1. Działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i profilaktyczna obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) promocję zdrowia psychicznego, 2) promocję zdrowego stylu życia, 3) informowanie o szkodliwości środków i substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, oraz o narkomanii i jej skutkach, 4) edukację psychologiczną i społeczną, 5) edukację prawną, 6) działania interwencyjne. <p>2. Działalność, o której mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów wychowawczych jednostek organizacyjnych systemu oświaty, 2) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów przygotowania zawodowego osób zajmujących się wychowaniem oraz profilaktyką w szkołach i innych placówkach systemu oświaty oraz w szkołach wyższych, 3) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów szkolenia żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, 4) prowadzenie działalności profilaktycznej, w szczególności w środowiskach zagrożonych uzależnieniem, 5) wspieranie działań ogólnokrajowych i lokalnych organizacji, o których mowa w art. 5 ust. 3, oraz innych inicjatyw społecznych, 6) uwzględnianie problematyki zapobiegania narkomanii w działalności publicznej radiofonii i telewizji oraz innych środków masowego przekazu, 7) prowadzenie badań naukowych nad problematyką narkomanii.

9.	<p align="center">Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 poz.1952 , Dz.U.2020.0.111)</p>
	<p>Art. 1. 1. Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.</p> <p>2. Świadczenia rodzinne przysługują:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) obywatelom polskim; 2) cudzoziemcom: <ol style="list-style-type: none"> a) do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym, c) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 lub art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1990, 1948 i 2066 oraz z 2017 r. poz. 60, 858 i 1543) lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, d) posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wize. <p>3. Świadczenia rodzinne przysługują osobom, o których mowa w ust. 2, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.</p> <p>Art. 2. Świadczeniami rodzinnymi są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego; 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne; 3) zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a; 3a) świadczenia wypłacane przez gminy na podstawie art. 22b; 4) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka; 5) świadczenie rodzicielskie. <p>Art. 4. 1. Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.</p> <p>2. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka; 2) opiekunowi faktycznemu dziecka; 3) osobie uczącej się. <p>Art. 23. 1. Ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz ich wypłata następują odpowiednio na wniosek małżonków, jednego z małżonków, rodziców, jednego z rodziców, opiekuna faktycznego dziecka, opiekuna prawnego dziecka, rodziny zastępczej niezawodowej, osoby uczącej się, pełnoletniej osoby niepełnosprawnej lub innej osoby upoważnionej do reprezentowania dziecka lub pełnoletniej osoby niepełnosprawnej, a także osób, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny.</p> <p>2. Wniosek składa się w urządzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby, o której mowa w ust. 1.</p>
10.	<p align="center">Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 poz. 180, Dz.U.2019.0.2133)</p>
	<p>Art. 1. Ustawa reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach.</p> <p>Art. 2. 1. Dodatek mieszkaniowy, z zastrzeżeniem art. 7 ust. 3 i 4, przysługuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych; 2) osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego; 3) osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych; 4) innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem; 5) osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny. <p>2. Dodatek mieszkaniowy przysługuje na podstawie tylko jednego z tytułów wymienionych w ust. 1.</p> <p>Art. 3. 1. Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom, o których mowa w art. 2 ust. 1, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie 3 miesięcy poprzedzających</p>

	<p>datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym, obowiązującej w dniu złożenia wniosku, z zastrzeżeniem art. 6 ust. 8.</p> <p>2. Przy wydawaniu decyzji o przyznaniu dodatku mieszkaniowego uwzględnia się kwotę najniższej emerytury obowiązującą w dniu złożenia wniosku, ogłaszaną przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. A ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Dz. U. z2016r. poz. 887, 1948, 2036 i 2260 oraz z 2017 r. poz. 2 i 38).</p> <p>Art. 7. 1. Dodatek mieszkaniowy przyznaje, na wniosek osoby uprawnionej do dodatku mieszkaniowego, wójt, burmistrz lub prezydent miasta, w drodze decyzji administracyjnej. Do wniosku dołącza się deklarację o dochodach gospodarstwa domowego za okres 3 miesięcy kalendarzowych poprzedzających dzień złożenia wniosku oraz inne niezbędne dokumenty.</p>
11.	<p align="center">Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697,1292, Dz.U.2020.0.821)</p>
	<p>Art. 1. Ustawa określa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; 2) zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków; 3) zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; 4) zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; 5) zadania w zakresie postępowania adopcyjnego. <p>Art. 2. 1. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.</p> <p>2. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.</p> <p>3. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.</p> <p>Art. 3. 1. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.</p> <p>2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.</p> <p>3. Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości, zwłaszcza gdy przepisy ustawy przewidują możliwość zlecenia realizacji tych zadań przez organy jednostek samorządu terytorialnego.</p>
12.	<p align="center">Narodowa Strategia Integracji Społecznej</p>
	<p>Celem prac nad Narodową Strategią Integracji Społecznej jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Konkretnie działania mają przyczynić się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, • rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy, • modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia, • wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy oraz konkretyzacja Strategii Lizbońskiej w obszarze integracji.

	<p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym, • Poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim, • Upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, • Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci, • Radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, • Ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych, • Ograniczenie bezrobocia długookresowego, • Zmniejszenie bezrobocia młodzieży, • Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych, • Zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy, • Upowszechnienie kształcenia ustawicznego, • Wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności, • Powszechne ubezpieczenie zdrowotne, • Kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego, • Wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, • Dostęp do pracowników socjalnych, • Rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej, • Zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, • Realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne, • Dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa obywatelskiego.
13.	<p style="text-align: center;">Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju</p>
	<p>Celem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (dalej DSRK) jest analiza oraz charakterystyka warunków niezbędnych dla rozwoju Polski w kluczowych obszarach na tle UE oraz procesów gospodarczych zachodzących w świecie. Na tej podstawie sformułowane są wnioski oraz ich przełożenie na konkretne decyzje oraz propozycje powiązanych z nimi projektów.</p> <p>W DSRK przedstawiono wizję rozwojową w perspektywie do 2030 r., identyfikuje się wyzwania stojące przed gospodarką i społeczeństwem oraz trzy obszary strategiczne: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. Celem jest rozwój mierzony poprawą jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju.</p> <p>W DSRK wskazano 11 celów strategicznych, od których zależy skok cywilizacyjny Polski oraz powiązane z nimi projekty do realizacji.</p> <p>W części dotyczącej kapitału społecznego znajdują się cele do których odwołuje się Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na szczeblu gminy.</p> <p>1) stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej; 2) wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>
16.	<p style="text-align: center;">Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego do roku 2030</p>
	<p>Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej jest gospodarzem drugiego obszaru Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (dalej SRKS). Obejmuje on zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności 11 obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.</p> <p>W SRKS wskazano, że dla całości przedsięwzięć w ww. obszarze wykorzystane zostaną doświadczenia MPiPS we wspieraniu działań, w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. W kolejnej perspektywie finansowej ma nastąpić kontynuacja funkcjonowania Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, który stanowi merytoryczną i finansową formułę budowy społeczeństwa obywatelskiego jako integralnego elementu kapitału społecznego. Spośród listy działań zawartych w SRKS można wyodrębnić te, które będą wspierać przez Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czarna Dąbrówka. Należą do nich m.in.:</p> <p>1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne poprzez usprawnienie mechanizmów</p>

wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami, Rozwój i wzmocnienie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.

2. Wzmocnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich poprzez: tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmocnienia uczestnictwa w kulturze, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury, digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury, umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę, wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.
3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne poprzez: wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju, rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych, wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa i wsparcie dla ruchów społecznych, grup nieformalnych.

Źródło: Opracowanie własne dokumentów strategicznych opracowanych na poziomie krajowym.

2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRZYJĘCIA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH NA SZCZEBLU REGIONALNYM

Tabela 3. Ważniejsze dokumenty strategiczne obowiązujące w Pomorskim

1.	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa Pomorskiego do roku 2030
	Element Wizji: Pomorskie w roku 2030 to region DOBROBYTU: Spójny, zapewniający mieszkańcom poszczególnych części województwa odpowiedni standard życia i warunki rozwoju, w tym dostęp do spersonalizowanych usług publicznych, jak opieka zdrowotna, transport zbiorowy, edukacja, pomoc społeczna czy kultura. Rozwijający się w sposób trwały i zrównoważony, bazujący na kapitale ludzkim i społecznym oraz racjonalnym wykorzystaniu dostępnych zasobów, a także bogatym regionalnym dziedzictwie wielokulturowym i wolnościowym.
	VII. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE
	2.2 Wrażliwość społeczna Przesłanki realizacji – główne trendy i zjawiska 1. Starzenie się społeczeństwa. 2. Deficyt kadr i infrastruktury oraz silne zróżnicowanie terytorialne jakości i dostępności usług społecznych, w szczególności na rzecz takich grup jak osobypotrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich opiekunowie, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami oraz wychowankowie pieczy zastępczej. 3. Względnie wysoka stopa ubóstwa i zagrożenia marginalizacją społeczną oraz wysoki poziom bierności zawodowej, w tym przedwczesne rezygnowanie seniorów z aktywności zawodowej. 4. Deficyty systemu wsparcia i integracji imigrantów. 5. Niestabilna i zróżnicowana terytorialnie kondycja NGO i PES oraz ich niska ekonomizacja, a także niespożytkowany potencjał NGO i PES związany z deinstytucjonalizacją i indywidualizacją usług społecznych.
	Cel operacyjny 2.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY Przesłanki realizacji – główne trendy i zjawiska 1. Duża różnorodność kulturowa, bogate dziedzictwo i tradycje morskie w regionie. 2. Zakorzenie w regionalnej społeczności postaw wolnościowych, samorządowych, oddolnych i obywatelskich. 3. Wciąż niewystarczający poziom aktywności obywatelskiej oraz udziału w kulturze mieszkańców, a także relatywnie niska świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i klimatu, bezpiecznego korzystania z technologii informacyjnych, racjonalnych zachowań komunikacyjnych oraz profilaktyki zdrowotnej. 4. Względnie niski stopień utożsamiania się mieszkańców z regionem. 5. Rosnąca aktywność przedsiębiorców w realizacji działań na rzecz lokalnych społeczności. 6. Deficyty w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego. 7. Ograniczona dostępność przyjaznych przestrzeni publicznych.

2.	<p align="center">Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020 brak aktualizacji</p>
	<p>Celem strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej jest zaplanowanie i realizowanie w praktyce wyznaczonych założeń rozwiązywania ważnych problemów społecznych w regionie. Należy to rozumieć jako cele strategiczne i operacyjne oraz praktyczne działania, zmierzające do osiągnięcia misji Samorządu Województwa Pomorskiego w dziedzinie polityki społecznej.</p> <p>CEL STRATEGICZNY 1 WŁAŚCIWIE FUNKCJONUJĄCA RODZINA CEL OPERACYJNY 1. Ograniczenie wykluczenia społecznego osób i rodzin CEL OPERACYJNY 1.2 Efektywny system wspierania rodziny i dziecka CEL OPERACYJNY 1.3 Zmniejszona skala występowania zjawiska przemocy w rodzinie CEL OPERACYJNY 1.4 Skuteczna profilaktyka i zminimalizowane negatywne skutki uzależnień w rodzinie i poza nią.</p> <p>CEL STRATEGICZNY 2 INTEGRUJĄCA ROLA POLITYKI SPOŁECZNEJ CEL OPERACYJNY 2.1 Skuteczny i efektywny system pomocy i integracji społecznej CEL OPERACYJNY 2.2 Silny sektor ekonomii społecznej CEL OPERACYJNY 2.3 Organizacje pozarządowe jako partner w realizacji zadań publicznych</p> <p>CEL STRATEGICZNY 3 AKTYWNI SENIORZY CEL OPERACYJNY 3.1 Wysoka aktywność społeczna i zawodowa seniorów CEL OPERACYJNY 3.2 Sprawnie funkcjonujący system wsparcia seniorów</p> <p>CEL STRATEGICZNY 4 WŁĄCZENIE SPOŁECZNE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH CEL OPERACYJNY 4.1 Lepsze warunki i jakość życia osób niepełnosprawnych CEL OPERACYJNY 4.2 Efektywne lokalne systemy profilaktyki i pomocy osobom niepełnosprawnym</p>
3.	<p>Strategia rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Bytowskiego na lata 2021-2027".</p>
	<p>W oparciu o dokonaną analizę SWOT oraz zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej, zdefiniowano 3 obszary priorytetowe: rodzina i system edukacji, seniorzy i grupy defaworyzowane oraz kapitał społeczny. Bazując na przeprowadzonej diagnozie, analizie SWOT oraz wynikach warsztatów określono cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu bytowskiego na lata</p> <p>1. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie 21-2027.</p> <p>1.1. Prowadzenie kampanii dot. przemocy w rodzinie 1.2. Objęcie specjalistyczną pomocą ofiar i sprawców przemocy 1.3. Realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy 1.4. Realizacja programów/projektów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>2. Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa</p> <p>2.1. Świadczenie wsparcia specjalistycznego dla rodzin tego potrzebujących 2.2. Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży 2.3. Zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia, m.in.: dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży dla osób z zaburzeniami psychicznymi, mieszkania chronione, dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie</p> <p>1.2.4. Wspieranie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi 1.2.5. Utworzenie poradni rodzinnej 1.2.6. Wsparcie rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci lub umieszczonych dzieci w pieczy zastępczej</p> <p>1.3. Wsparcie pieczy zastępczej w wypełnianiu podstawowych funkcji</p> <p>3.1. Promocja rodzicielstwa zastępczego 3.2. Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze 3.3. Wsparcie finansowe rodzin zastępczych 3.4. Organizowanie szkoleń/ warsztatów/spotkań/superwizji mających na celu wzmocnienie kompetencji rodzin zastępczych 3.5. Rozwój usług wspierających pieczę zastępczą 3.6. Szkolenia dla kadry pracującej na rzecz dziecka i rodziny 3.7. Rozwój i profesjonalizacja instytucjonalnej pieczy zastępczej 3.8. Realizacja projektów/programów mających na celu wsparcie rodzin zastępczych</p>

1.4. Wsparcie dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej

- 4.1. Organizowanie szkoleń dla wychowanków przebywających w pieczy zastępczej i będących w procesie usamodzielnienia
- 4.2. Wsparcie finansowe wychowanków będących w procesie usamodzielnienia
- 4.3. Realizacja projektów/programów mających na celu wsparcie wychowanków przebywających w pieczy zastępczej i będących w procesie usamodzielnienia

1.5. Rozwój współpracy i systemu przepływu informacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny

- 1.5.1. Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny
- 1.5.2. Realizacja szkoleń/ warsztatów dla kadry pracującej na rzecz dziecka i rodziny
- 1.5.3. Realizacja wspólnych przedsięwzięć/projektów/programów na rzecz dziecka i rodziny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych i programów przyjętych do realizacji na poziomie lokalnym i regionalnym.

2.4. OCENA UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH – PODSUMOWANIE

Należy podkreślić wzrastającą tendencję do postrzegania polityki społecznej jako jednego z ważniejszych elementów, stanowiących o standardzie i jakości życia. Unia Europejska wyznaczyła główne kierunki polityki społecznej i stała się przyczynkiem do formułowania kolejnych aktów prawnych, określających normy społeczne i prawa należne każdemu Europejczykowi, w zakresie pomocy społecznej i dostępności do zdobyczy cywilizacyjnych Starego Kontynentu, które sprzyjają wzrostowi komfortu życia. Przekonanie o rosnącym potencjale ekonomicznym państw członkowskich umacnia się, co można wnioskować po rosnącej liczbie opracowań, analiz i dokumentów powstających na różnych szczeblach zarządzania terytorialnego, w tym opracowań, których celem jest integracja i koordynacja wysiłków i działań wielu podmiotów oraz instytucji oddziałujących na politykę społeczną Europy. Pracom tym towarzyszy chęć poznania i zrozumienia prawidłowości w funkcjonowaniu zjawisk społecznych, co znajduje wyraz w coraz liczniejszych już wykonanych i planowanych do wykonania w przyszłości opracowaniach i studiach poświęconych tym zjawiskom. Większa znajomość prawidłowości i uwarunkowań, jakim podlega społeczność europejska przyczyni się do poprawy skuteczności dokonywania ocen lub prognoz zmian zachodzących w obszarze społecznym. Wobec złożoności problematyki społecznej taką sytuację należy uznać za szansę dalszego skutecznego rozwiązywania problemów społecznych i prowadzenia działań integracyjnych.

Na szczeblu krajowym polityka społeczna znajduje dobre umocowanie w istniejących aktach prawnych oraz polityce Państwa. Powstające kolejno krajowe strategie, w tym Narodowa Strategia Integracji Społecznej, czy Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego do roku 2030 są ważnymi instrumentami sterowania polityką społeczną, dają one szansę na koordynację, większą spójność, a w efekcie wzajemne wzmocnienie działań Państwa z podejmowanymi na innych szczeblach działaniami zwłaszcza w obszarach zarządzanych przez samorząd wojewódzki i terytorialny. Samorządy natomiast od lat wspierane są przez liczne organizacje pozarządowe rozwiązujące konkretne problemy społeczne i podejmujące działania integracyjne w lokalnych społecznościach, a zwłaszcza w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wyrazem polityki Państwa w sferze polityki społecznej jest skuteczne scedowanie na rzecz poszczególnych poziomów polskiego samorządu znaczącej odpowiedzialności za politykę społeczną. Warunkiem wzmocnienia przewidywanych korzyści winny być przemyślane i dobrze zorganizowane działania promocyjne i poszerzenie informacji o możliwościach tworzenia projektów w oparciu o środki UE. Działania te winny być skierowane do instytucji zarządzających poszczególnymi segmentami pomocy społecznej, organizacji pozarządowych i bezpośrednich beneficjentów prowadzonej polityki społecznej.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki realizowany do roku 2014 został częściowo zastąpiony Programem Operacyjnym Wiedza, Edukacja, Rozwój (POWER) w obszarach wyznaczonych na poziomie regionalnym i powoduje potrzebę reorganizacji punktów odniesienia wykorzystywanych przy tworzeniu planów rozwoju i projektów na niższych szczeblach zarządzania terytorialnego. Nie mniej to źródło finansowania projektów społecznych w dużej mierze w roku 2021 zostało przekierowane na rozwiązywanie problemów powstałych w wyniku pandemii COVID 19 i praktycznie jego los zostanie zdefiniowany nową perspektywą finansowania. Istotne znaczenie w latach 2021 - 2027 zyskuje możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej na realizację części zadań polityki społecznej, zwłaszcza w sferze tzw. projektów innowacyjnych, aktywizujących różne grupy społeczne do aktywności społecznej i gospodarczej w nowej perspektywie finansowania krajów członkowskich UE po uchwaleniu nowego budżetu przez Parlament Europejski na kolejne siedem lat do 2027.

Istotnym dla oceny zaplanowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka celów i kierunków działania są bezpośrednie odniesienia do adekwatnych celów przyjętych przez Powiat Bytowski w dokumencie pn. **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla powiatu Bytowskiego do roku 2027**. Stąd projektując priorytety w strategii realizowanej na poziomie gminy Czarna Dąbrówka uwzględniono cele strategiczne przyjęte na poziomie powiatu:

- Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie 21-2027.
- Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa.
- Wsparcie pieczy zastępczej w wypełnianiu podstawowych funkcji.
- Wsparcie dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej.
- Rozwój współpracy i systemu przepływu informacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

Uwarunkowania wewnętrzne wynikają z przyjętych na szczeblu gminy Czarna Dąbrówka dokumentów strategicznych i programów sektorowych. Najważniejszym dokumentem Gminy Czarna Dąbrówka, wyznaczającym kierunki działań dla poszczególnych celów strategicznych, jest Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022. Natomiast w zakresie pomocy społecznej takim dokumentem winna być Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bytowskim, która została wspomniana w kontekście omawiania uwarunkowań zewnętrznych. W zakresie finansowania pomocy społecznej w ramach zaplanowanych projektów i przedsięwzięć z inspiracji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka istotną rolę odgrywać będą Program Operacyjne Województwa Pomorskiego do roku 2027 na szczeblu regionalnym oraz Programy na szczeblu krajowym których donatorem w oparciu o środki UE będzie Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

Niezwykle istotnym elementem wpływającym na prowadzenie skutecznej polityki społecznej są uwarunkowania wynikające bezpośrednio z oceny bieżącej sytuacji społeczno - gospodarczej gminy Czarna Dąbrówka i możliwych do zidentyfikowania trendów w takich obszarach jak m.in. bezrobocie,

problemy społeczne i demograficzne, dostęp do edukacji i infrastruktury społecznej oraz świadczeń medycznych.

3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRZYJĘCIA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH NA SZCZEBLU LOKALNYM

Tabela 4. Ważniejsze dokumenty strategiczne obowiązujące w gminie Czarna Dąbrówka dotyczące obszaru rozwiązywania problemów społecznych

1.	Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022
	<p>Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka przedstawia sytuację społeczno-ekonomiczną Gminy, formułuje cele i opisuje strategie, zmierzające do osiągnięcia rozwoju społecznego -gospodarczego. Strategia wskazuje również spodziewane efekty planowanych przedsięwzięć i kierunki zaangażowania środków funduszy strukturalnych i środków własnych Gminy.</p> <p>MISJA</p> <p>Wizja zostanie osiągnięta poprzez:</p> <p>efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych rozwój gospodarczy aktywność mieszkańców poprawę jakości infrastruktury poprawę jakości życia</p> <p>Cele Strategiczne (wyznaczające kierunki w rozwiązywaniu problemów społecznych) 1: Wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego</p> <p>Cel operacyjny 1.1 Wzrost aktywności mieszkańców .</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty w zakresie aktywizacji społecznej i socjalnej mieszkańców, pracy środowiskowej związanej ze zmniejszaniem roszczeniowości obywateli wobec instytucji państwa, samorządu oraz instytucji społecznych • projekty w zakresie aktywizacji zawodowej • działania wzmacniające współpracę i koordynację działań między Gminą, organizacjami pozarządowymi, lokalnymi firmami oraz indywidualnymi osobami i rodzinami • działania propagujące ideę wolontariatu • promowanie aktywności organizacji pozarządowych • wspieranie spółdzielczości socjalnej ze szczególnym uwzględnieniem opieki nad osobami starszymi • stworzenie gminnego programu aktywizacji osób starszych (promującego m.in. aktywne członkostwo w organizacjach pozarządowych, wykorzystanie osób starszych np. jako przewodników lub nauczycieli zawodu) <p>Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty i działania mające na celu zmniejszenie poziomu alkoholizmu i narkomanii • projekty mające na celu pracę z dziećmi i młodzieżą w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych

- rozwój bazy lokali socjalnych w gminie
- wspieranie i promocja badań profilaktycznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych
- promocja, kształtowanie i pobudzanie świadomości mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia i odżywiania
- promocja i wspieranie inicjatyw wykorzystujących infrastrukturę rekreacyjno - sportową w celu wypracowania zachowań i postaw prozdrowotnych
- poprawa dostępności do wysokiej jakości usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym (np. rozszerzenie oferty konsultacji medycznych i badań specjalistycznych)
- wspieranie, aktywizowanie i kształtowanie świadomości osób wykluczonych społecznie
- stworzenie dogodnych warunków oraz wspieranie rozwoju różnych form opieki nad dziećmi do lat trzech
- poprawa jakości funkcjonowania obiektów kultury

Cel operacyjny 1.3 Wzrost kwalifikacji mieszkańców

- projekty podnoszące poziom wykształcenia mieszkańców gminy (w szczególności w zakresie poszukiwanych umiejętności i kompetencji na lokalnym rynku pracy
- rozwój nieformalnej edukacji przedszkolnej
- projekty mające na celu poprawę kompetencji zarządczych i strategicznych III sektora
- wspieranie działań edukacyjnych (m.in. dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, pozalekcyjnych na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, dla osób dorosłych, zajęć wyrównawczych i pozalekcyjnych, nauki przedsiębiorczości

i komunikacji, edukacji osób starszych i niepełnosprawnych)

Cel operacyjny 1.4 Wzrost tożsamości lokalnej

- organizacja zajęć i kół zainteresowań w obszarze kultury i tożsamości regionalnej
- tworzenie warunków oraz działania na rzecz wzbogacenia i popularyzacji oferty sposobów spędzania wolnego czasu przez mieszkańców Gminy (m.in.. turystyki weekendowej)
- działania na rzecz integracji społeczności lokalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych i programów przyjętych do realizacji na poziomie lokalnym.

Podsumowanie

Informacje zebrane w tabeli, przedstawiają wybrane zapisy określających priorytety oraz zadania gminy Czarna Dąbrówka wyznaczających kierunki działania w programach sektorowych świadczą o tym, że znaczenie polityki społecznej i rozwiązywanie konkretnych problemów przy wielu priorytetach gospodarczych gminy stanowi jeden z istotnych elementów rozwoju gminy Czarna Dąbrówka. Dla wielu obszarów gminy strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi jeden z istotniejszych elementów przezwyciężenia problemów społecznych oraz integracji lokalnych społeczności i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dokumentami uzupełniającymi priorytet prowadzonej polityki społecznej na terenie Gminy Czarna Dąbrówka są przyjęte równoległe ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych takie programy jak Program Przeciwdziałania

Przemocy w rodzinie na lata 2021 -2026" oraz Program Wspierana Rodziny na lata 2021 -2024" w Gminie Czarna Dąbrówka.

3.2. OCENA UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH – PODSUMOWANIE

Możliwości prowadzenia skutecznej polityki społecznej na danym obszarze zależą w znacznym stopniu od skali zjawisk objętych tą polityką oraz sprawnego współdziałania wszystkich podmiotów działających w tym obszarze. Sektor publiczny w gminie Czarna Dąbrówka oparty o działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wraz z organizacjami pozarządowymi tworzy potencjał kadrowy i infrastrukturalny, będący w stanie wygenerować projekty i przedsięwzięcia skutecznie wypełniające założenia strategii rozwiązywania problemów społecznych. Działania te, wsparte dostępem do najnowszych osiągnięć nauki w tym obszarze oraz umiejętnym włączeniem bezpośrednich beneficjentów pomocy społecznej, dają podstawy do osiągnięcia znacznych sukcesów na polu wdrażania celów, określonych strategią rozwiązywania problemów społecznych. Ocena uwarunkowań wewnętrznych w gminie Czarna Dąbrówka zmierza do wskazania niewykorzystanych zasobów gminy oraz możliwości większego ich dostosowania do potrzeb rozwiązywania problemów społecznych. Z tego punktu widzenia należy zwrócić uwagę przede wszystkim na następujące zjawiska:

1. Baza oświatowa i dostęp do edukacji na poziomie podstawowym wypełnia potrzeby gminy. Gmina Czarna Dąbrówka ma 5 917 (stan na 31.12.2019) mieszkańców, z czego 49,4% stanowią kobiety, a 50,6% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 5,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 37,2 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz znacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Istnieje ciągła konieczność monitorowania ruchu ludności i podstawowych wskaźników demograficznych;
2. Struktura ekonomiczna ludności zamieszkującej teren gminy Czarna Dąbrówka jest obecnie korzystna - ludność w wieku produkcyjnym stanowi 60,4% ogólnej liczby ludności. Należy jednak pamiętać, że prognozy ludnościowe przewidują w najbliższych latach zmniejszanie się procentowego udziału ludności w wieku produkcyjnym na rzecz ludności w wieku nieprodukcyjnym i taki trend jest również odnotowywany w gminie Czarna Dąbrówka od roku 2010;
3. W latach 2011– 2019 zaobserwować można wyraźny spadek poziomu bezrobocia na terenie gminy, co wiąże się zarówno ze wzrostem zatrudnienia, jak i procesem emigracji zarobkowej, która w wielu przypadkach rodziła problemy społeczne wynikające m.in. ze wzrostu ilości rodzin niepełnych lub okresowo niepełnych. Bezrobocie rejestrowane w powiecie bytowskim wynosiło w 2019 roku 9,1% (12,6% wśród kobiet i 6,1% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa pomorskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski. (dane 30.06.2020 r. Bezrobocie rejestrowane w gminie Czarna Dąbrówka wynosiło w 2019 roku 10,6% (15,7% wśród kobiet i 6,4% wśród mężczyzn). Taki poziom bezrobocia nadal generuje wiele problemów społecznych.
4. O trwałości rozwoju gospodarczego decydują w znacznej mierze podmioty oparte o kapitał spółek prawa handlowego. W gminie występuje potrzeba kontynuacji skutecznej polityki proinwestycyjnej, która w sposób ciągły przyczynia się do dalszego wzrostu

inwestycji tworzących nowe miejsca pracy zarówno w samej Czarnej Dąbrówce jak i w całej gminie;

5. Istnieje potrzeba stworzenia podstaw informacyjnych do podejmowania decyzji strategicznych, poprzez prowadzenie monitoringu zjawisk społecznych w wybranych obszarach tematycznych pomocy społecznej, ponieważ wiedza na temat kształtowania się zjawisk społecznych będących podstawowym przyczynkiem wyznaczania celów i kierunków działania strategii rozwiązywania problemów społecznych jest niewystarczająca, z uwagi na ciągłą zmienność tych zjawisk;
6. Winien być stworzony korzystny klimat gospodarczy i społeczny dla prowadzenia skutecznej pomocy społecznej poprzez wzmocnienie funkcji partnerstw publiczno - społecznych i publiczno - prywatnych, zwłaszcza w zakresie budowy oferty infrastruktury pomocy społecznej, edukacyjnej, kulturalnej skierowanych w kierunku lokalnego biznesu, organizacji pozarządowych i ludzi, dla których Czarna Dąbrówka są miejscem otwartym na inwestycje. Spowoduje to poszerzenie motywów działań prospołecznych i integracyjnych w grupie aktywnych liderów rozwiązywania problemów społecznych, animatorów organizacji pomocy społecznej, działań integracyjnych i wolontariuszy sprawi, że zaspokajane będą w większym stopniu potrzeby bezpośrednich beneficjentów prowadzonej w gminie polityki społecznej;
7. Szansą na podniesienie efektywności działań podejmowanych w ramach prowadzonej polityki społecznej na obszarze całej gminy jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i aktywizacja społeczności lokalnej w kierunku tworzenia projektów i przedsięwzięć prospołecznych i integracyjnych;
8. Skuteczna realizacja polityki społecznej w gminie Czarna Dąbrówka musi być wspierana przez spójne i efektywne akcje promocyjne wdrażanych i już zrealizowanych z sukcesem dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, działań na rzecz integracji, zwiększenia dostępu do edukacji, świadczeń zdrowotnych i wzrostu świadomości społecznej. Działania promocyjne winny być wsparte dobrze zorganizowaną informacją, skierowaną nie tylko do decydentów polityki społecznej, ale także do organizacji pozarządowych i instytucji uczestniczących w świadczeniu usług na rzecz bezpośrednich beneficjentów tej polityki. Ma to istotne znaczenie dla utrzymywania stałego kontaktu wszystkich „aktorów” polityki społecznej – dawców, biorców i lokalnej społeczności nie zawsze do końca rozumiejącej zachodzące przemiany społeczne w jej dalszym i bliższym otoczeniu.

4. RAPORT O STANIE

4.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Gmina Czarna Dąbrówka ma 5 917 mieszkańców, z czego 49,4% stanowią kobiety, a 50,6% mężczyźni. Administracyjnie gmina należy do powiatu bytowskiego. Powierzchnia gminy to 29.830 ha. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 19 osób/km i jest najniższa w powiecie (35 osób/km) i w województwie (42 osoby/km). Na terenie gminy położonych jest 43 miejscowości, w tym 20 sołeckich. Liczba mieszkańców w 27 miejscowościach nie przekracza 100, a tylko dwie miejscowości

zamieszkuje więcej niż 500 osób. Podział administracyjny obejmuje 22 sołectwa: Bochowo, Bochówek, Czarna Dąbrówka, Jasiń, Jerzkowice, Karwno, Kartkowo, Kleszczyniec, Kłosy, Kotuszewo, Kozy, Mikorowo, Mydlita, Nożyno, Nożynko, Otnoga, Podkomorzyce, Rokiciny, Rokitki, Rokity, Unichowo, Wargowo.

Gmina graniczy z gminami: Borzytuchom, Bytów, Parchowo (Powiat Bytowski), Potęgowo (Powiat Słupski), Cewice (Powiat Lęborski), Dębница Kaszubska oraz Sierakowice (Powiat Kartuski).

Mapa 1. Gmina Czarna Dąbrówka w otoczeniu gmin sąsiednich.

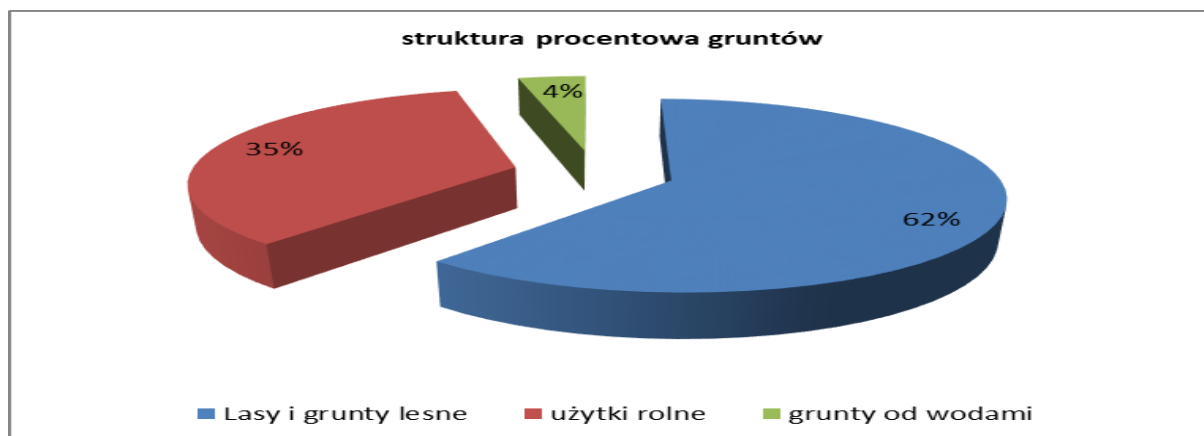
Źródło: wikipedia.pl

Przez gminę przebiegają trzy drogi wojewódzkie: nr 210 Ustka-Słupsk-Bytów, nr 211 Nowa Dąbrówka –Sierakowice – Kartuszy –Żukowo, nr 212 Osowo Lęborskie -Bytów-Chojnice. Drogi te mają bardzo dobre powiązanie z drogami krajowymi nr 6 Szczecin-Gdańsk, nr 20 Stargard -Bytów-Gdynia. Obok wymienionych występują jeszcze drogi powiatowe oraz gminne (144 km) tworzące dobrą sieć dróg wewnętrznych. Drogi wymagają w wielu fragmentach ich przebiegu remontu i modernizacji (brak poboczy i słaby stan techniczny nawierzchni). Podstawowy środek komunikacji publicznej stanowi komunikacja autobusowa. Niestety, ze względu na małą liczbę mieszkańców, brak jest dogodnej komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej lub jej całkowity brak w soboty i niedziele. Odległość do Gdańska wynosi 80 km, do Słupska 40 km, do Bytowa 27 km, do Lęborka 29 km.

W strukturze użytkowania gruntów dominują lasy i grunty leśne (62,2%), użytki rolne (35,2%) grunty pod wodami (4,1%). Już taka struktura użytkowania gruntów jest ewenementem, a bogactwo przyrodnicze i kulturowe sprawia, że jest to gmina unikatowa, predysponowana do rozwoju turystyki wiejskiej. Lasy obfitują w grzyby, borówki, jagody, maliny i zwierzynę łowną. Pozyskiwanie runa leśnego jest znaczącym źródłem dochodów ludności. W lasach przeważają drzewostany sosnowe z domieszką brzozy, dębu, świerku i buku. Podszyt siedlisk leśnych stanowi jałowiec, jarzębina, leszczyna, kruszyna. Dno lasu porastają konwalia, orlica, poziomka, borówka i wrzosy.

Dane te obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Struktura procentowa gruntów w gminie Czarna Dąbrówka wg stanu na 31.12.2019r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

4.2. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

4.2.1. Stan i struktura ludności

W latach 2002-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 5,2% do liczby 5 917 mieszkańców. Średni wiek mieszkańców wynosi 37,2 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz znacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy gminy Czarna Dąbrówka zawarli w 2019 roku 30 małżeństw, co odpowiada 5,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa pomorskiego oraz więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,5 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Gmina Czarna Dąbrówka ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 17. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 2,87 na 1000 mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka. W 2019 roku urodziło się 77 dzieci, w tym 46,8% dziewczynek i 53,2% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 419 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,15 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2018 roku 50,0% zgonów w gminie Czarna Dąbrówka spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 24,9% zgonów w gminie Czarna Dąbrówka były nowotwory, a 6,8% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Czarna Dąbrówka przypada 10.13 zgonów. Jest to nieznacznie więcej od wartości średniej dla województwa pomorskiego oraz nieznacznie mniej od wartości średniej dla kraju. W 2019 roku zarejestrowano 48 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 74 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Czarna Dąbrówka -26. W tym samym roku 7 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 6. 60,4% mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka jest w wieku produkcyjnym, 23,2% w wiekuprzedprodukcyjnym, a 16,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym . 57,2% mieszkańców gminy to osoby zamężne, 32,8 to kawalerowie i panny, 7,0 % to wdowy i wdowcy, 2,8 osoby rozwiedzione.

Wykres 2. Stan cywilny ludności Gminy Czarna Dąbrówka

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Gmina Czarna Dąbrówka

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

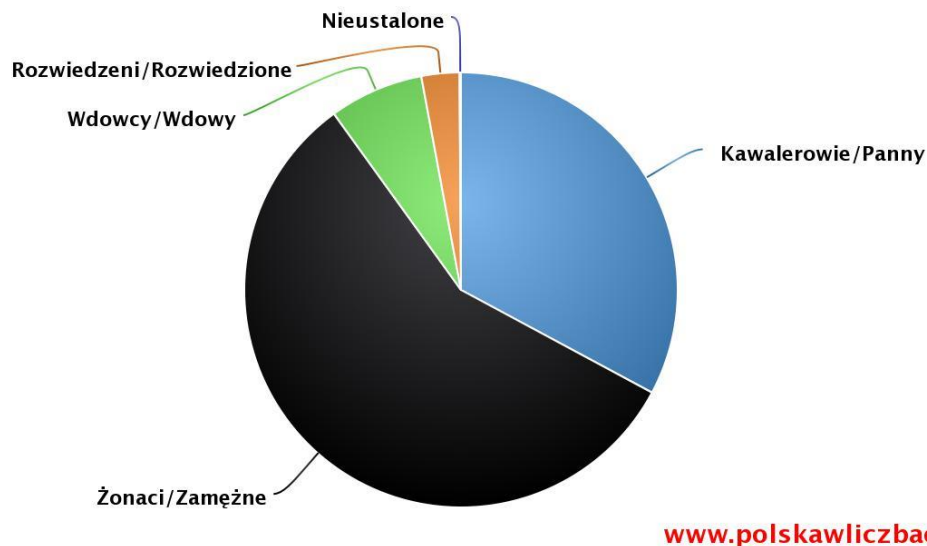

Tabela 5. Podstawowe dane demograficzne dot. gminy Czarna Dąbrówka – wg stanu na 31.12.2019 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI
Stan ludności ogółem, w tym:	5 917
mężczyźni	2 993
kobiety	2 924
Urodzenia żywe w 2019 r.	77
Zgony ogółem w 2019 r.	60
Przyrost naturalny	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Mężczyźni w gminie Czarna Dąbrówka w całym analizowanym okresie 2010-2016 mieli przewagę liczbową nad kobietami. W 2019 r. udział mężczyzn w ogólnej liczbie ludności kształtował się na poziomie blisko 51% (w powiecie 50%, w województwie 49%).

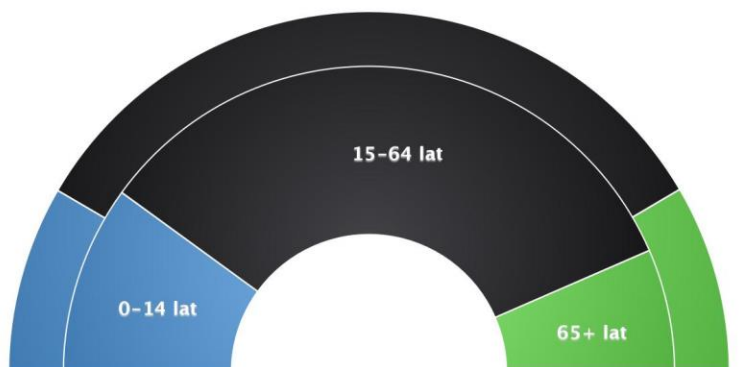
Charakterystyka gminy ze względu na strukturę ludności, przyjmując za kryterium wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny, została zobrazowana na poniższym wykresie.

Wykres 2. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wiekowych w gminie Czarna Dąbrówka w roku 2019.

0-14 lat - 20% , 15- 64 lata - 67 % , powyżej 64 lata 13%

Biologiczne grupy wieku – Gmina Czarna Dąbrówka, 2019

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Strukturę wiekową mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka jest zdecydowanie korzystniejsza niż w regionie czy powiecie. Ilość osób w wieku przedprodukcyjnym jest wyższy procentowo od osób w wieku poprodukcyjnym, co jest zjawiskiem korzystnym. Struktura ludności gminy według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2019 ukazuje przewagę ludności w wieku produkcyjnym, która stanowiła 67,0% ludności ogółem. Dla porównania w roku 2014 – 67,6%). Porównując rok 2019 do roku 2014 można zauważyć, że ludność w wieku produkcyjnym była poprzednio na nieznacznie wyższym poziomie. Natomiast w latach 2010-2014 (13,5%) utrzymał się trend zwykły w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym, a następnie zaczął się stabilizować tak, żeby na koniec 2019 r. stanowiła udział 13,0% ogółu, osiągając tym samym na koniec badanego okresu znaczący poziom niż w regionie – 16,9%. Udział osób młodych i w wieku produkcyjnym w stosunku do osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o „młodej” gminie. To dobry prognostyk dla gminy a przytoczone wyżej dane nasuwają następujące wnioski.

- Wysoka rozrodczość, powoduje zastępowalność biologiczną pokoleń. Prowadzić będzie ona do spowolnienia zwiększania się udziału osób powyżej 64 roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców gminy,
- Poprawa warunków bytowych, opieki i profilaktyki zdrowotnej, a także wysokiej świadomości w zakresie własnego zdrowia, wpływa na stopniowe wydłużanie się czasu trwania życia, co stanowi pozytywną przesłankę,
- Odpływ ludności z miasta na otaczające je tereny wiejskie może mieć pozytywny wpływ na społeczne aspekty rozwoju gospodarczego gminy
- Odpływ ludzi młodych w celach zarobkowych za granicę został czesioowo zahamowany przez BREXIT oraz pandemię COVID 19 co może mieć pozytywny wpływ na strukturę wiekową gminy.

- Brak miejsc pracy pogłębiony skutkami pandemii może mieć negatywny wpływ na zwiększoną, wygenerowaną z tego tytułu liczbą problemów społecznych.
- Niski poziom edukacji podyktowany min. nauczaniem zdalnym, może generować dotąd nieidentyfikowane problemy.

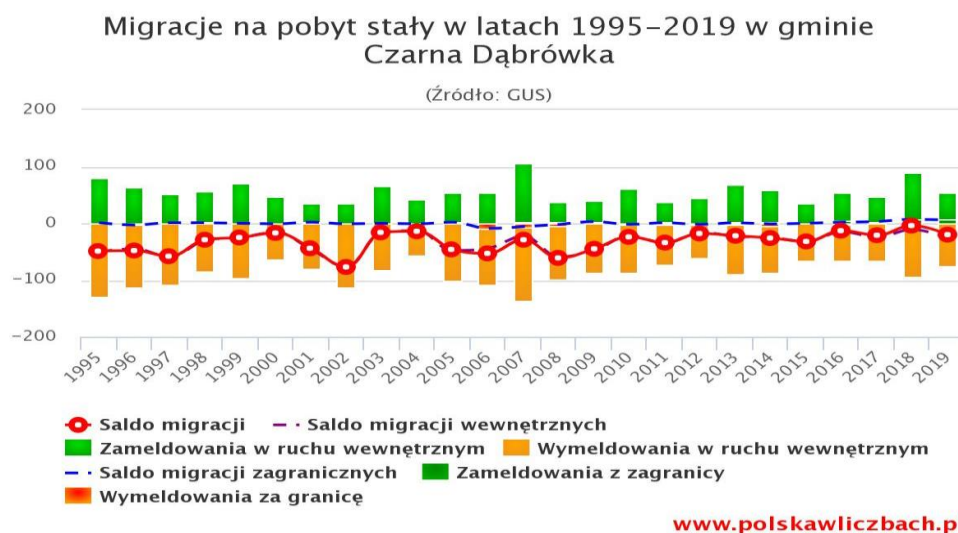
Nie mniej w perspektywie kolejnych lat systematycznie będzie się zwiększał w strukturze wiekowej udział ludności w wieku poprodukcyjnym, jako efekt powojennego wyżu demograficznego lat 50-tych. W odniesieniu do systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniego obszaru usług społecznych. Myśląc strategicznie należy przewidzieć, iż zmiany spowodują większe zapotrzebowanie na opiekę pozarodzinną oraz usługi zdrowotne i pomoc socjalną. Wzrost udziału osób starszych ale także osób wykluczonych w ogóle populacji może również przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka należy stwierdzić, że jest ona zdecydowanie lepsza niż w województwie pomorskim, jak i ze strukturą demograficzną całego kraju nie mniej wymaga ciągłego monitorowania.

4.2.2. Ruch naturalny ludności

Migracje to z kolei wymeldowania i zameldowania na terenie gminy Czarna Dąbrówka, prezentujące ruchy ludności z perspektywy miejsca zamieszkania – wielkości pozwalające wyznaczyć saldo migracji. W strukturze zameldowań dominują zameldowania z miast. Najczęściej wybieranym kierunkiem migracji przez osoby decydujące się opuścić teren gminy Czarna Dąbrówka jest miasto.

Wykres 3. Migracje ludności na pobyt stały i przyrost naturalny w gminie Czarna Dąbrówka w latach 1995-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Powyższe zestawienie obrazuje utrzymujący się ujemny poziom wskaźnika migracji. W każdym roku był on zdecydowanie mniejszy od przyrostu naturalnego. Saldo migracji ludności mieściło się w granicach od -77 (w 2012 r.) do -4 (w 2012 r.). Ujemne saldo migracji wewnętrznej nie ma wpływu na ilości mieszkańców gminy. Z wykresu wynika, że w ostatnim okresie coraz mniej osób wyjeżdża z gminy i zwiększyła się ilość powrotów z zagranicy.

4.3. UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE

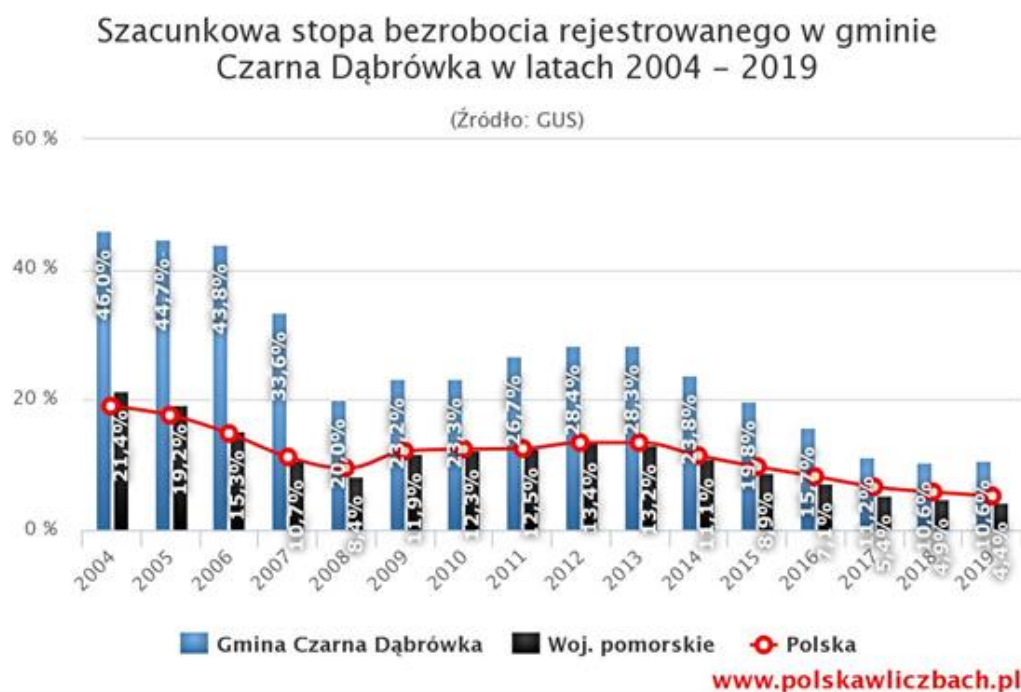
4.3.1. Bezrobocie w gminie Czarna Dąbrówka

Istotnym problemem tak społecznym jak i ekonomicznym gminy Czarna Dąbrówka, podobnie jak i całego regionu, jest bezrobocie. Zjawisko to, praktycznie nieznanne do 1989 r. pojawiło się w momencie rozpoczęcia transformacji ustrojowej i przechodzenia od gospodarki planowanej centralnie do wolnorynkowej. Lata 1990 - 1995 to okres szybkiego narastania bezrobocia, wywołanego na tym terenie przede wszystkim upadkiem wielu firm państwowych i spółdzielczych, a także likwidacją państwowych gospodarstw rolnych⁶.

Bezrobocie powoduje obniżenie warunków bytowych społeczności wpływając jednocześnie na wzrost frustracji, a także patologii, dlatego też ważne jest aktywizowanie społeczeństwa w zakresie przedsiębiorczości, edukacji czy samodoskonalenia.

Zarówno w Polsce, w województwie pomorskim jak i w powiecie bytowskim w latach 2017 – 2019 zanotowano na rynku pracy spadek poziomu bezrobocia. Według danych statystycznych na 31.12.2019 r. stopa bezrobocia w powiecie bytowskim wyniosła 9.1%, W gminie Czarna Dąbrówka 10,6% podczas gdy w województwie 4,4%, natomiast na poziomie kraju 5,2% . Należy zauważyć, że województwo pomorskie od kilkunastu lat zajmuje czołowe miejsce w kraju pod względem najniższej stopy bezrobocia rejestrowanego. W porównaniu do roku 2012 statystyki dotyczące problemu bezrobocia w powiecie bytowskim przedstawiają się dość optymistycznie nie mniej ciągle pozostają na stosunkowo wysokim poziomie. Poniższa tabela i wykres obrazuje wielkość stopy procentowej w poszczególnych jednostkach terytorialnych (gmina, województwo na tle Polski) .

Wykres 5. Stopy bezrobocia w kraju, województwie pomorskim i Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2004-2019

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych – GUS. www.polskawliczbach.pl

⁶ Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022, Czarna Dąbrówka, 2015 r.

Analizując bieżącą sytuację w powiecie bytowskim, który w obszarze rynku pracy jest bezpośredni odniesieniem dla Gminy Czarna Dąbrówka to w ciągu miesiąca grudnia 2019 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie zarejestrowało się 341 osób, tj. o 107 mniej niż w grudniu 2018 r. i o 24 mniej niż w listopadzie 2019 roku. Kobiety stanowiły 43,1% (147 osób) tej liczby, przed miesiącem wskaźnik ten wynosił 53,4%, natomiast przed rokiem 48,2%. Wśród bezrobotnych rejestrujących się w omawianym okresie 86,8% to osoby rejestrujące się po raz kolejny, przed miesiącem było to 86,8%, a przed rokiem 91,5%. Spośród osób nowo zarejestrowanych 9,7% to dotychczas niepracujący, przed miesiącem było ich 7,7%, a przed rokiem 8,5%. Osoby do 25. roku życia stanowiły 30,5% ogólnej liczby osób rejestrowanych w grudniu, przed miesiącem było to 22,7%, a przed rokiem 25,7%. Wśród osób rejestrujących się można wyodrębnić osoby, dla których okres od momentu zakończenia nauki do dnia rejestracji nie przekroczył 12 miesięcy, w grudniu stanowili oni 9,7% ogólnej liczby rejestrujących się osób, przed miesiącem 6,3%, a w grudniu 2018 r. – 8,9%. Udział osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy w ogólnej liczbie rejestracji w grudniu wyniósł 2,6%, przed miesiącem 3,3%, przed rokiem 4,2%. Spośród rejestrowanych osób 63,9% mieszkało na wsi, przed miesiącem 61,9%, przed rokiem 65,6%. Osoby do 30 roku życia stanowiły 48,1% ogólnej liczby osób zarejestrowanych w grudniu, a powyżej 50 roku życia – 18,2%. W grudniu 2019 w sześciu gminach powiatu bytowskiego nastąpiło zmniejszenie liczby bezrobotnych, porównując do listopada 2019 roku. Procentowo największy spadek odnotowano w gminach: Parchowo (o 5,0%), Borzytuchom (o 3,7%) i Studzienice (o 2,7%). Największe zwiększenie liczby bezrobotnych nastąpiło w gminach Trzebielino (o 8,1%), Lipnica (o 4,2%) oraz Miastko (o 3,6%).⁷

Tabela 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie pomorskim wg poszczególnych kategorii stanu na 31.12.2020 r.

Wyszególnienie	2017	2018	2019	2020
Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy; 6-12 miesięcy	7 650	7 417	6 816	13 032
Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy; powyżej 24 miesięcy	8 801	7 924	7 121	8 456
Bezrobotni zarejestrowani według wieku; od 25 do 34 lat	14 575	13 625	12 073	15 840
Bezrobotni zarejestrowani według wieku; od 35 do 44 lat	11 165	10 618	9 882	13 223
Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia; gimnazjalne i poniżej	13 413	12 210	11 043	13 839
Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia; policealne i średnie zawodowe	10 194	9 592	8 590	11 070
Bezrobotni zarejestrowani bez stażu pracy	5 569	4 915	4 355	5 594

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie jest pierwszym co do wielkości problemów występujących w gminie. Pomimo realizacji przez gminę polityki socjalnej, oraz tworzonych nowych miejsc pracy, nadal znaczący odsetek ludzi pozostaje bez zatrudnienia. Od kilku lat notuje się stopniowy spadek liczby osób bezrobotnych. Przez lata 2018 i 2019 utrzymywało się na poziomie 10,6%. Analizując jednak Tabelę 6 bezrobocia na poziomie województwa pomorskiego widać wyraźny wzrost bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 6 miesięcy oraz powyżej 2 lat oraz np. w wieku najbardziej produkcyjnym 35 – 44 lata. W ciągu miesiąca października 2020 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie zarejestrowało o 57 osób więcej niż rok wcześniej. Wprawdzie nie wpłynęło to wzrost

⁷ Na podstawie danych PUP w Bytowie

bezrobocia w Gminie Czarna Dąbrówka nie mniej w zestawieniu ze statystyką na poziomie województwa i powiatu należy się spodziewać, że skutki wywołane pandemią COVID 19 nie będą obojętne w obszarze rynku pracy i winny podlegać ciągłemu monitoringowi.

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz nadal zjawiska tzw. „pracy na czarno”. Analizując sytuację na rynku pracy w gminie Czarna Dąbrówka zauważyć można systematyczny spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych z terenu gminy, co stanowi o zmniejszaniu się skali tego problemu. Należy jedna pamiętać, że Strategia Rozwiązywania Problemów dla Gminy Czarna Dąbrówka opracowywana była w okresie przejściowym skutków trudnych do końca do przewidzenia na rynku pracy, wywołanych wprowadzonym dwukrotnie lockdown’ em przez Rząd RP z uwagi na panującą pandemię.

Powrót zjawiska długotrwałego bezrobocia byłby głęboko niepokojący, gdyż osoby długotrwale bezrobotne są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym i trudno takie osoby "wyrwać" z bezrobocia. Zjawisko długotrwałego bezrobocia stanowi istotny problem społeczny, ponieważ osoby z tej grupy są w znacznym stopniu zagrożone marginalizacją społeczną z powodu długotrwałego pozostawania bez pracy. Im krótszy okres pozostawania bez pracy, tym bezrobotny ma większe szanse na znalezienie pracy, niż osoba długotrwale poszukująca pracy. Długotrwale bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga odpowiednich form oddziaływań pomocy społecznej na bezrobotnych oraz instytucji i organizacji zajmujących się reintegracją zawodową.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się dostosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy. Wykształcenie społeczeństwa jest bezpośrednio związane z jego cechami społeczno-zawodowymi, wpływając na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania.

Osoby niepełnosprawne na rynku pracy

Osoby niepełnosprawne stanowią szczególną grupę społeczną. W każdym społeczeństwie istnieje pewien odsetek ludzi, którzy z powodu czynników dziedzicznych, wrodzonych, w wyniku chorób, wypadków albo nieprawidłowych warunków życia nie posiadają pełnej sprawności fizycznej czy psychicznej. Niepełna sprawność fizyczna i umysłowa ludzi jest problemem wymagającym szczególnej uwagi.

Wszystkie wskaźniki przedstawiające sytuację na rynku pracy są dla osób niepełnosprawnych bardzo niekorzystne i świadczą o pogłębiających się nierównościach w dostępie do pracy między osobami niepełnosprawnymi a sprawnymi, co w znacznej mierze związane jest z dostępem do komunikacji oraz odległością do miejsc pracy.

Według danych pochodzących z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku na 31.12.2020 r. na terenie województwa pomorskiego liczba zarejestrowanych bezrobotnych osób niepełnosprawnych wzrosła o 1,2 %. do 7,3 % w stosunku do roku 2019. W I półroczu 2020 r. do powiatowych urzędów

pracy województwa pomorskiego wpłynęła mniejsza liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych niż w analogicznym okresie 2019 r. . Dla osób niepełnosprawnych pracodawcy z województwa pomorskiego zgłosili do urzędów pracy 879 ofert (2,3% ogólnej liczby ofert pracy zgłoszonych w okresie styczeń-czerwiec 2020 r.).

Sytuacja osób niepełnosprawnych na bytowskim rynku pracy wymaga szczególnej uwagi instytucji rynku pracy oraz podjęcia kompleksowych działań na rzecz tej grupy. Czynnikiem, które mają istotny wpływ na poszukiwanie i zdobycie przez niepełnosprawnych zatrudnienia, są względnie niski poziom posiadanych kwalifikacji zawodowych i mała aktywność na rynku pracy oraz dodatkowo funkcjonujące społecznie stereotypy i uprzedzenia.

Zakres działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Bytowie ukierunkowany na pomoc osobom niepełnosprawnym zarejestrowanym w tut. urzędzie obejmuje poza finansowaniem poszczególnych form aktywizacji, także wspieranie aktywności zawodowej z wykorzystaniem przewidzianych przepisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. PUP w Bytowie wspierając osoby niepełnosprawne w zakresie rehabilitacji zawodowej udzielał wsparcia zarówno osobom niepełnosprawnym, jak i pracodawcom zamierzającym zatrudnić osoby niepełnosprawne, w formie m.in.:

- przyznania środków na podjęcie działalności gospodarczej z Funduszu Pracy lub PFRON,
- refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanej osoby niepełnosprawnej z Funduszu Pracy lub PFRON,
- organizacji staży, prac interwencyjnych, robót publicznych,
- dodatków aktywizacyjnych, zwrotu kosztów dojazdu i opieki nad dzieckiem i osobą zależną.

Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności mogły również skorzystać ze szkoleń zawodowych celem podniesienia, zmiany, uzupełnienia kwalifikacji zawodowych.

Do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy, które realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie należy między innymi pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację programów z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy. Realizując powyższe zadanie w latach 2017-2020 PUP w Bytowie pozyskiwał środki z:

- Funduszu Pracy w ramach algorytmu i rezerwy ministra,
- Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) na realizację projektów systemowych/pozakonkursowych i konkursowych,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) w ramach, których aktywizujemy osoby niepełnosprawne poszukujące pracy.

Realizując zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych PUP w Bytowie pozyskuje środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na aktywizację osób niepełnosprawnych poszukujących pracy (pobierających rentę z tytułu niezdolności do pracy, zasiłek stały, rentę socjalną czy rentę rodzinną), zarejestrowanych w urzędzie i poszukujących zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy określonej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Osoby bezrobotne, niepełnosprawne

zamieszkujące Gminę Czarna Dąbrówka mają otwarty dostęp do wszystkich projektów realizowanych i finansowanych poprzez PUP w Bytowie w zakresie wspierania i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Działania podejmowane przez PUP w Bytowie zmierzają w kierunku wzrostu zatrudnienia wśród osób bezrobotnych niepełnosprawnych, celem lepszego ich dostosowania do aktualnych potrzeb rynku pracy jak i kształtowania poglądu nakierowanego na aktywizację zawodową wśród samych klientów urzędu pracy poprzez poradnictwo zawodowe. Ponadto Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku na terenie województwa realizuje coroczny „Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia”. Plan ten w ramach założonych priorytetów ma na celu m.in. stwarzanie warunków dla podniesienia kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych i zwiększanie działań na rzecz ich aktywizacji zawodowej.

4.3.2. Przedsiębiorczość

W gminie Czarna Dąbrówka w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowane były 453 podmioty gospodarki narodowej, z czego 360 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 64 nowe podmioty, a 28 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (69) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (28) w roku 2009. W tym samym okresie najwięcej (50) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2017 roku, najmniej (22) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2009 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Czarna Dąbrówka najwięcej (16) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (440) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 6,6% (30) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 41,1% (186) podmiotów, a 52,3% (237) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Czarna Dąbrówka najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (38.9%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (18.3%).

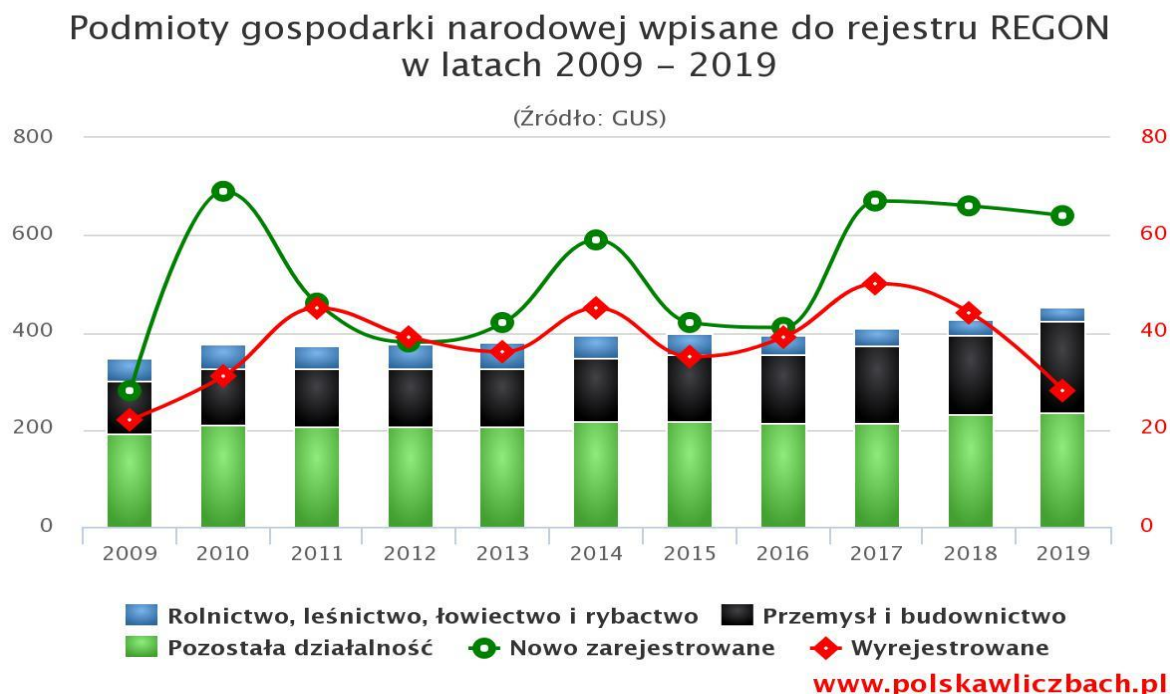
Na terenie gminy w systemie REGON było zarejestrowanych na dzień 31.12.2020 r. 453 podmiotów gospodarczych.

Tabela 7. Podmioty gospodarcze wg form własności w gminie Czarna Dąbrówka wg stanu na 31.12.2020 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Z ogółem				
		Spółki handlowe		Spółdzielnie	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
		Razem	W tym z udziałem kapitału zagranicznego			
gmina Czarna Dąbrówka	453	11	1	3	15	360

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych – GUS.

Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do REGON w latach 2009-2019

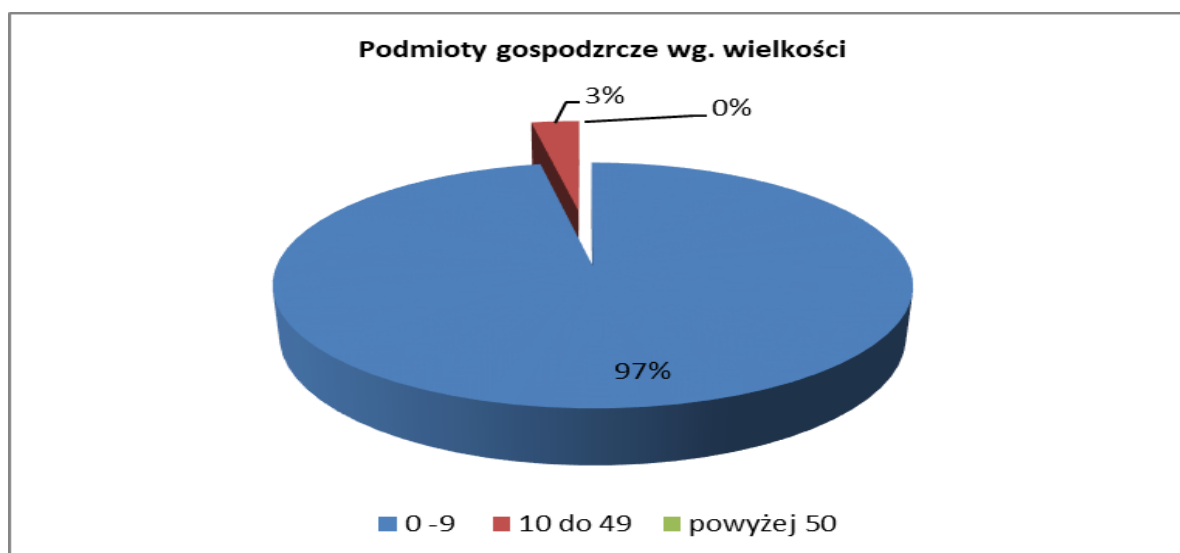
Jak pokazuje wykres 6 poziom rejestrowanych nowych firm od trzech lat powoli spada w Gminie Czarna Dąbrówka wynika to przede wszystkim z nasycenia rynku nie mniej druga połowa roku 2020 wskazuje w skali ogólnopolskiej na spadek rejestrowanych firm wynikająca z ograniczeń spowodowanych pierwszym lockdown'em w końcówce pierwszego półrocza 2020. Poziom wyrejestrowanych firm w roku 2019 nie jest adekwatny z poziomem firm zawieszanych zwłaszcza przez prowadzących działalność w oparciu o rejestracje w CEIDG. Przełom roku 2020/2021 w skali ogólnopolskiej świadczy o nasileniu się tendencji do zawieszenia działalności gospodarczej i ten trend, który jest skutkiem częściowego „zamrożenia” gospodarki nie ominie Gminy Czarna Dąbrówka. Należy mieć nadzieję, że względu na dużą liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw w sektorze „przemysł i budownictwo” (sektor najmniej dotknięty ograniczeniami „związanymi z COVID 19”) zjawisko to będzie w mniejszym wymiarze niż średnią w regionie, nie mniej wymaga to bieżącego monitorowania, ponieważ przekłada się to bezpośrednio na sytuację ekonomiczną mieszkańców (możliwe jej obniżenie poziomu) i może generować związane z tym problemy społeczne.

Tabela 6 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON wg klas wielkości w 2019 r.

Wyszczególnienie	Ilość podmiotów
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	453
0-9	440
10-49	13
50-249	0
250-999	0
1000 i więcej	0
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	360

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych – GUS.

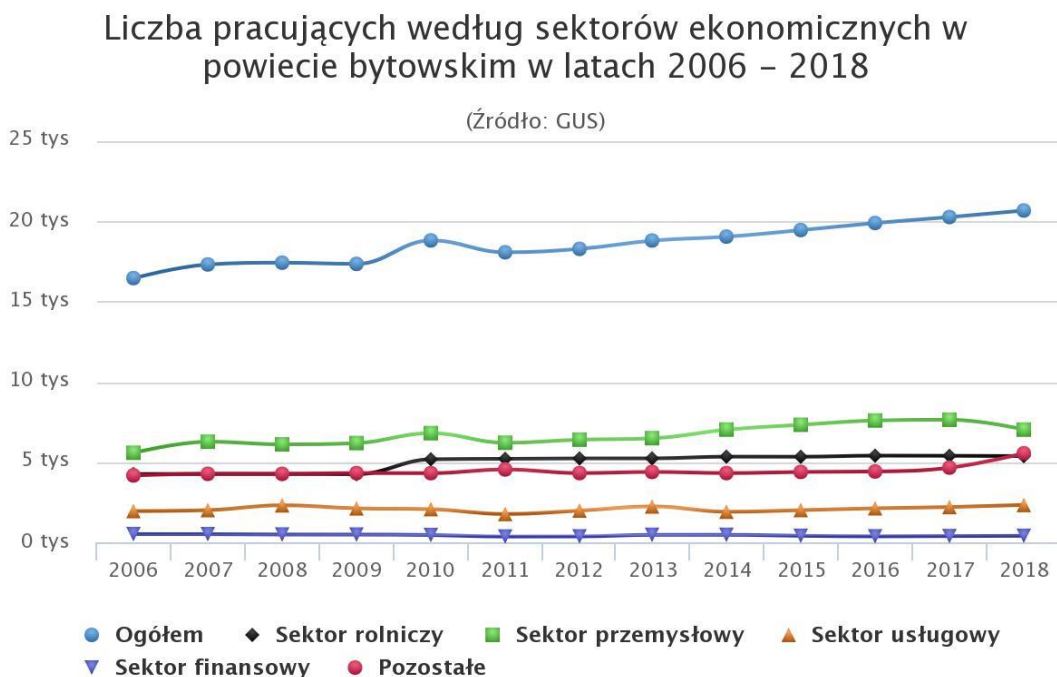
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych – GUS.

Gospodarka Gminy Czarna Dąbrówka opiera się głównie na mikro i małych przedsiębiorstwach co jest korzystne w okresie kryzysu gospodarczego (większa elastyczność przebranżowienia). Należy jednak pamiętać, że kondycja finansowa mieszkańców gminy zależy też od otoczenia zatrudnieniowego gminy czyli większych firm z powiatu bytowskiego, lęborskiego czy słupskiego. Liczba osób wyjeżdżających do pracy (poza gminę) na koniec zeszłej dekady to 419 osób.

Wykres 5. Liczba pracujących wg. sektorów ekonomicznych w powiecie bytowskim w latach 2006 -2018

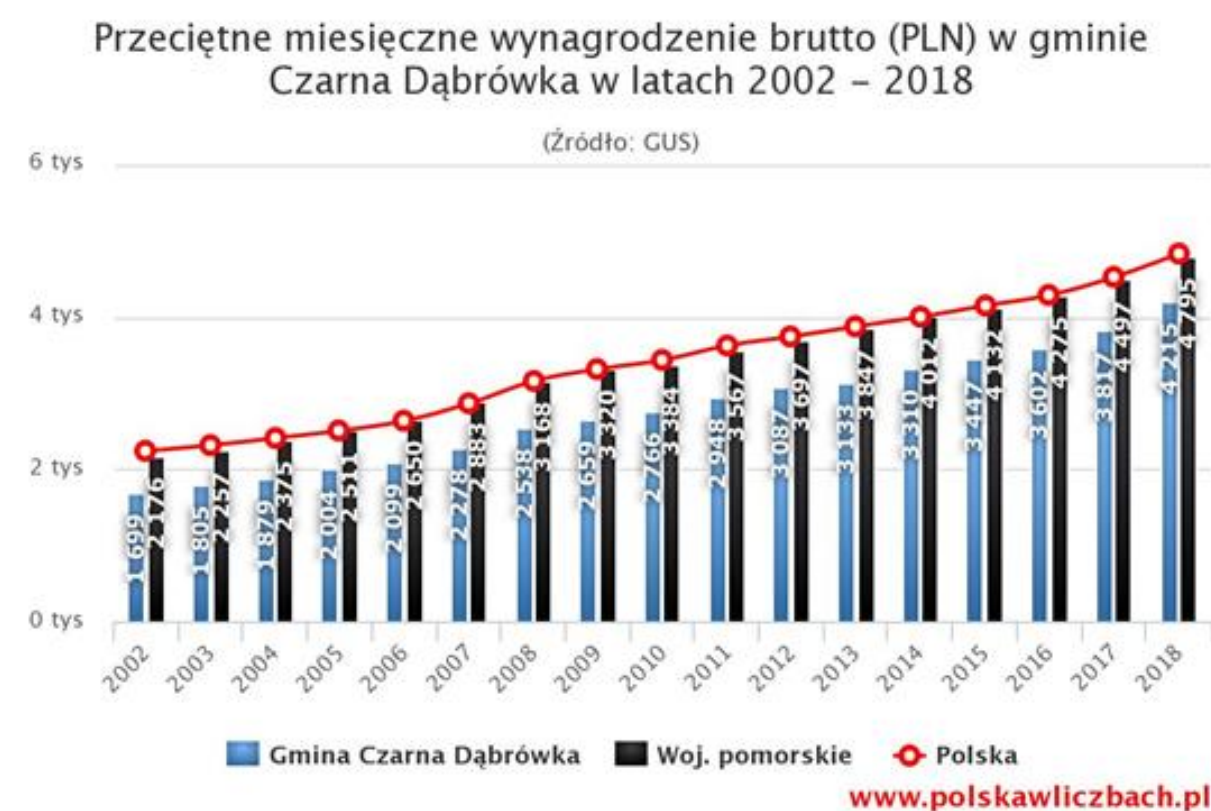
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych – GUS

Powiat bytowski, który jest naturalnym obszarem zatrudnienia dla mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka w swojej przewadze zatrudnieniowej ma sektor przemysłowy i sektor rolniczy – najmniej wrażliwe na skutki lockdown’ u.

4.3.3. Sytuacja ekonomiczna mieszkańców gminy

Obraz sytuacji ekonomicznej gminy Czarna Dąbrówka można oceniać też na podstawie informacji na temat przeciętnego wynagrodzenia brutto, dochodów i wydatków budżetu gminy przeznaczonych na zadania publiczne. Sytuację tę prezentuje poniższa tabela oraz wykres, pokazując charakter wzrostowy dochodów brutto mieszkańca Gminy Czarna Dąbrówka i w porównaniu do woj. Pomorskiego i średniego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wykres 9. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2002 - 2018

Źródło GUS, polskawliczbach.pl

Tabela 9. Dochody i wydatki ogólne budżetu gminy Czarna Dąbrówka w latach 2016-2021

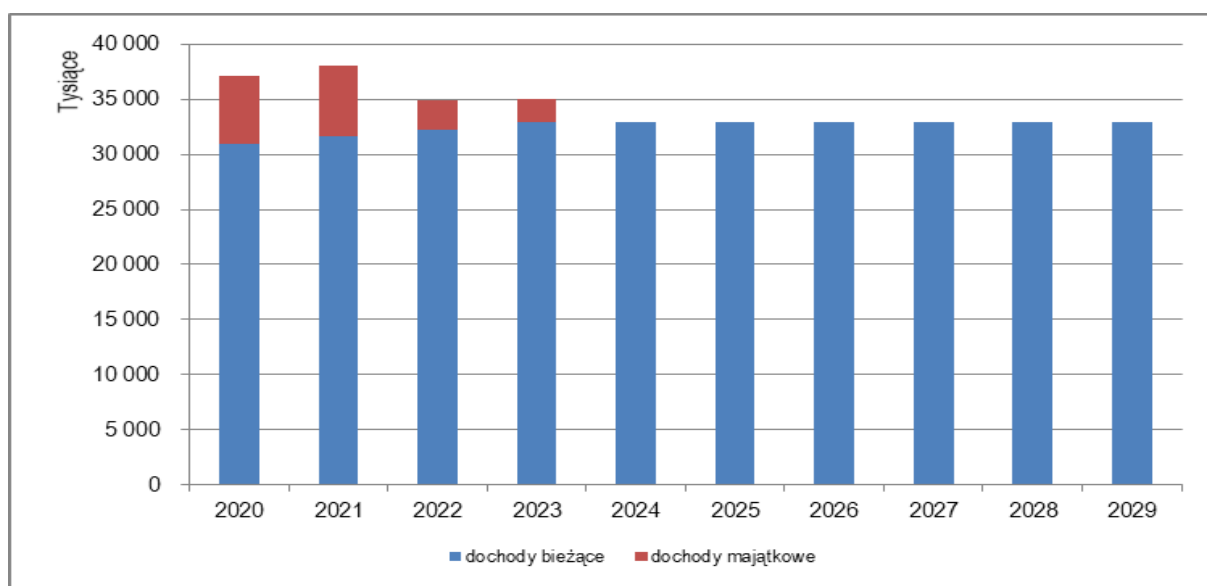
	Gmina Czarna Dąbrówka					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody ogółem budżetu gminy (w zł)	27,0 mln	31,1,	34,7 mln	37,1 mln	37,0 mln	42,0 mln
Wydatki ogółem budżetu gminy (w zł)	27,2 mln	32,0 mln	36,6 mln	40,3 mln	39,0 mln	43,9 mln

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych - GUS. I strony internetowej Gminy Czarna Dąbrówka

Począwszy od 2016 wydatki w budżecie gminy przekraczają dochody a różnica w kolejnym roku kształtowała się na poziomie 2 mln złotych pokrywana kredytami (obligacjami). Zwiększanie zadań powierzonych gminie przez Rząd RP nie sprzyja zwiększenia tempa jej rozwoju a wręcz przeciwnie. Nie dotyczy to tylko Gminy Czarna Dąbrówka, nie mniej w mniejszych gminach jest to bardziej odczuwalne.

Radni gminy Czarna Dąbrówka przyjęli budżet na 2021 rok. Po stronie dochodów jest kwota 41,9 mln zł, a wydatków 43,9 mln zł. Deficyt zostanie pokryty z kredytu i wolnych środków. Co potwierdza wcześniejszy trend różnicy pomiędzy dochodami a wydatkami. Na inwestycje jest zarezerwowano kwotę 12,5 mln zł co należy uznać za duży sukces, zwłaszcza, że mają charakter infrastrukturalny mający podwyższyć jakość życia mieszkańców gminy.

Wykres 10. Prognoza dochodów z podziałem na dochody bieżące i dochody majątkowe wg. WPF na lata 2020 -2029 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych - GUS.

Prognoza dochodów opracowana w ramach WPF Gminy Czarna Dąbrówka nie tylko przewiduje spadek dochodów, ale znaczny spadek dochodów majątkowych w kolejnych latach. Analizując potrzeby społeczne mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka (na przykładzie roku 2018) można zauważyć, że największa część budżetu gminy Czarna Dąbrówka - 26.2% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 600 - Transport i łączność (13.7%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (10%). Wydatki inwestycyjne to 22,0% wydatków ogółem.

Duża część wpływów pochodzi z Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (18%) oraz z Dział 600 - Transport i łączność (6.3%). W budżecie gminy Czarna Dąbrówka wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły (7,1%), natomiast dochód

z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił (0,6%)., natomiast na pomoc społeczną (Dział 852)przeznaczono 3,6% budżetu gminy. ⁸

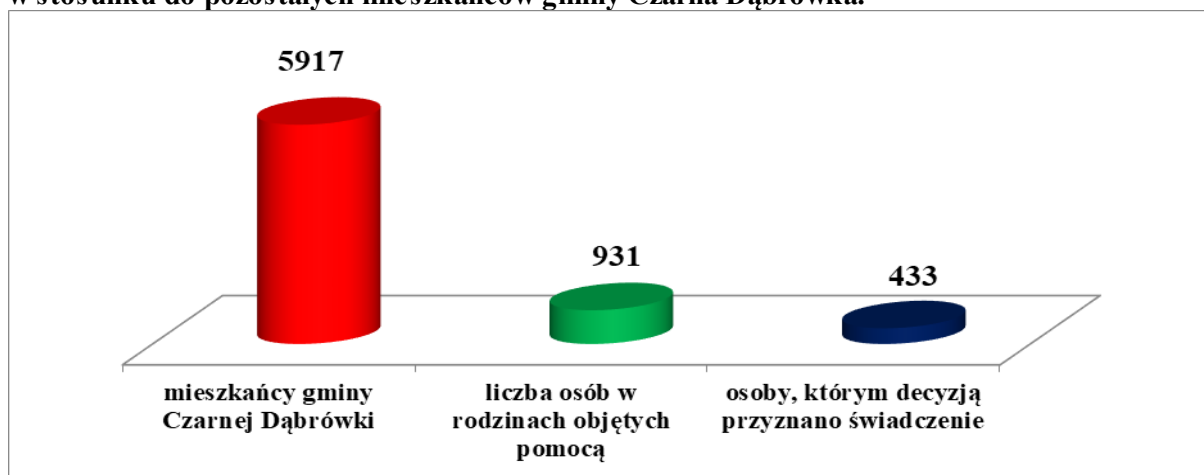
Poziom wydatków budżetu gminy przeznaczonych na pomoc społeczną w uchwalonym budżecie na rok 2020 wynosił 1 349 950,00 zł, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca stanowi kwotę 228,14 złotych zł, natomiast w przeliczeniu na jedną osobę korzystającą z pomocy społecznej daje kwotę 1517 zł w ciągu roku. W roku poprzednim (2019) poziom wydatków budżetu gminy przeznaczonych na pomoc społeczną w uchwalonym budżecie wynosił 1.301.100,00 zł.

Prezentowany powyżej poziom wydatków na realizację zadań związanych z udzielaniem pomocy może świadczyć o dość korzystnej sytuacji ekonomicznej mieszkańców gminy. Potwierdzeniem jest informacja o świadczeniach finansowych wypłacanych mieszkańcom gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Obraz tej sytuacji przedstawiają poniższe zestawienia i tabele, dot. ilości i wartości świadczeń dot. różnego rodzaju pomocy społecznej.

Tabela 10. Liczba osób objętych pomocą społeczną w latach 2017 – 2020

Wyszczególnienie	Poszczególne lata			
	2017	2018	2019	2020
Liczba osób objętych pomocą i wsparciem	1039	979	938	890
Liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej	253	240	237	232

Wykres nr 11. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2019 r. w stosunku do pozostałych mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka.

Opracowanie wg. sprawozdania z działalności GOPS za rok 2019

Widać wyraźny spadek liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną rok do roku. Na koniec 2020 roku takie osoby stanowiły 15 % ogółu społeczeństwa Gminy Czarna Dąbrówka a w

⁸ Opracowano na podstawie danych GUS

przypadku osób którym przyznano świadczenia decyzją to zaledwie 7% ogółu ludności zamieszkałej na terenie gminy.

Jednym z elementów polityki społecznej gminy Czarna Dąbrówka jest rządowy program wspierający rodziny wielodzietne na terenie gminy Czarna Dąbrówka - Karta Dużej Rodziny, do którego gmina przystąpiła w połowie 2015 r. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom z przynajmniej trójką dzieci:

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej na terenie całego kraju. Karta przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu i jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny.

Ponadto od kwietnia 2016 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce realizuje program „Rodzina 500+”, który również ma za zadanie wsparcie polskich rodzin. Celem programu jest pomoc w wychowywaniu dzieci, w tym sprawowanie opieki nad nimi i zaspokajanie ich potrzeb życiowych.

Ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego oraz jego wypłata następują odpowiednio na wniosek matki, ojca, opiekuna prawnego lub opiekuna faktycznego dziecka tj. (osoby faktycznie opiekującej się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu opiekuńczego o przysposobienie dziecka). Świadczenie wychowawcze przysługuje w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie, do dnia ukończenia przez dziecko 18 roku życia.

Według sprawozdawczości prowadzonej przez GOPS w Czarnej Dąbrówce w samym 2019 roku wydano 426 Kart Dużej Rodziny z tego: 357 kart dla rodzica/małżonka i 69 karty dla dzieci. W stosunku do roku 2018 nastąpił znaczny wzrost wydanych kart (46 Kart Dużej Rodziny z tego: 14 kart dla rodzica/małżonka i 32 karty dla dzieci) Może to świadczyć o wzroście świadomości społecznej co znaczenia tej formy wsparcia dla rodzin wielodzietnych.

4.4. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE

4.4.1. Dostęp do edukacji

Pojęcie edukacji, rozumiane jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni główną rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na zwiększenie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, czego konsekwencją są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup społeczeństwa, takich jak młodzieży mieszkającej na obszarach wiejskich i w mieście, dziewcząt i chłopców, osób dorosłych z wykształceniem i bez wykształcenia.

Według ostatniego spisu powszechnego 10,5% ludności Gminy Czarna Dąbrówka posiada wykształcenie wyższe, 1,8% wykształcenie policealne, 10,8% średnie ogólnokształcące, a 14,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 28,9% mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka, gimnazjalnym 6,4%, natomiast 25,5% podstawowym ukończonym. 1,7%

mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa pomorskiego mieszkańcy gminy Czarna Dąbrówka mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Czarna Dąbrówka największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,2%) oraz zasadnicze zawodowe (20,0%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (37,9%) oraz podstawowe ukończone (23,8%). 19,9% mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (19,2% wśród dziewczynek i 20,5% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 575 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. W roku 2020 w gminie Czarna Dąbrówka znajdowały się 4 szkoły podstawowe a według danych oficjalnych z 2008 roku których w 38 oddziałach uczyło się 498 uczniów (247 dziewcząt oraz 251 chłopców). Dla porównania w 2008 roku w gminie Czarna Dąbrówka placówkę miało 5 szkół podstawowych, w których w 29 oddziałach uczyło się 453 uczniów (242 kobiety oraz 211 mężczyzn). W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształci się 27,7% ludności (26,9% wśród dziewczynek i 28,5% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 13,1 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (Stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 86,76. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształci się 15,8% mieszkańców (18,0% wśród dziewczyn i 13,5% wśród chłopaków). W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 25,1% mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka w wieku potencjalnej nauki (24,3% kobiet i 25,9% mężczyzn)⁹.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego na temat szkolnictwa podstawowego w gminie Czarna Dąbrówka w roku 2018 prezentuje poniższa tabela i ma to wymiar poglądowy ponieważ w poszczególnych latach poprzedzających ten rok i po reformie szkolnictwa liczba uczniów oscylowała w podobnych wielkościach a kolejny **wykres 12** przedstawia okres przejściowy kiedy z uwagi na likwidację gimnazjów w latach 2017 i 2018 nie było absolwentów szkół podstawowych (wydłużenie okresu kształcenia z sześciu do ośmiu lat).

Tabela 11. Szkolnictwo w gminie Czarna Dąbrówka w roku 2018

Wyszczególnienie	Adres	Oddziały	Uczniowie
Zespół Szkół w Czarnej Dąbrówce Szkoła Podstawowa im. 27 WDP AK w Czarnej Dąbrówce	ul. Słupska 17 77-116 Czarna Dąbrówka	12	235
Zespół Szkół w Rokitach Szkoła Podstawowa w Rokitach Im. Gryfa Pomorskiego	Rokity 34 77-123 Rokity	9	23
Szkoła Podstawowa w Nożynie im. Św. Jana Pawła II w Nożynie	Nożyno 40 77-115 Nożyno	8	91
Szkoła Podstawowa w Jasieniu	Jasień 22 77-122 Jasień	8	54
Razem		37	403

⁹ Źródło: GUS, 31.XII.2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych – GUS.

Wykres 12 Szkoły Podstawowe – uczniowie i absolwenci 2008 -2018

www.polskawliczbach.pl

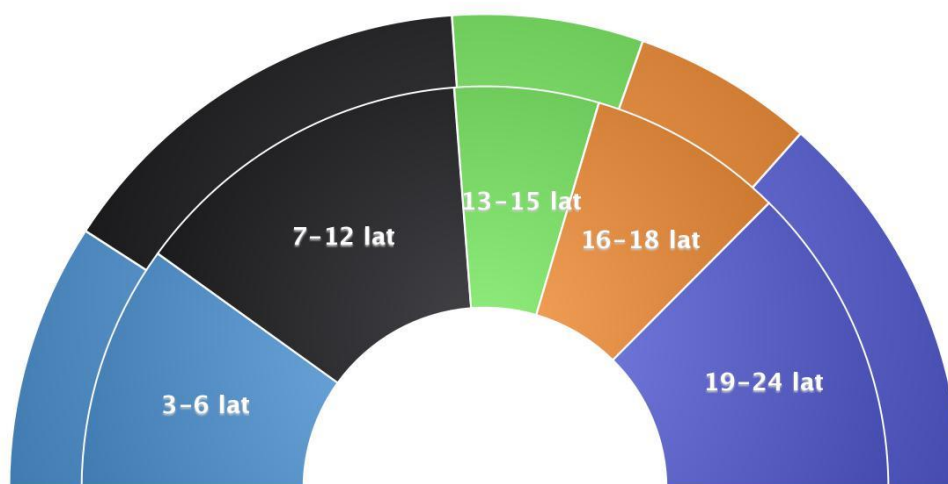
Źródło: GUS 2018, www.polskawliczbach.pl

W placówkach oświatowych na terenie gminy nauka w roku szkolnym 2019/2020 odbywała się w grupach wiekowych w następujących procentach które obrazuje wykres 13. Dzieci w wieku 3 do 6 lat 19,9% (pomorskie 18,3%) , dzieci w wieku 7-12 lat 27,7% (pomorskie 29,5%) , dzieci 13-15 lat 11,6% (pomorskie 13%) , młodzież 16-18 lat – 15,8% (pomorskie 12,3%), młodzież 19-24 lat – 25,1% (pomorskie 26,9%)

Wykres 13 Edukacyjne grupy wiekowe w Gminie Czarna Dąbrówka ,2019

Edukacyjne grupy wieku – Gmina Czarna Dąbrówka, 2019

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Źródło: GUS 2018, www.polskawliczbach.pl

Aktualna sieć przedszkoli i szkolnictwa podstawowego zaspokaja rzeczywiste potrzeby społeczne. Jednak niż demograficzny oraz ciągle poszukiwanie rozwiązań zmierzających do podnoszenia jakości pracy szkoły uzasadniają potrzebę wypracowywania nowych racjonalnych rozwiązań w zakresie optymalizacji sieci placówek oświatowych.

Stan budynków szkolnych ocenia się na bardzo dobry, jednak nie są one odpowiednio wyposażone pod kątem osób niepełnosprawnych. Wszystkie szkoły są wyposażone w boiska szkolne. Dzieci dowożone są autobusami pod opieką osób dorosłych (opiekunów). Wszystkie szkoły posiadają również pracownie komputerowe. W szkołach realizowany jest program rządowy „Wyprawka szkolna”. W ofercie szkół prowadzone są zajęcia dodatkowe, wyrównujące szanse edukacyjne, rozwijające zainteresowania, organizowane konkursy, warsztaty oraz zajęcia sportowe, dzięki którym dzieci szczególnie z rodzin dotkniętych problemami alkoholizmu, przemocy w rodzinie i biedy mogą korzystać oraz mają szansę na „wyrwanie się z problemowego kręgu”. Realizowane są również liczne projekty edukacyjne. Bariery utrudniającą uczestnictwo w oferowanych zajęciach pozaszkolnych są kłopoty z dojazdem. W placówkach edukacyjnych zatrudnieni są nauczyciele o wysokim poziomie wiedzy i przygotowania do zawodu, co wpływa na jakość świadczonych przez placówki usług edukacyjnych. Dodatkowo w szkołach pracują logopedzi i pedagodzy szkolni. Jakość świadczenia usług edukacyjnych, jak również odpowiednio wyposażona infrastruktura oświatowa, stanowią podwaliny do przygotowania młodej generacji na rynek pracy. Istnieje bowiem powiązanie między poziomem edukacji i wykształcenia, a rejestrowaną stopą bezrobocia.

Ponadto w ramach realizacji swoich zadań również Urząd Gminy w Czarnej Dąbrówce wspiera swoich uczniów w formie wypłaty stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych.

Podsumowując, dzieci i młodzież na terenie gminy mają dobry dostęp do edukacji, który daje szansę na odpowiedni rozwój i go nie ogranicza. Niestety okres pandemii COVID 19 trwający od drugiego kwartału 2020 znacząco ograniczył dostęp uczniów do infrastruktury szkolnej a zdalne nauczanie w trybie online znacząco wpłynęło na obniżenie jakości nauczania, dostępu dzieci i młodzieży do źródeł wiedzy zwłaszcza w rodzinach wykluczonych informatycznie a jednocześnie przyczyniło się poprzez izolację, brak kontaktów z rówieśnikami, nasiloną przemoc w rodzinie do wielu problemów społecznych, których skutki w momencie powstawania strategii (I kwartał 2021) nie są do końca zdiagnozowane. Sytuacja ta wymaga stałego monitorowania przez wszystkie służby pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i tworzenia zupełnie nowych instrumentów pomocy, wsparcia materialnego, instytucjonalnego i psychologicznego.

4.4.2. Dostęp do usług zdrowotnych

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Jego poziom w sposób istotny wiąże się z jakością wykonywanej pracy przez mieszkańców oraz wpływa na wydatki budżetu. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, a także ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

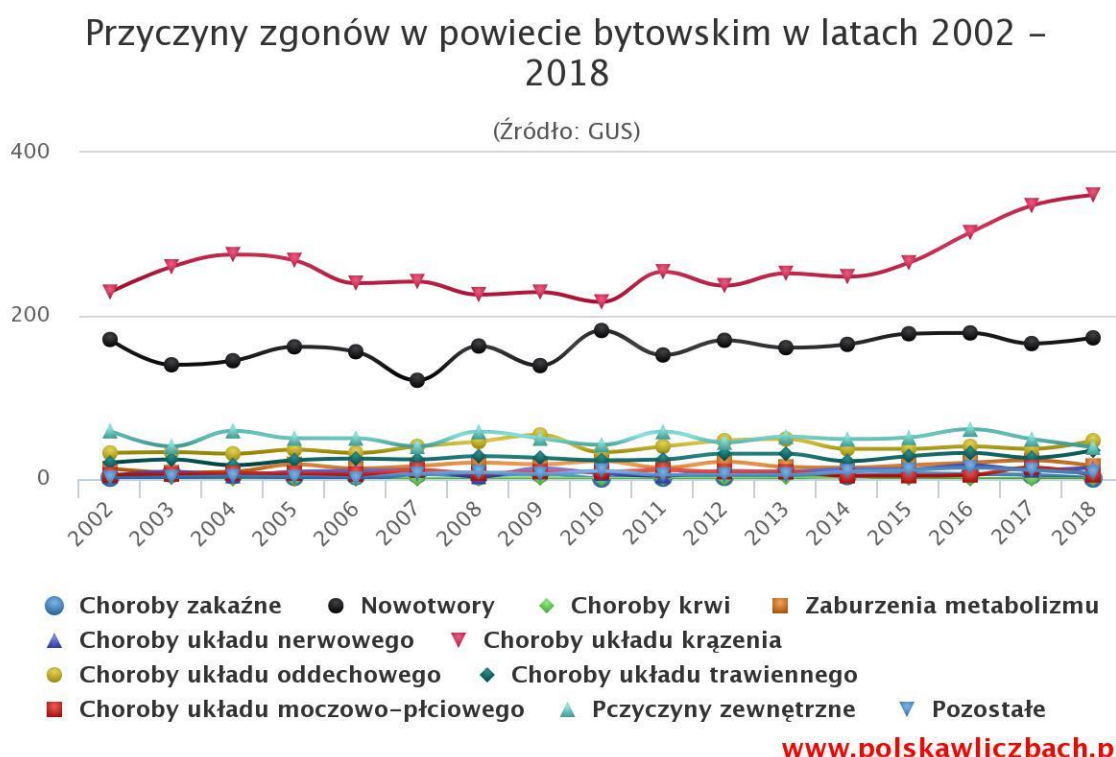
W zakresie ochrony zdrowia i życia na terenie gminy funkcjonuje Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia Czarna Dąbrówka, który świadczy usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Pacjenci mogą korzystać z:

- Poradni Lekarza POZ
- Poradni Położniczo-Ginekologicznej (AOS)
- Rehabilitacji ambulatoryjnej:
 - *Poradni Rehabilitacyjnej
 - *Działu Fizjoterapii.

System opieki zdrowotnej uzupełnia punkt apteczny z siedzibą w Czarnej Dąbrówce. Mieszkańcy gminy korzystają głównie z opieki szpitalnej szpitali w Bytowie oraz Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Słupsku.

Przyny zgonów określane są na poziomie powiatu, ale są one adekwatne dla całego jego obszaru. Zgony spowodowane przez COVID 19 w większości (statystycznie w 85%) powiązane z chorobami współistniejącymi wg rozkładu ilościowego jak na przedstawionym poniżej wykresie.

Wykres 14 Przyczyny zgonów w powiecie bytowskim w latach 2002 – 2018

Źródło: GUS 31.12.2018 www.polskawliczbach.pl

Należy nadmienić, że w 2013 r. 42,9% zgonów w gminie Czarna Dąbrówka spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 24,3% zgonów w gminie były nowotwory, a 7,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Czarna Dąbrówka przypada 10,1 zgonów. Jest to nieznacznie więcej od wartości średniej dla województwa pomorskiego oraz wartość porównywalna do wartości średniej dla kraju.

Zachowania zdrowotne i styl życia wpływają w największym stopniu na stan zdrowia społeczeństwa. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, a także zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki. W ramach systemu ochrony zdrowia

wymienić należy m.in. monitorowanie stanu zdrowia i określanie potrzeb zdrowotnych ludności, identyfikację i zwalczanie środowiskowych zagrożeń zdrowotnych, zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób (ze szczególnym uwzględnieniem chorób zakaźnych). Na

Samorząd gminy czyni starania w zakresie promocji zdrowia oraz realizacji projektów i profilaktycznych programów zdrowotnych, mających na celu m.in. poprawę dostępności i jakości usług medycznych w zakresie profilaktyki chorób (poprzez m.in. wykonywanie bezpłatnych badań), edukacji prozdrowotnej. Aktywnie propaguje także wszelkie informacje oraz edukację z zakresu zdrowego stylu życia, promocji zdrowia. Mieszkańcy gminy uczestniczą w akcjach prozdrowotnych, które są organizowane przez różne podmioty na terenie gminy, głównie w zakresie informacyjno-promocyjnym.

Profilaktyka w obszarze zdrowia wsparta przez gminę przyczynia się do zmiany jakości życia mieszkańców oraz kształtowania prozdrowotnego stylu życia. Organizowane są również spotkania, konkursy oraz warsztaty dla młodzieży tematyce profilaktycznej w zakresie dopalaczy i nadużywania alkoholu.

Znaczący wzrost liczby osób w wieku przedemerytalnym i emerytalnym powoduje wzrost zapotrzebowania na ochronę zdrowia, a także opiekę społeczną. Należy zauważyć, że ochrona zdrowia to nie tylko ośrodki lecznicze, ale również zakłady opiekuńcze, pielęgniarskie oraz zakłady opieki paliatywnej.

Kształtowanie się zjawisk demograficznych w przyszłości będzie miało ważny wpływ na określenie kierunków alokacji wydatkowanych środków finansowych (nie tylko gminnych, ale także z budżetu centralnego). Ze względu na relatywne starzenie się mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka należy liczyć się ze wzrostem wydatków związanych z utrzymaniem zdrowia, zapewnieniem opieki społecznej oraz opieki zdrowotnej.

4.4.3. Wykluczenia społeczne

Wykluczenie społeczne to sytuacja, gdy obywatel, będący członkiem społeczeństwa, nie może w pełni uczestniczyć w ważnych aspektach życia społecznego. Sytuacja ta jest niezależna od jednostki i znajduje się poza jej kontrolą. Samo zjawisko jak i przyczyny wykluczenia społecznego są złożone i dynamiczne, zależne od otoczenia społecznego, ram politycznych, sytuacji społeczno-gospodarczej, schematów zabezpieczenia społecznego oraz od działań jednostek. Przyczynami tego zjawiska są:

- **czynniki strukturalne** (wpływ warunków ekonomicznych oraz procesów społecznych i demograficznych),
- **czynniki instytucjonalne** (brak lub utrudnione możliwości zaspokajania potrzeb życiowych w wyniku wadliwego działania instytucji odpowiedzialnych za ich realizację),
- **czynniki społeczne** (dyskryminacja, niekorzystna sytuacja indywidualna).

Czynniki strukturalne, które w największym stopniu determinują trudną sytuację wskazuje to m.in.:

- pozycja na rynku pracy – bezrobocie, niskie zarobki, długotrwała choroba i niepełnosprawność;
- stan rodzinny – wielodzietność, samotne wychowywanie dziecka (lub dzieci);

- poziom edukacyjny – niski poziom wykształcenia, kwalifikacje nieadekwatne do potrzeb rynku pracy;
- miejsce zamieszkania – zamieszkiwanie na wsi, w małej miejscowości lub na terenie o słabym poziomie rozwoju.

Na czynniki strukturalne nakładają się czynniki instytucjonalne, powodujące proces wykluczenia społecznego. Do najważniejszych należy nierówny dostęp lub brak dostępu obywateli do podstawowych usług społecznych w dziedzinach: edukacji, zdrowia, mieszkalnictwa i kultury. Trzeci obszar czynników związany jest z kształtowaniem się niekorzystnych warunków indywidualnych, wynikających z różnych sytuacji życiowych: bezdomności, niepełnosprawności, uzależnień, sieroctwa czy imigracji. Czynniki te mogą występować także łącznie, wzajemnie się przenikając, co zwiększa zakres i dotkliwość wykluczenia, tym samym przekładając się na niską jakość życia. Pomimo wielu czynników składających się na proces wykluczenia, można wyróżnić kilka najważniejszych grup społecznych, w szczególności zagrożonych wykluczeniem lub już podlegających temu procesowi. Do grup takich można przede wszystkim zaliczyć:

4.4.3.1. Osoby niepełnosprawne

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z powyższym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Diagnoza tej grupy jest bardzo trudna, ponieważ brak jest pełnych danych w zakresie poszczególnych dysfunkcji. Osoby niepełnosprawne stanowią grupę wewnątrznie zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, miejsca zamieszkania, wieku, wykształcenia, sytuacji na rynku pracy i innych cech społeczno – demograficznych. Niepełnosprawność wynika z różnorodnych przyczyn - najczęściej jest skutkiem urazów i przewlekłych chorób. Część osób niepełnosprawnością obciążona jest od urodzenia. U większości osób niepełnosprawność ma charakter ograniczenia fizycznego np. narządu ruchu, wzroku lub słuchu.

Najczęstszymi problemami, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne są:

- utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji,
- utrudnienia architektoniczne i komunikacyjne,
- ograniczenie kontaktów towarzyskich,
- zaniedbywanie gospodarstwa domowego,
- pogorszenie sytuacji materialnej,
- bariery psychologiczne.

Dla niepełnosprawnych istotne znaczenie ma rehabilitacja, która pozwala na możliwość kontynuowania pracy zawodowej, jak również zmniejsza problemy i trudności społeczne wynikające z konieczności udzielania świadczeń dla osób niepełnosprawnych. Rehabilitacja jest procesem, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcia i utrzymania optymalnego

poziomu funkcjonowania fizycznego, intelektualnego, psychicznego i społecznego poprzez udostępnienie urządzeń umożliwiających im niezależność.

Rehabilitacja tych osób powinna być działaniem kompleksowym z włączeniem środowiska lokalnego oraz rozwiązań architektonicznych. W związku z tym w działania rehabilitacyjne i pomoc powinien być włączony Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie współpracujący z Urzędem Gminy w Czarnej Dąbrowce. Poprzez to osoby niepełnosprawne mają możliwość podjęcia pracy w zakładach chronionych jak również dostęp do szkoleń i kursów.

Poniższa tabela zawiera dane statystyczne dotyczące osób, które skorzystały ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności. Jednakże nie odzwierciedla ona faktycznej liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie gminy, ponieważ osoby te posiadają dochód, który nie uprawnia ich do korzystania z systemu pomocy społecznej.

Tabela 12. Osoby niepełnosprawne w gminie Czarna Dąbrowka którym udzielono pomocy w latach 2017-2020

Niepełnosprawność				
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	102	112	114	107
Liczba osób w rodzinach	198	212	231	292

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrowce.

Należy zauważyć, że na przestrzeni analizowanego okresu liczba rodzin wspartych w tym zakresie utrzymuje się na podobnym poziomie. Pomimo to należy zauważyć, że niepełnosprawność jest trzecią co do wielkości pod względem liczby beneficjentów, przyczyną udzielanie wsparcia z funduszy gminnych.

Pomoc miała głównie charakter wsparcia finansowego (zasiłki stałe, zasiłki okresowe i/lub zasiłki celowe). Wsparcie to dotyczyło głównie dofinansowania do:

- zakupu leków,
- pokrycia kosztów leczenia,
- zakupu opału,
- pokrycia bieżących potrzeb.

W roku 2020 z tytułu niepełnosprawności liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia zamknęła się w 10- tce, i zrealizowano 38 takich świadczeń.

Wsparcie niepieniężne polegało na prowadzeniu szeroko rozumianej pracy socjalnej na rzecz osób niepełnosprawnych. Pomoc pracowników socjalnych polegała głównie na kompletowaniu i składaniu dokumentów dla celów ustalenia niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności dla Powiatowego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności w Bytowie, informowaniu rodziny co do niezbędnych dokumentów dla osób ubiegających się o umieszczenie w domach pomocy społecznej, ośrodkach rehabilitacyjnych, jak również na przygotowywaniu decyzji skierowania do DPS-u i decyzji o odpłatności. Wsparcie w tym zakresie polegało również na kompletowaniu dokumentów dla osób ubiegających się o umieszczenie w domach pomocy społecznej i ośrodkach rehabilitacyjnych.

Niepełnosprawni mieszkańcy gminy Czarna Dąbrówka mogą skorzystać z dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na likwidację barier architektonicznych, transportowych, technicznych i innych w związku z indywidualnymi potrzebami. Powyższą pomoc realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie.

Warsztat Terapii Zajęciowej jest wyodrębnionym organizacyjnie i finansowo podmiotem, który stwarza osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie przywracania lub pozyskania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja celu, odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania:

- umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Ta forma pomocy społecznej póki co nie występuje w Gminie Czarna Dąbrówka.

Nierówność szans pogłębiona zostaje w dorosłym życiu, poprzez gorsze przygotowanie do życia zawodowego i społecznego. Trudna sytuacja na rynku pracy w pierwszej kolejności dotyka osoby niepełnosprawne. Osoby niepełnosprawne spotykają się z wieloma trudnościami m.in. w dziedzinie edukacji, która jest ważna nie tylko dla osób niepełnosprawnych, ale także dla innych osób, ucząc ich zrozumienia i tolerancji wobec różnorodności ludzi. Młodzież z takimi ograniczeniami na równi z innymi chce i ma prawo uczestniczyć w procesie edukacyjnym, zdobywać wiedzę i kwalifikacje. Chce, jak ich sprawni rówieśnicy, uczestniczyć w życiu społecznym. Dotyczy to także wykonywania pracy zawodowej, która jest niezbędna do godnego funkcjonowania w społeczeństwie. Zapewnienie wszystkim osobom, bez względu na charakter i stopień niepełnosprawności, jednakowego dostępu do edukacji i rozwijanie ich osobowości, talentu, kreatywności oraz zdolności intelektualnych i fizycznych jest zgodne z celem pełnej integracji. Bardzo ważnym problemem jest umożliwienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej – posiadającej specjalne potrzeby edukacyjne – kształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, które stanowi ich życiową szansę na usamodzielnienie się.

Kreując kierunki polityki społecznej trzeba pamiętać o prowadzeniu szeroko zakrojonych działań mających przeciwdziałać społecznemu wykluczeniu osób niepełnosprawnych (np. likwidacja barier architektonicznych, profilaktyka społeczna) oraz prowadzących do zwiększenia ich aktywności zawodowej i społecznej. Problematyka niepełnosprawności nasuwa potrzebę modyfikacji usług oferowanych w ramach wsparcia przez działające na terenie gminy Czarna Dąbrówka placówki i instytucje. Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym związane jest z podjęciem i realizacją działań adresowanych do tej grupy ludzi, jak też do środowisk lokalnych, poprzez prowadzenie akcji i programów edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych, zapobiegających niepełnosprawności, propagowanie osiągnięć osób niepełnosprawnych jak i skierowanie podmiotów uczestniczących w tworzeniu warunków dla prawidłowego funkcjonowania niepełnosprawnych środowisk.

4.4.3.2. Ubóstwo

Ubóstwo jest w ustawie o pomocy społecznej wymienione w art. 7 pkt 1, nie bez przyczyny. Zjawisko ubóstwa jest podstawową i najstarszą przyczyną dobroczynności. Przyjętym wyznacznikiem

ubóstwa jest dochód, który jest jednym z kryterium przyznawania pomocy społecznej. Najczęściej ubóstwo związane jest z innymi okolicznościami bezpośrednio związanymi z konkretnymi sytuacjami życiowymi. Do najistotniejszych zaliczyć tu należy bezrobocie.

Ubóstwo w Polsce w decydującym stopniu wynika ze splotu indywidualnych sytuacji życiowych, z których zasadnicze znaczenie mają:

- bezrobocie,
- wielodzietność,
- niepełnosprawność
- czynniki losowe, mała zaradność i aktywność ludzi,
- alkoholizm w rodzinie,
- niskie kwalifikacje,
- przeludnienie mieszkań,
- podeszły wiek i niskie emerytury,
- pozostawanie w grupie ludzi ubogich.

Ubóstwo prowadzi do zjawiska wykluczenia społecznego, polegającego na nieuczestniczeniu w zwyczajowej i społecznie akceptowanej drodze życiowej lub też „wypadaniu” z niej. Dane GUS z roku 2020 dotyczące ubóstwa obejmują dane gospodarcze z roku 2019.

Rok 2019 przyniósł poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych w Polsce, co znalazło odzwierciedlenie w niewielkim spadku zasięgu ubóstwa ekonomicznego, w tym ubóstwa skrajnego (z ok. 5% w 2018 r. do ok. 4% w 2019 r.).

W odróżnieniu od większości polskich gmin, gmina Czarna Dąbrówka aktualnie charakteryzuje się marginalnym poziomem występującego problemu ubóstwa, co przedstawione zostało w poniższej tabeli. Należy jednak zauważyć, że w 2007 r. (okres tworzenia poprzedniej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czarna Dąbrówka) ubóstwo było drugim co do wielkości problemem występującym w gminie Czarna Dąbrówka.

Tabela 13. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba rodzin	1	4	6
Liczba osób w rodzinach	5	17	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce

Ponadto społeczność lokalna ma możliwość otrzymania dodatków mieszkaniowych zgodnie z ustawą, która określa zasady, tryb oraz reguluje wysokości wypłacania dodatków mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest wypłacany w wysokości różnicy pomiędzy wydatkami przypadającymi na normatywną powierzchnię użytkową zajmowanego lokalu a ponoszonymi na ten lokal wydatkami w wysokości procentowej w zależności od dochodów członków rodziny.

Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym.

Wskaźnik finansowy pokazuje kondycję finansową gminy w odniesieniu do innych gmin w województwie. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja gminy jest korzystniejsza. Ze względu na

skale zjawiska na poszczególnych poziomach administracyjnych wskaźniki zostały ujednoczone w celu ich wzajemnego porównywania. Oznacza to, że wartością bazową jest „zero” dla województwa, co pozwala porównać wszystkie przedstawione poziomy administracyjne względem siebie.

Tabela 14. Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym.

Wyszczególnienie	Wskaźnik finansowy
Czarna Dąbrówka	-0,34
Powiat	- 0,11
Województwo	- 0.00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce

4.4.3.3. Bezdomność

Ustawa o pomocy społecznej definiuje osobę bezdomną, jako osobę niezamieszkałą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkałą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Zjawisko bezdomności dotyczy w Polsce niemal wszystkich grup wiekowych - zarówno osób młodych, jak i osób starszych. Wiąże się z takimi czynnikami jak zmiany demograficzne i ruchliwość społeczna, recesja gospodarcza, bezrobocie, ubóstwo, kryzys polityki mieszkaniowej i wzrost cen mieszkań oraz dysfunkcjonalność instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej. Bezdomność jest także skutkiem różnych patologii, zaburzeń psychicznych i osobowościowych tj. alkoholizmu, przestępczości, rozwodów lub rozpadów więzi nieformalnych, braku opieki ze strony osób najbliższych i przemocy w rodzinach. Istnieją także prawne przyczyny bezdomności, które dotyczą głównie eksmisji za długi i zaległości w opłatach. Na uwagę zasługują również przyczyny natury psychologicznej, gdzie bezdomność jest świadomym wyborem innego sposobu życia i odmiennego systemu wartości. Przyczyny bezdomności wzajemnie się przenikają i warunkują. Jako stan ewidentnej i trwałej deprivacji potrzeb mieszkaniowych w sytuacji, gdy dotknięta bezdomnością osoba nie jest w stanie jej zapobiec, wiąże się z poważnym upośledzeniem psychicznego i społecznego funkcjonowania człowieka.

Osobami bezdomnymi, obok tych, którzy są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, osoby z rozbitych lub dysfunkcyjnych rodzin, osoby samotne, osoby opuszczające zakłady karne oraz dorośli wychowankowie domów dziecka.

Długotrwałe pozostawanie bez pracy prowadzi do utraty wiary we własne możliwości, depresji, wreszcie do izolacji i bierności. Brak środków do życia po pewnym czasie skutkuje utratą mieszkania i w rezultacie bezdomnością. Z kolei osobom bezdomnym niezwykle trudno jest znaleźć stałą pracę, która pozwoliłaby na zmianę warunków życia. Innymi przyczynami bezdomności są: uzależnienia, przestępczość, odrzucenie.

Na terenie gminy nie działa żadne schronisko dla bezdomnych. W latach 2016-2019 liczba rodzin i przebywających w nich osób dotkniętych bezdomnością ulegała wahaniom, aby ostatecznie w 2019 r. osiągnąć nieznaczny poziom. Dane te obrazuje poniższa tabela.

Tabela 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu bezdomności w gminie Czarna Dąbrowka w latach 2013-2016

Bezdomność				
Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	7	5	5	4
Liczba osób w rodzinach	7	5	5	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrowce

4.4.3.4. Problemy uzależnień

Alkoholizm lub narkomania to przesłanki wprowadzone do regulacji prawnych z zakresu pomocy społecznej z uwagi na narastające zjawisko tych trudnych sytuacji życiowych. Kierując się wskazaniem medycznymi przesłanki te są chorobami, zostają jednak ujmowane odrębnie ze względu na niesione skutki społeczne. Są one spełnione w przypadku podjęcia leczenia przez osobę zwracającą się o pomoc lub członka jej rodziny. Odmowa podjęcia leczenia stanowi przyczynę odmowy bądź ograniczenia rozmiarów przyznanej pomocy. Przesłanki te mogą stanowić podstawę objęcia rodziny różnorodnymi formami wsparcia tych członków rodziny, którzy w pewien sposób są ofiarami nałogów.

Jako procesy patologiczne szkodzą zarówno osobom uzależnionym, jak i ich najbliższemu otoczeniu. Do głównych czynników powodujących powstawanie uzależnienia od alkoholu, a także narkotyków można zaliczyć uwarunkowanie genetyczne, osobowościowe, społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia.

Do substancji psychoaktywnych, działających na ośrodkowy układ nerwowy, zalicza się m.in. narkotyki oraz tzw. „dopalacze”. Problem narkomanii w gminie nie istnieje w ujęciu sprawozdawczości z działalności prowadzonej przez GOPS w Czarnej Dąbrowce, jednak nie należy tego zjawiska bagatelizować, z uwagi na zainteresowanie tzw. „dopalaczami”, które są dostępne m.in. w sprzedaży internetowej. Problem „dopalaczy” staje się ostatnio coraz bardziej popularny. Dotyczy on ogromnej ilości różnych substancji roślinnych i syntetycznych o rzeczywistym, bądź rzekomym działaniu psychoaktywnym. Jednocześnie odnosi się on do środków nie kontrolowanych przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Dopalacze reklamowane są często jako bezpieczna alternatywa dla narkotyków i alkoholu. Charakteryzuje się dużą dynamiką, a także potencjałem rozwojowym. Ponadto nieznanymi i trudnymi do oceny jest stopień zagrożenia, jakie dopalacze niosą dla pojedynczych użytkowników oraz – bardziej globalnie – dla zdrowia publicznego.

Jest to problem nie w pełni zdiagnozowany. Oszacowanie skali problemu uzależnienia jest trudne z uwagi na znaczny odsetek osób dotkniętych problemem, które jednak nie szukają wsparcia u profesjonalistów i w instytucjach pomocowych

Negatywny wpływ środowiska oraz brak prawidłowych wzorców powoduje, iż niepokojący jest fakt związany z nadużywaniem alkoholu przez dzieci i młodzież pomiędzy 15 a 18 rokiem życia. Według szacunkowych obliczeń, ok. 2% populacji w Polsce stanowią osoby uzależnione od alkoholu,

doroślých żyjących w otoczeniu alkoholika jest w kraju ok. 4%, a dzieci z rodzin z problemem alkoholowym – ok. 4%. W Polsce od alkoholu umiera rocznie średnio 12 000 osób.

Trudno wyliczalne są straty w sferze psychologicznej i emocjonalnej, jakie wywołuje alkohol w rodzinach. Na uwagę zasługuje fakt, iż szkody, jakie są powodowane przez nadużywanie alkoholu wykraczają szeroko poza sferę osoby pijącej, dotyczą mocno całego jej otoczenia. Rozmiary szkód mogą być zmniejszone przez skuteczną politykę wobec spożywania napojów alkoholowych.

Różne formy zachowań agresywnych i represyjnych rodziców, zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych i potrzeb dziecka, wywierają destrukcyjny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne dzieci oraz na proces rozwoju. Należy pamiętać, że przemoc domowa i poważne zaniedbania mogą występować w związku z alkoholem nawet wtedy, gdy nie występuje jeszcze kliniczne zdiagnozowanie uzależnienia od alkoholu, lecz jedynie okresowe upijanie się doroślých członków rodzin. Rezultatem alkoholizmu lub nadużywania alkoholu przez rodziców są częstokroć szkody i krzywdy trwające przez całe życie.

Szacuje się, iż każdego roku w Polsce rodzi się od kilku do kilkunastu tysięcy dzieci z zespołem zaburzeń, które powstają pod wpływem alkoholu pitego przez matkę w czasie ciąży (FAS).

Bezrobocie, trudna sytuacja materialna wielu rodzin, brak perspektyw na szybką poprawę bytu nie przyczyniają się do rozwiązywania tego problemu.

Tabela 16. Ilość złożonych wniosków o zastosowanie leczenia wobec osób nadużywających alkoholu w latach 2014-2019

Instytucja składająca wniosek	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Policja	0	0	0	0	0	0
GOPS	1	0	0	1	0	1
Środowisko	0	0	0	0	0	0
GKRPA	14	10	13	10	6	8
Prokuratura, Sąd	0	0	0	0	0	0
Zakład Pracy	0	0	0	0	0	0
Razem złożono wniosków	15	10	15	11	6	9

Źródło GOPS 2020

Gmina Czarna Dąbrówka nie jest wolna od problemu alkoholizmu. Ze sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce wynika, że problem alkoholizmu w badanym okresie występował nierzadko. Pierwsze nieoficjalne dane za rok 2020 wskazują, że problem ten nie maleje a rośnie w gminie a sytuacja związana z ograniczeniem dostępu do różnych form rekreacji, sportu, kultury wynikającymi z sytuacji pandemicznej pogłębiają ten problem w gminie, który generuje kolejne problemy w tym min. przemoc w rodzinie.

Tabela 17.. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2016-2019

Alkoholizm				
Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	11	10	20	27
Liczba osób w rodzinach	26	31	59	78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce

Należy jednak zauważyć, że powyższe dane nie obrazują skali rzeczywistego problemu, występującego na terenie gminy. Problemem alkoholowym dotknięta jest większa liczba rodzin, które nie chcą ujawniać tego faktu. W celu przeciwdziałania zjawisku alkoholizmu na terenie gminy podejmowane są działania profilaktyczne. Koordynatorem działań profilaktycznych związanych ze zjawiskami alkoholizmu i narkomanii jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA), która realizując Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na terenie gminy Czarna Dąbrówka udziela pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom. Określa on cele ogólne i szczegółowe, zasady finansowania oraz realizatorów poszczególnych działań. Celem programu jest m.in. zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, a także zmniejszenie rozmiarów aktualnie istniejących problemów. W ramach programu organizowany jest m.in. wypoczynek letni i zimowy, wycieczki dla dzieci i młodzieży, zajęcia i programy profilaktyczne dla młodzieży i dorosłych, organizacja Dnia Dziecka w świetlicach, zajęcia o tematyce profilaktycznej dla dzieci i młodzieży, finansowane są programy, koncerty, współfinansowane organizacje konkursów i imprez o charakterze sportowo- rekreacyjnym, popularyzującym trzeźwy i zdrowy styl życia, oraz wiele innych działań mających na celu udzielania pomocy i prowadzenia profilaktyki w tym zakresie. Pracownicy GOPS we współpracy z Policją i Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych świadczą pomoc rodzinom, w których występuje problem alkoholowy.

4.4.3.5. Starość

Polityka wobec osób starszych określana jest jako polityka realizacji interesów osób starszych. Ma na celu te działania, które w sposób planowy i celowy mają wpłynąć na poprawę sytuacji życiowej starszych ludzi, tym samym dotyczy potrzeb i warunków bytu ludzi starszych. Służy temu system świadczeń związanych z zabezpieczeniem społecznym. Polityka społeczna zakłada działania na rzecz praw seniorów. Dotyczy to takich obszarów życia jak ochrona zdrowia, oświata, kultura, organizacja czasu wolnego, ochrona pracy ludzi starszych, pomoc obłożnie chorym, praca socjalna z osobami starszymi, kształtowanie odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc instytucjonalna oraz warunki materialne seniorów. Polityka społeczna uwzględniając prawa człowieka starszego powinna przede wszystkim uwzględniać jego godność. Stosunek do człowieka starszego jest miarą humanistycznych stosunków w społeczeństwie.

Bez wątpienia wpływ na wydłużenie życia ludzkiego mają przemiany ekonomiczne i społeczne, rozwój profilaktyki zdrowotnej, a tym samym propagowanie aktywnego wypoczynku, lepsze odżywianie, unikanie szkodliwych nałogów. Ponadto istotne jest również zwiększenie wczesnej diagnostyki i efektywności leczenia chorób, rozwój profilaktyki, między innymi w zakresie chorób serca i nowotworów złośliwych, a także zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłych zagrożeniach życia i zdrowia.

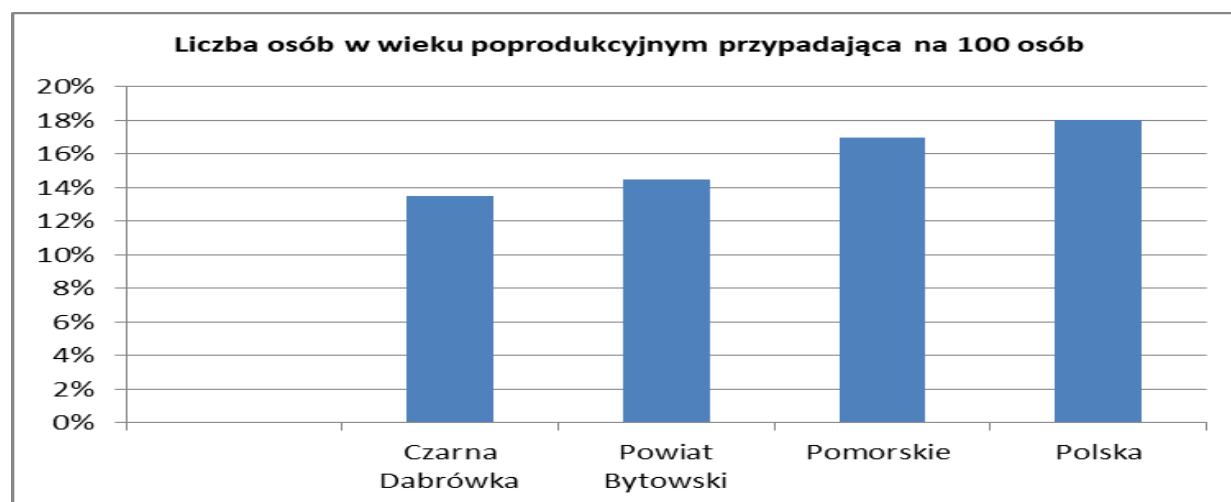
Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS-u, liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie z niemal 6,9 miliona w 2019 roku do co najmniej 8,9 miliona w 2035 roku, co stanowić będzie 24,4% całej populacji kraju, natomiast w 2050 r. do 11,1 miliona – 32,7% ogółu ludności). Struktura wiekowa ludności gminy Czarna Dąbrówka jest w pewnym sensie potwierdzeniem tej tendencji, chociaż w dużej mniejszej skali niż na poziomie regionu czy Polski

W świetle dostępnych badań w latach 2020 -2035 – wraz z postępującymi niekorzystnymi zmianami w strukturze ludności według wieku, takimi jak: starzenie się społeczeństwa, zmniejszanie się liczebności kobiet w wieku rozrodczym – prognozuje się coraz wyższy ujemny przyrost naturalny. Nadwyżka zgonów nad urodzeniami w 2035 roku zbliży się do 180 tys. Jest to konsekwencja z jednej strony malejących i bardzo niskich urodzeń obserwowanych od początku lat 90 do końca 2003 roku, utrzymujących się na stosunkowo wysokim poziomie migracji zagranicznych definitywnych (na pobyt stały), zaś z drugiej – efektem korzystnych zmian w procesie umieralności oraz dalszym trwaniu życia. Są to również główne przyczyny poważnych zmian w prognozowanej strukturze ludności według wieku.

Według prognoz GUS intensywność procesu starzenia się ludności będzie zróżnicowana, jednakże stale się pogłębiająca. Ilość miejsc w domach pomocy społecznej, pensjonatach, hospicjach i innych formach usług dla osób starszych jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb, a placówki są nierównomiernie rozmieszczone. W związku z powyższym w najbliższych latach wyzwaniem dla polityki społecznej w gminie Czarna Dąbrówka będzie zabezpieczenie potrzeb osób starszych.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych zamieszkujących gminę zalicza się samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Osoby samotne zamieszkujące teren gminy, które z powodu choroby bądź wieku wymagają pomocy, a są jej pozbawione ze strony rodziny i najbliższych w sytuacji istnienia zapotrzebowania, mają zapewnione usługi opiekuńcze, obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. W analizowanym okresie można zauważyć, że liczba ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie rośnie, co oznacza, że coraz więcej osób przechodzi na emeryturę.

Wykres 6. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym na terenie gminy Czarna Dąbrówka na tle powiatu Bytowskiego, województwa Pomorskiego i kraju, stan na 31.12.2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych – GUS.

Jak można zauważyć, analizując liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, jest ona najniższa w gminie Czarna Dąbrówka na tle powiatu, województwa i kraju.

Uwzględniając prognozy demograficzne, należy oczekiwać, że problemy związane z wiekiem będą w kolejnych latach ulegać nasileniu. Osoby starsze są z reguły bardziej narażone na choroby. Wiąże się z tym zjawisko występowania niepełnosprawności i uzależnienia od pomocy innych. Należy zauważyć, że wśród beneficjentów pomocy społecznej, udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce w 2016 roku były 74 osoby, w tym 68 kobiet w wieku 60 lat i więcej i 6 mężczyzn w wieku 65 lat i więcej, co stanowiło ponad 16% ogółu korzystających z pomocy.

W ramach swojej działalności GOPS świadczy także usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które pozbawione są opieki i pomocy ze strony rodziny. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. Dane statystyczne na temat tego rodzaju pomocy zawiera poniższa tabela.

Tabela 18. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej opiekuńczych w latach 2013-2016

Liczba korzystających z pomocy w wieku poprodukcyjnym					
Liczba osób	2015	2016	2017	2018	2019
	19	25	32	26	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce

Większe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, socjalne to konsekwencje socjalne starzenia się ludności. Osoby starsze wymagają różnych form wsparcia społecznego. Potrzebna jest polityka wobec osób starszych - elastyczna, kreatywna, nowatorska oparta na współpracy samorządu i organizacji pozarządowych.

4.4.3.6. Długotrwała lub ciężka choroba

Choroba jest definiowana jako stan, który aktualnie albo potencjalnie przeszkadza w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Szczególnie trudna dla osoby czy rodziny jest długotrwała choroba, która zazwyczaj wymaga poniesienia znacznych nakładów finansowych na dojazdy do lekarzy specjalistów, klinik, często zakup drogich leków, kosztów rehabilitacji i dojazdów z nią związanych, konieczność stosowania specjalistycznych diet. Wydatki te bardzo często drastycznie pogarszają sytuację materialną rodziny. W przypadku choroby rodzica długotrwała choroba często wiąże się z utratą pracy. W związku z przerwą w zatrudnieniu, czy pracami dorywczymi osoby te nie zawsze posiadają prawo do renty. W sytuacji choroby dziecka powoduje ona konieczność stałej opieki nad nim, która również powoduje konieczność rezygnacji z pracy. W obecnym umocowaniu prawnym istnieje możliwość ubiegania się przez rodzica o świadczenie pielęgnacyjne (jego wysokość obecnie 1830,00 zł (styczeń 2021) zł nie kompensuje jednak utraconego wynagrodzenia za pracę).

Ze względu na skalę występowania problemu w gminie w 2019 r. jest on na pierwszym miejscu hierarchii problemów, tuż przed niepełnosprawnością.

Tabela 19. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2013-2016

Długotrwała lub ciężka choroba				
Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	124	112	120	129
Liczba osób w rodzinach	402	366	326	420

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce

Z wyżej wymienionym ujęciem długotrwałej choroby – jako ograniczenia samodzielności osoby – korespondują dwa świadczenia z pomocy społecznej. Są to:

- usługi opiekuńcze (pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz inne - specjalistyczne potrzeby),
- specjalistyczne usługi opiekuńcze (dla osób ze schorzeniami psychiatrycznymi).

Osoby i rodziny dotknięte długotrwałą chorobą są wspierane w formie usługowej, poradnictwa i pracy socjalnej. Dane dotyczące ilości osób oraz wartości wypłaconych świadczeń z tytułu zrealizowanych usług opiekuńczych zostały zaprezentowane w podrozdziale dotyczącym zjawisku starości. W ostatnich latach zaobserwować można wzrost wydatków na pomoc usługową w miejscu zamieszkania, jak również dotyczących pokrycia kosztów umieszczenia w domach pomocy społecznej, co już dziś stanowi i będzie stanowić w przyszłości duże obciążenia finansowe gminy, między innymi z uwagi na fakt starzenia się społeczeństwa. Poniżej zostały wykazane dane dotyczące odpłatności gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej.

Patrząc na problem długotrwałej lub ciężkiej choroby jako przyczyny czy też podłoża niesamodzielności związanej z wiekiem, traci się z oczu inną grupę osób niesamodzielnych i wymagających pomocy w funkcjonowaniu społecznym. Grupą tą są uczestnicy zajęć w środowiskowych domach samopomocy. Niejednokrotnie są to osoby, które nie korzystają ze świadczeń ośrodków pomocy społecznej, więc nie są uwzględniane w statystykach.

Niestety na terenie gminy nie funkcjonuje żaden środowiskowy dom samopomocy. Jest to placówka dziennego pobytu o charakterze lokalnym dla osób pełnoletnich niepełnosprawnych, która, która byłaby niezwykle potrzebna na terenie gminy.

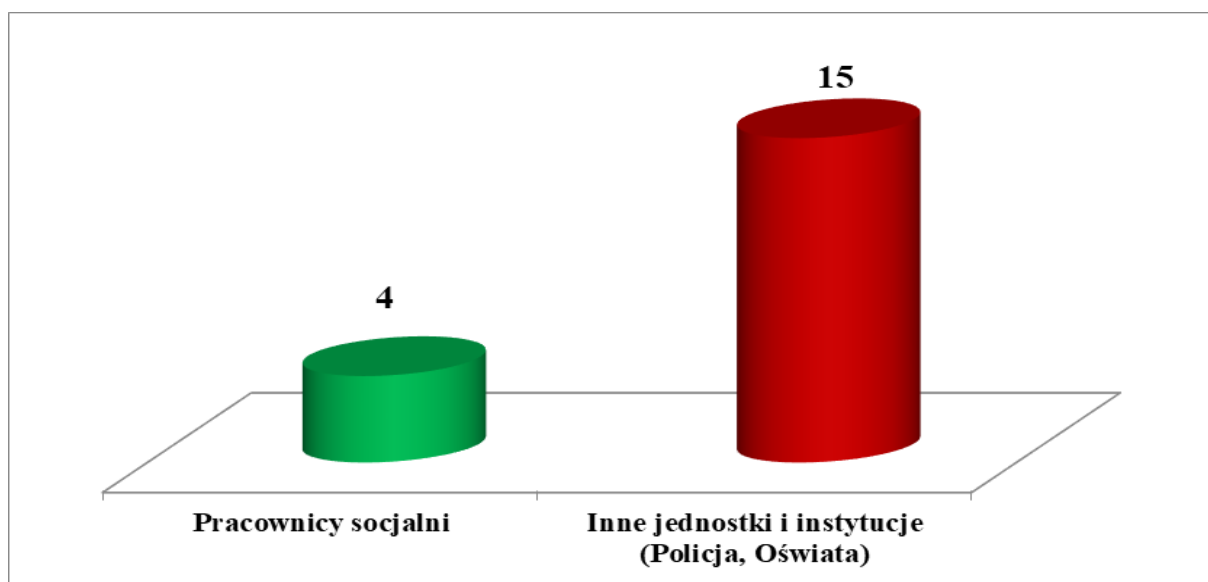
4.4.3.7. Przemoc w rodzinie

Kolejnym z problemów, jaki pojawia się na terenie gminy, jest przemoc w rodzinach. Zjawisko przemocy domowej stale wzrasta, a jego główną przyczyną jest alkoholizm członka rodziny lub inne patologiczne sytuacje. Przemocą dotknięte są głównie kobiety i dzieci. Na przemoc w rodzinie należy bezwzględnie reagować. Pomoc dla rodzin zagrożonych przemocą wymaga ukierunkowanych działań i dotyczy wszystkich jej członków tak samo ofiar, jak i sprawców. Niestety brak jest jeszcze badań jak zjawisko izolacji społecznej spowodowane pandemią COVID 19 wpłynęło na ten problem społeczny. Pierwsze analizy za rok 2020 biją na alarm. Czas kwarantanny, zdalne nauczanie, spowodowało zbliżenie oprawcy do ofiary.

W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie należy podejmować wspólne działania wszystkich instytucji współpracujących z rodziną. Przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia są zobowiązani do wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”.

Przemoc w rodzinie nie jest odnotowana w statystykach GOPS, z uwagi na brak zgłaszanych przypadków. Jednak narastająca skala tego problemu na terenie gminy zostanie przybliżona w omawianym podrozdziale. Precyzyjne określenie rozmiarów przemocy w rodzinie jest trudne. Korzystając jednak z dostępnych źródeł informacji, takich jak: statystyki Policji (przeprowadzone interwencje), statystyki Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego (uruchomione procedury „Niebieskie Karty”), czy dane zbierane przez podmioty (instytucje i organizacje) udzielające pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, a także ogólnopolskie badania populacyjne, można starać się oszacować skalę zjawiska przemocy domowej. Problem ten zostanie przedstawiony z perspektywy działalności i statystyk prowadzonych przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Dębnicy Kaszubskiej oraz Komendę Powiatową Policji w Bytowie. Szczegółowe zbadanie problemu przemocy wymaga dalszej obserwacji i analizy, a to będzie możliwe po dłuższym okresie działań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, prowadzonych z zastosowaniem procedury Niebieskiej Karty. Procedura została wprowadzona w 2010 roku. Z danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że ilość sporządzonych Niebieskich Kart z roku na rok rośnie. W 2019 r. udzielono pomocy i wsparcia 55 osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, tym było 18 kobiet, 20 mężczyzn i 17 dzieci. Udzielono również 46 osobom pomocy w formie: poradnictwa psychologicznego (20 osób) i poradnictwa socjalnego (26 osób) co jest bardzo niepokojące.

Wykres nr 16. Wykaz sporządzonych „Niebieskich kart” przez jednostki i inne instytucje działające na terenie gminy Czarnej Dąbrówce.

Źródło: Sprawozdanie GOPS za 2019

Wszyscy sprawcy przemocy i ofiary przemocy kierowani są do udziału w programach korekcyjnych, prowadzonych w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy przy PCPR w Bytowie.

Może niepokoić również fakt, że niebieska karta coraz częściej wykorzystywana jest dla osiągnięcia, przez rzekome ofiary przemocy, swoich osobistych celów oraz wykorzystywana jest w rodzinnych nieporozumieniach i kłótniach. Z obserwacji środowiska przez GOPS i zespół w Czarnej Dąbrówce wynika też, że społeczeństwo gminy, sąsiedzi, rodziny ofiar przemocy a tym samym sprawcy przemocy, mieszkania i środowiska, gdzie istnieje przemoc, stają się coraz mniej anonimowe. Mieszkańcy często potwierdzają, zgłaszają, alarmują o przemoc, chętnie potwierdzają występowanie przemocy, składają zeznania przeciwko sprawcom przemocy.

Opracowany Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie Gmina Czarna Dąbrówka na lata 2016-2020 nie zawiera żadnych analiz statystycznych, diagnozy stanu, tak jakby w gminie problem ten był problemem marginalnym.

4.4.4. Aktywność społeczna

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają istotną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja także budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce na terenie gminy w szeroko rozumianym obszarze pomocy społecznej działają takie organizacje jak:

- Stowarzyszenie Loko - motywa
Czarna Dąbrówka
www.loko-motywa.pl
- Stowarzyszenie "Nasza Gmina -Nasz Dom"
stowarzyszenie@czarnadabrowka.pl
- Stowarzyszenie Siła Dębu
www.siladebu.pl
- Stowarzyszenie Koło Gospodyń Barwy Rokit
www.rokity.pl
- Stowarzyszenie Rokitnik
www.stowarzyszenierokitnik.com.pl
- Stowarzyszenie Cztery Pory Roku
- Stowarzyszenie Ochrony Praw Bezrobotnych
- Klubu „Senior+

Od lipca 2020r. przy GOPS w Czarnej Dąbrówce funkcjonuje ośrodek wsparcia Klub Senior+, który dysponuje 40 miejscami.

Celem Klubu „Senior+” jest:

- Aktywowanie środowiska seniorów do wspólnego i zorganizowanego spędzania czasu wolnego,
- Rozpoznawanie potrzeb, rozwijanie zainteresowań, talentów i pasji uczestników,
- Tworzenie ruchu samopomocy spośród uczestników Klubu,
- Organizowanie zajęć w ramach terapii zajęciowej, zajęć rękodzielniczych, muzyko-terapii, ćwiczeń pamięci oraz aktywności fizycznej dostosowanych do możliwości uczestników,
- Zaspokajanie potrzeb towarzyskich i kulturalnych poprzez organizowanie uroczystości, spotkań i pogadanek oraz umożliwianie uczestnictwa w imprezach kulturalnych oraz wycieczkach.

W celu ułatwienia współpracy organizacji pozarządowych realizowany jest corocznie Program Współpracy Gminy Czarna Dąbrówka z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Celem głównym programu jest budowanie partnerstwa pomiędzy Gminą Czarna Dąbrówka a organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, służącego rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz wzmacnianiu roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów lokalnych. Celami szczegółowymi Programu są:

- tworzenie warunków do zwiększania lokalnej aktywności społecznej;
- zapewnienie efektywnego wykonywania zadań publicznych poprzez włączenie w ich realizację organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego;
- wspieranie oraz powierzanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym oraz innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego;
- zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów;
- zapewnienie form dialogu społecznego oraz wzajemnego uzyskiwania informacji i opinii w zakresie współpracy i podejmowania aktów prawa miejscowego;
- realizacja zapisów Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka.

Określone w Programie jednoznaczne, czytelne zasady i procedury pozwalają na kompleksową współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na zasadzie partnerstwa i wyrażają intencję realizacji ustawowych zadań przypisanych gminie w ścisłym współdziałaniu z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

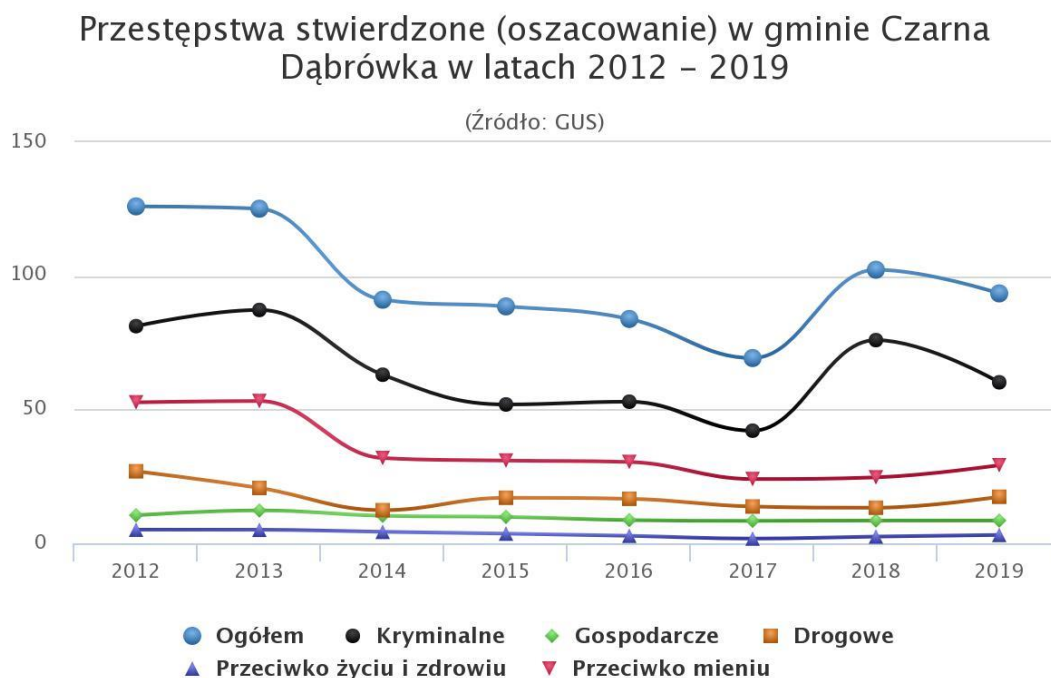
4.4.5. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i - podobnie jak społeczeństwo - podlega rozwojowi. Stanowiąc margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności, a także odciskać dotkliwe piętno na jej funkcjonowaniu. Teren gminy Czarna Dąbrówka podlega pod Komendę Powiatową Policji w Bytowie. Na terenie gminy nie funkcjonuje posterunek policji w Czarnej Dąbrówce. Obszar gminy jest obsługiwany przez kierownika placówki i jednego dzielnicowego. Do zadań Policji należy między innymi:

- ochrona życia i zdrowia obywateli przed bezprawnymi zamachami na te dobra;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym również zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, w środkach komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnieniu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z instytucjami państwowymi, samorządowymi i społecznymi;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie sprawców tych czynów;
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych.

Ponadto Policja realizuje polecenia sądu, prokuratury, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego.

Wykres nr 17. Przestępstwa w gminie Czarna Dąbrówka lata 2012-2019

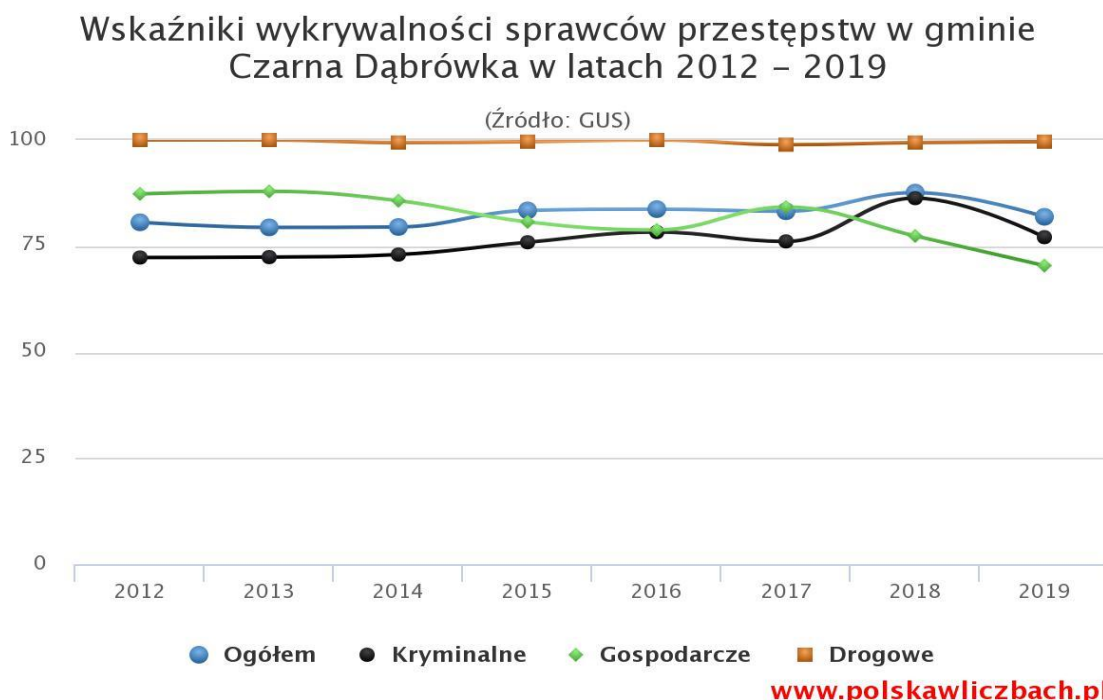

www.polskawliczbach.pl

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Ogólna liczba poświadczonych przestępstw w Gminie Czarna Dąbrówka maleje, nie mniej w przeważają przestępstwa kryminalne co może budzić niepokój.

Wykres nr 18. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w gminie Czarna Dąbrówka lata 2012 -2019

Źródło: www.polskawliczbach.pl, GUS

Analizując wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2012-2019 można zauważyć, że niepokojąco spada wykrywalność przestępstw o charakterze gospodarczym.

W analizowanym okresie czasu na terenie gminy Czarna Dąbrówka zrealizowano głównie takie programy jak:

- "Bezpieczne ferie",
- "Bezpieczne wakacje" i "Bezpieczne wakacje - dzielnicowy w szkole",
- "Bezpieczna droga do szkoły",
- "Twoje światła twoje bezpieczeństwo",
- "Dzień bezpiecznego Internetu",
- „Zasady postępowania w przypadku wystąpienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym",
- "Bezpieczny wypoczynek",
- "Prędkość",
- "Kręci mnie bezpieczeństwo",

Na terenie gminy odbywają się również różnego rodzaju spotkania, pogadanki, festyny, w których uczestniczą policjanci.

Ponadto realizowana jest współpraca z placówkami oświatowo - wychowawczymi, jak również z poszczególnymi organami administracji samorządowej jak np. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, GOPS. Podejmowane są działania w celu ograniczenia liczby przestępstw i wykroczeń w szkołach oraz w bezpośrednim otoczeniu szkół.

4.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

4.5.1. Infrastruktura pomocy społecznej

Pomoc społeczną na terenie gminy Czarna Dąbrowka wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrowce, który jest jednostką organizacyjną samorządu gminnego realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w działa na podstawie następujących przepisów:

- ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym ((tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 713)
- ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz.U. 2017 poz. 1769.),
- ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 poz. 1952 tekst jedn. Dz.U.2020.0.111),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2017r. Nr 164, poz. 1938 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 poz. 489 z późn. zm. tekst. jedn. Dz.U.2020.0.808..),
- ustawy z dnia 24 stycznia 1991r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016r. poz. 1255, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697,1292 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 21 listopada 2008r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 60,1930 z późn. zm. tekst. jedn. Dz.U.2019.0.1282),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, 1948, 1984, 2260, z 2017 r. poz. 60, 191, 659, 933, 935, 1089, 1475, 1529, 1537),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017r., poz.1851),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. Dz. U. z 2016 r. poz. 162, 972, z 2017 r. poz. 1428),
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 1832 z późn. zm.,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860, Dz. U. z 2020 r.poz. 1329.),
- innych aktów prawnych obowiązujących jednostki budżetowe, w tym z zakresu rachunkowości oraz określających zadania gmin w sprawach pomocy społecznej,
- Statutu ośrodka.

Celem działania Ośrodka jest realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, kompleksowa pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych oraz wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych w celu doprowadzenia osób i rodzin do życiowego usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Świadczenie pomocy społecznej powinno służyć również umacnianiu rodzin. Ośrodek wspiera rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, przeciwdziałania marginalizacji i degradacji społecznej rodziny. Ośrodek współpracuje ze społecznością lokalną i partnerami lokalnymi oraz wspomaga rozwój środowiska lokalnego. GOPS w Czarnej Dąbrówce udziela pomocy finansowej w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych. Pomoc materialna stanowi formę wsparcia rodziny i ma na celu uzupełnienie dochodów wszędzie tam, gdzie własnymi siłami i możliwościami korzystający z pomocy społecznej nie są w stanie sami zaspokoić swoich podstawowych potrzeb.

Do podstawowych zadań Ośrodka należą w szczególności zadania wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej jak:

- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- realizacja rządowych programów pomocy społecznej i gminnych programów osłonowych.

Ośrodek prowadzi działalność zgodną z założeniami polityki społecznej Państwa i celów określonych w Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022. Zadania obejmują m.in.:

- działania propagujące ideę wolontariatu
- działania wzmacniające współpracę i koordynację działań między Gminą, organizacjami pozarządowymi, lokalnymi firmami oraz indywidualnymi osobami i rodzinami
- projekty i działania mające na celu zmniejszenie poziomu alkoholizmu i narkomanii
- projekty mające na celu pracę z dziećmi i młodzieżą w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych
- wspieranie, aktywizowanie i kształtowanie świadomości osób wykluczonych społecznie,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych,
- należące do właściwości gminy z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń wychowawczych,
- realizacja Karty Dużej Rodziny,
- działania na rzecz integracji społeczności lokalnej
- zasiłki dla opiekunów,
- inne zadania wynikające z upoważnienia lub przepisów prawa.

Pracownicy socjalni GOPS wykonują szeroko rozumianą pracę socjalną - ściśle współpracują z pedagogami szkół, dzielnicowymi, policją, ośrodkami zdrowia i innymi instytucjami działającymi na rzecz dobra rodziny, a także zajmują się pomocą środowiskową. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej to wykwalifikowana kadra 9 osób (1 kierownik + 8 etatów), w tym 3 pracowników socjalnych. Pracownicy Ośrodka wykorzystują posiadane kwalifikacje i doświadczenie pomagając wszystkim zgłaszającym się w sposób indywidualny dla danej osoby czy rodziny.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, realizowanych przez Ośrodek, należą m.in.:

- opracowywanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- sporządzanie, zgodnie z art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków:
 - stałych,
 - okresowych,
 - celowych,
 - specjalnych zasiłków celowych,
 - celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
 - zgłaszanie do ubezpieczenia zdrowotnego do Narodowego Funduszu Zdrowia przez pracownika socjalnego danego rejonu;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
- opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

Do zadań własnych gminy, realizowanych przez Ośrodek, należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- pomoc w kompletowaniu dokumentów w celu umieszczenia w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Zadania z zakresu administracji rządowej zlecone gminie, realizowane przez Ośrodek, obejmują m.in.:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952),

- prowadzenie postępowań wobec osób uprawnionych do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji, ustalanie prawa, przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów oraz podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych w zakresie objętym ustawą z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 489),
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną,
- realizację zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki,
- przyznawanie i wydawanie Karty Dużej Rodziny.

GOPS jest również realizatorem ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Zasiłki rodzinne wypłacane są łącznie z różnego rodzaju dodatkami, tj. z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, dojazdu dzieci do szkoły oraz zamieszkiwania w miejscowości, w której znajduje się szkoła (internat, stacja itp.). Ponadto wypłacane są jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, świadczenia rodzicielskie, zasiłki pielęgnacyjne oraz świadczenia pielęgnacyjne dla osób sprawujących opiekę nad niepełnosprawnymi dziećmi, jak też wymagającymi opieki osobami dorosłymi członkami rodziny, zasiłki dla opiekunów, specjalne zasiłki opiekuńcze. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również ustawę o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, a od 2017 r. ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Na mocy ustawy o pomocy społecznej prowadzona jest również pomoc osobom i rodzinom w postaci pracy socjalnej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce prowadzi stały monitoring środowiskowy, na podstawie którego identyfikuje osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, związanych z ubóstwem, bezrobociem, chorobą, niepełnosprawnością i innymi dysfunkcjami społecznymi. Diagnozowanie problemów społecznych, dotyczących mieszkańców gminy, jak również analiza struktury świadczeń udzielanych przez GOPS pozwala rozpoznać obszary zagrożone kryzysem społecznym, wskazać przyczyny, dla których określone środowiska zwracają się o pomoc socjalną. Ośrodek prowadzi różne formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Bytowie. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce współpracuje z kuratorami sądowymi, pedagogami szkół, policją, ośrodkami zdrowia i innymi instytucjami działającymi na rzecz dobra rodziny.

GOPS podejmuje również szereg inicjatyw, zmierzających do ograniczenia negatywnych skutków zjawisk społecznych, a jednocześnie aktywizujących środowiska zagrożone dysfunkcyjnością. Wśród programów, jakie były realizowane w latach 2016-2020 są m.in.:

- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny
- Program Państwa w zakresie dożywiania,
- Program pilotażowy asystent osobisty osoby niepełnosprawnej- edycja 2019-2020
- Program rządowy „Posilek w szkole i w domu na lata 2019-2023
- Projekt partnerski „Razem w drodze Q przyszłości II” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020)

W poniższej tabeli ujęto organizacje współpracujące z GOPS w Czarnej Dąbrowce. Współpraca z niżej wymienionymi jednostkami wynika z zakresu działalności ośrodka.

Tabela 20. Wykaz jednostek współpracujących z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrowce.

L.p.	Nazwa jednostki	Rodzaj współpracy
1	Szkoły Podstawowe w Rokitach, w Jasieniu, Czarnej Dąbrowce i Nożynie	Współpraca w zakresie rozwiązywania trudnych sytuacji rodzinnych, w tym spotkania zespołu wychowawczego.. wsparcie w działaniu Młodzieżowego Koła Wolontariatu, współpraca w realizacji zadań związanych z realizacją Programu „Posilek w domu i w szkole”, współpraca w zakresie realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
6	Posterunek Policji w Czarnej Dąbrowce	Współpraca w realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, pomoc w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych wymagających asysty funkcjonariuszy policji.
7	Urząd Gminy w Czarnej Dąbrowce	Współpraca w realizacji działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym zapewnienie transportu
8	Gminne Centrum Kultury i Biblioteka	Współpraca w zakresie organizacji imprez integracyjnych, szczególnie dla osób niepełnosprawnych. Współpraca w realizacji zadań związanych z ośrodkiem wsparcia- Klub Senior+ Korzystanie z pomieszczeń w celu organizacji spotkań, w tym Młodzieżowego Koła Wolontariatu
9	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie	Realizacja działań na rzecz osób niepełnosprawnych, rodzin biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
10	Warsztaty Terapii Zajęciowej	w zakresie wsparcia dla osób upośledzonych umysłowo

11	Bank Żywności	żywność
12	Caritas	w zakresie pomocy żywnościowej
12	Zakład Gospodarki Komunalnej	Współpraca w realizacji prac remontowo-budowlanych w sytuacjach kryzysowych klientów pomocy społecznej
14	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie	przemoc, szkolenia, pomoc ofiarom przemocy
16	Powiatowy Urząd Pracy w Czarnej Dąbrowce	w zakresie zadań ustawowych
19	Sąd Rejonowy w Czarnej Dąbrowce	w zakresie zadań ustawowych
20	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	w zakresie zadań ustawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Czarnej Dąbrowce

4.5.1.1. Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej – statystyka wybranych elementów pomocy społecznej

Z pomocy GOPS w Czarnej Dąbrowce w 2019 r. skorzystało 938 osób z pomocy i wsparcia, a przyznano świadczenie dla 436 osób, co stanowi niecałe 7% ogółu ludności w gminie. Jak wynika z przedstawionych statystyk 54 % korzystających z systemu pomocy i wsparcia to osoby długotrwale korzystające z systemu. Z analizy danych wynika, że liczba osób, które skorzystały z pomocy GOPS w Czarnej Dąbrowce, a tym samym udział tych osób w ogóle społeczności gminy systematycznie maleje, co jest pozytywnym zjawiskiem. Może to świadczyć o większej samodzielności mieszkańców w zaspokajaniu własnych potrzeb, ze zmniejszenia stopy bezrobocia w gminie i problemu bezrobocia długotrwałego. Stwarza to możliwość inwestowania w rozwój potencjału zawodowego mieszkańców gminy oraz w przyszłość młodego pokolenia. Odbiorcy pomocy społecznej, to przede wszystkim osoby w wieku produkcyjnym, które z różnych względów nie pozostają w zatrudnieniu oraz dzieci i młodzież w wieku 0-17 lat – beneficjenci programu dożywiania.

Tabela 21. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrowce w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba osób (pomoc i wsparcie)	957	938	905
Liczba osób (udzielone świadczenia)	452	436	419
W tym: osoby długotrwale korzystające	240	237	233
Wiek 0-17	260	249	239
Wiek produkcyjny	166	160	152
Wiek poprodukcyjny	36	27	28
Liczba rodzin	348	275	268

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Czarnej Dąbrowce

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą liczbę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką

przyznawania pomocy jest spełnienie kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

Główne powody przyznania pomocy społecznej oraz ich skala w poszczególnych latach objętych badaniem zostały przedstawione w poniższej tabeli:

Tabela 22. Powody udzielania pomocy społecznej gminie Czarna Dąbrówka w latach 2016-2019 (ilość rodzin , którym udzielono pomocy z określonego powodu).

Lp.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
1	Bezrobocie	38	32	24	17
2	Niepełnosprawność	34	34	29	28
3	Długotrwała lub ciężka choroba	38	37	30	32
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	1	1	2	4
5	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	9	9	6	7
6	Narkomania	1	1	2	1
7	Ubóstwo	2	1	1	1
8	Alkoholizm	3	3	5	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Czarnej Dąbrówce

Należy nadmienić, że w zakresie takich problemów jak przemoc w rodzinie, trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego, narkomania i sieroctwo nie udzielono na przestrzeni ostatnich 3 lat pomocy społecznej z poziomu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Analizując powyższe dane można zauważyć, że na terenie gminy Czarna Dąbrówka występują trzy główne powody przyznania pomocy społecznej, takie jak długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz bezrobocie, tym samym osoby, które zostały dotknięte wyżej wskazanymi problemami stanowią największą co do liczebności grupę klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce.

Porównanie wartości widocznych w tabeli nie pozostawia żadnych wątpliwości dla stwierdzenia, że pierwszym problemem społecznym gminy jest długotrwała i ciężka choroba mieszkańców gminy. Długotrwała lub ciężka choroba jako problem społeczny uwidacznia się przez pryzmat korzystania ze świadczeń pieniężnych, głównie zasiłków okresowych, stanowiących istotne wsparcie w leczeniu, rehabilitacji i zapewnieniu powrotu do zdrowia. Rozwiązywanie problemów zdrowotnych jest w wielu wypadkach zależne od wsparcia oferowanego przez pomoc społeczną. Nie znamy jeszcze do końca skutków pandemii wywołanej SARS-CoV-2 i jakie to w kolejnych latach będzie miało wpływ na wzrost pomocy społecznej w tym obszarze. Sytuacja wymaga monitorowania.

Istotną przyczynę świadczenia pomocy społecznej w gminie stanowił również problem **niepełnosprawności**, powodującej znaczące ograniczenie w pełnieniu ról społecznych. Skutki niepełnosprawności utrudniają codzienne funkcjonowanie, zatrudnienie, zarabkowanie. Problemy osób niepełnosprawnych, a ściślej ich rozwiązywanie wymagają sporych nakładów finansowych na

likwidację barier społecznych, komunikacyjnych, rehabilitację i przystosowanie się do nowej sytuacji życiowej w związku z istotnymi ograniczeniami.

Na trzecim miejscu wśród zdiagnozowanych problemów widnieje **bezrobocie**. Brak zatrudnienia wpływa na wysokość dochodów mieszkańców. Brak zatrudnienia to brak dochodów, brak dochodów to trudności w zaspokajaniu życiowych potrzeb oraz ograniczenie możliwości inwestowania w edukację, zmianę lub podwyższanie kwalifikacji. Konkluzja jest taka, że bezrobocie pozostawia osoby i rodziny w zamkniętym kręgu możliwości zmiany swojej sytuacji. Jednak należy zauważyć, że statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. W kategorii bezrobocie można zaobserwować spadek występowania problemu, co wynika ze zmniejszającego się wskaźnika bezrobocia (przy jednak ciągle wysokim jego poziomie) i sprzyjających czynnikach zewnętrznych, mających wpływ na sytuację życiową mieszkańców)

W pozostałych kategoriach odnotowano marginalną skalę występowania problemów, takich jak potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność, ubóstwo czy alkoholizm przy czym ten ostatni problem może wzrosnąć na swoim znaczeniu w ilości udzielanej pomocy społecznej z uwagi na to, że ostatnie statystyki ogólnopolskie wskazują na znaczny wzrost spożycia alkoholu w Polsce.

Przemoc w rodzinie w rodzinie wydaje się być niedoszacowana. W aspekcie izolacji społecznej, kwarantann, nauki zdalnej ten problem winien być monitorowany z dużą atencją poprzez częstsze wywiady środowiskowe i współpracę z organizacjami pozarządowymi

Poniżej przedstawiono w ujęciu tabelarycznym realizację świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej w latach 2018-2020.

Tabela 23. Realizacja świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2018 – 2020

WYSZCZEGÓLNIENIE		2018	2019	Prognoza 2020
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
ZASIŁEK STAŁY				
Liczba osób	1	60	62	64
Kwota świadczeń w złotych	2	271 049	306 177	341 305
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	3	40	47	54
Kwota świadczeń w złotych	4	217 113	255 046	292 979
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie				
Liczba osób	5	20	15	10
Kwota świadczeń w złotych	6	53 936	51 131	48 326

ZASIŁEK OKRESOWY				
		2018	2019	2020
Liczba osób	7	75	69	63
Kwota świadczeń w złotych	8	88 266	71 381	54 496
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				
Liczba osób	9	40	30	20
Kwota świadczeń w złotych	10	58 168	38 140	17 326
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				
Liczba osób	11	17	16	15
Kwota świadczeń w złotych	12	15 452	14 115	12 778
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Liczba osób	13	9	15	21
Kwota świadczeń w złotych	14	8 670	13 543	18 416
Zasiłek celowy ogółem				
Liczba osób	19	157	132	107
Kwota świadczeń w złotych	20	120 839	126 655	132 471

ZASIŁEK CELOWY PRZYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POSIŁEK W SZKOLE I W DOMU"				
		2018	2019	2020
Liczba osób	21	144	117	90
Kwota świadczeń w złotych	22	106 355	98 765	91 175
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
Posiłek ogółem				
Liczba osób	25	266	249	249
Kwota świadczeń w złotych	26	68 645	76 235	83 825
Dla dzieci				
Liczba osób	27	266	249	232
Kwota świadczeń w złotych	28	68 645	76 235	83 825
Posiłek świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Posiłek w szkole i w domu"				
Liczba osób	29	266	249	232
Kwota świadczeń w złotych	30	68 645	76 235	83 825

Dla dzieci				
2019		2019		2020
Liczba osób	31	266	249	232
Kwota świadczeń w złotych	32	68 645	76 235	83 825
Schronienie				
Liczba osób	33	2	2	2
Kwota świadczeń w złotych	34	17 516	13 701	9 886
Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej				
Liczba osób	39	4	5	5
Kwota świadczeń w złotych	40	123 882	150 502	177 122
Wspieranie Rodziny i Pieczy zastępcza				
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	41	11	9	10
Liczba rodzin wspierających	42	0	0	0
Liczba asystentów rodziny	43	1	1	1
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	44	31 780	45 412	50 000

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Czarniej Dąbrowce

Analizując dane z powyższych tabel można zauważyć, że liczba osób pobierających zasiłek stały nieznacznie rośnie. Wartość wypłaconych świadczeń również corocznie wzrasta. Analiza świadczeniobiorców zasiłków stałych pokazuje też znacznie zwiększającą się grupę osób samotnie gospodarujących, dla których zasiłek stały jest istotnym wsparciem w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Grupa osób samotnie gospodarujących stanowi 80% całej grupy świadczeniobiorców zasiłku stałego.

Odnotowano również spadek ilości osób pobierających zasiłek okresowy, przy jednoczesnym spadku wartości wypłaconych świadczeń. Podobnie wygląda sytuacja przy zasiłku celowym. Wniosek jest jeden, do końca roku 2020 sytuacja ekonomiczna, społeczna w Gminie Czarna Dąbrowka ulegała systematycznej poprawie. Tyle „mówią” liczby, które są tylko jednym z elementów oceny jakości i komfortu życia mieszkańców. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że dane za rok 2020 to dane prognozowane (jeszcze nie oficjalne) oraz uwzględniając obecną sytuację w kraju i na świecie i wprowadzonymi ograniczenia w zakresie życia gospodarczego i społecznego należy mieć na uwadze, że rok 2021 będzie pierwszym rokiem w którym służby społeczne takie jak GOPS-y mogą spodziewać się pogorszenia sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców gminy.

W latach 2018-2020 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była pomoc finansowa, głównie w postaci zasiłków celowych oraz zasiłków okresowych. Na taki wynik na pewno miał wpływ pogorszenie się sytuacji gospodarczo-ekonomicznej społeczeństwa, jak też podwyższenie kryterium dochodowego, zgodnie z art. 8 ustawy o pomocy społecznej, co bezpośrednio wpłynęło na wyższe kwoty przyznawanych zasiłków. Bardzo duże znaczenie miała także pomoc rzeczowa udzielana w postaci posiłku (w tym dożywianie dzieci).

Znaczącą formą wsparcia beneficjentów była również praca socjalna, na którą stwierdza się corocznie coraz większe zapotrzebowanie. Była to pomoc w postaci: interwencji, poradnictwa, mediacji, kierowania, rozmów wspierających, monitoringu, np. niebieskich kart, sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej, wypełniania dokumentów do innych instytucji, kierowania do instytucji, uzgodnienia miejsca, czasu i sposobu pomocy z różnymi instytucjami, np. DPS-em, domami dla bezdomnych, zakładami karnymi.

Wśród form pomocy świadczonej przez ośrodek znalazły się również wspomniane przy kwestii dotyczącej osób starszych, usługi opiekuńcze. Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były natomiast kierowane przez GOPS do domów pomocy społecznej.

Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia GOPS wdrażał w życie wiele innych inicjatyw na rzecz mieszkańców gminy. Obejmowały one m.in. działania interwencyjne, które podejmowano w sytuacjach szczególnie trudnych, głównie gdy stwierdzono nieprawidłowości w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec dzieci oraz zaniedbania rodzin wobec starszych i niepełnosprawnych ich członków.

Prezentowane w niniejszej części problemy rodzin na terenie gminy Czarna Dąbrówka stanowią jedynie fragment badanej rzeczywistości społecznej i nie wyczerpują katalogu problemów, z jakimi rodziny mogą się zmierzać. Diagnoza obejmuje te obszary w życiu rodzin, które mogą być badane przez pryzmat udzielanej pomocy i wsparcia oraz te, które stanowią pewien wyznacznik dla projektowania zmiany społecznej, istotnej dla rozwoju społeczności lokalnych.

Podsumowując działania z zakresu pomocy społecznej realizowane w gminie należy uznać je za realizowane zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi. Sytuacja gminy Czarna Dąbrówka w obszarze polityki społecznej jest stabilna i miarowa. Niewielki spadek nakładów finansowych na pomoc społeczną, spadek liczby rodzin korzystających z pomocy, szczególnie w największej działce OPS-ów, jaką są zasiłki okresowe, może wskazywać na to, że mieszkańcy gminy bardziej zwracają uwagę na jakość swojego życia, czują się bardziej odpowiedzialni za swoje życie i życie swoich rodzin, a ich sytuacja, szczególnie finansowa, poprawia się. Coraz częściej zgłaszają się o pomoc w rozwiązywaniu swoich problemów, zatem chcą zmieniać swoją rzeczywistość i szukają dróg wyjścia. Pomoc społeczna zaczyna przybierać inną formę i rozmiar. GOPS staje się ośrodkiem wsparcia, pomocy, terapii i poradnictwa.

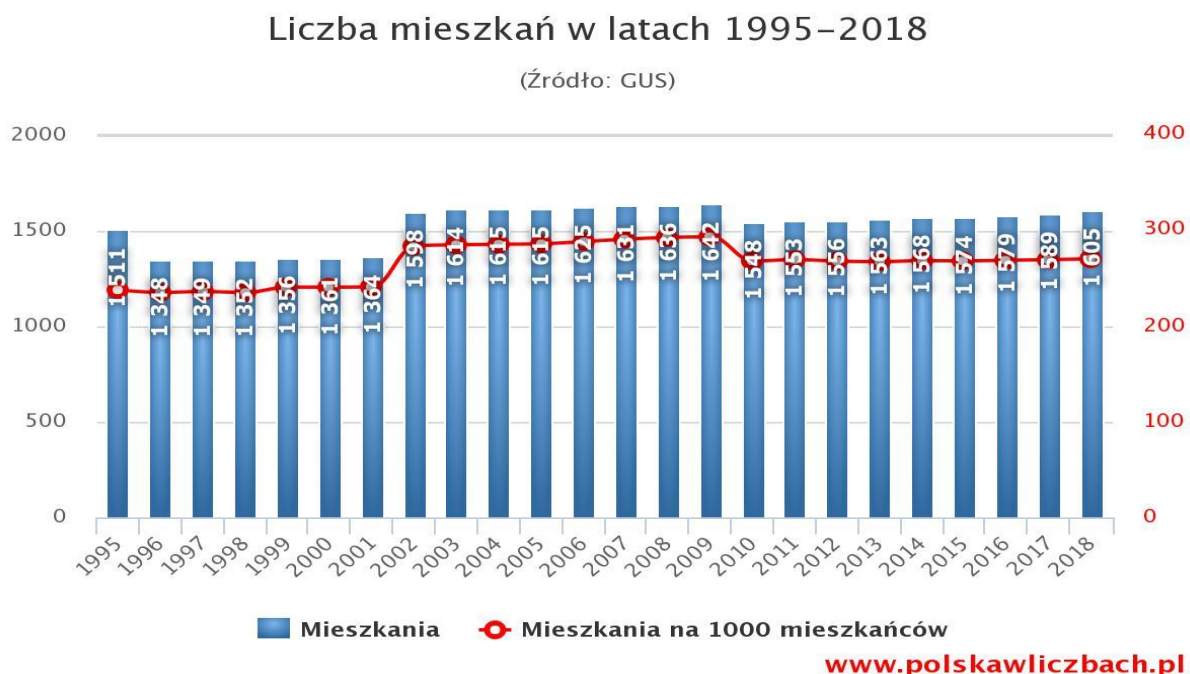
Zmniejszającą się liczbą osób i rodzin objęta pomocą z zakresu pomocy społecznej świadczy, że działania realizowane przez GOPS są skuteczne i wyposażają osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji społecznej w podstawowe środki do funkcjonowania. Niemniej jednak należy również odnotować, że konieczne są dalsze działania, prowadzące do usamodzielnienia się od pomocy społecznej, zarówno poszczególnych osób jak i całych rodzin. Służyć ma temu opracowanie, a następnie realizacja Strategii rozwiązywania problemów społecznych.

4.5.2. Zasoby mieszkaniowe

Problemy mieszkaniowe zajmują ważne miejsce wśród problemów do rozwiązywania, które znajdują się w gestii władz samorządowych gminy. Obowiązkiem gminy jest posiadanie zasobu socjalnego i zamiennego oraz zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach. Z drugiej strony na gminie spoczywa także obowiązek utrzymania posiadanego zasobu na odpowiednim poziomie technicznym, funkcjonalnym i estetycznym.

W 2019 roku w gminie Czarna Dąbrówka oddano do użytku 13 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 2,20 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Czarna Dąbrówka to 1 605 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 271 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Czarna Dąbrówka to 5,54 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa pomorskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku w gminie Czarna Dąbrówka to 127,80 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa pomorskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 98,63% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 94,77% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 90,34% mieszkań posiada łazienkę, 69,66% korzysta z centralnego ogrzewania, a 0,12% z gazu sieciowego.¹⁰

Wykres 19. Liczba mieszkań na przestrzeni lat 1995 -2018

Źródło: GUS 31.12.2018, polskawliczbach.pl

¹⁰ Rocznik GUS 31.12.2019

Tabela 24. Liczba mieszkań komunalnych i socjalnych na terenie Gminy Czarna Dąbrówka 20118 -2020

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny 2019	Prognoza* 2020
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	1	14	14	20
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	2	3	11	5
w tym z wiersza 1: Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	3	3	3	7
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	4	2	4	2
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	5	0	0	0

Jak wynika z powyższych danych w analizowanym okresie liczba dostępnych mieszkań komunalnych jest na niezmiennym poziomie - na koniec 2019 roku z prognozą do 20 w roku 2020 r. Gmina nie posiada mieszkań socjalnych. W ostatnim roku badanego okresu wzrosła liczba oczekujących na mieszkania socjalne w prognozie. Z kolei zmalała liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy (w prognozie). Niej mniej z rok do roku 2018/2019 zapotrzebowanie na lokale mieszkalne z zasobów gminy zwiększyło się.

Wykres 20. Liczba mieszkań oddanych do użytku w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 1995-2019

www.polskawliczbach.pl

Źródło: Rocznik GUS 2019, polskawliczbach.pl

4.5.3. Infrastruktura kulturalna

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Najważniejszą instytucją przyczyniającą się do kształtowania życia kulturalnego gminy Czarna Dąbrówka jest Gminne Centrum Kultury i Bibliotek z siedzibą w Czarnej Dąbrówce.

GCKiB prowadzi działalność kulturalną na terenie całej gminy Czarna Dąbrówka przy pomocy Wiejskiego Domu Kultury w Jasieniu oraz świetlic wiejskich w Kozach, Jerzkowicach, Unichowie i Karwnie. Do zadań Gminnego Centrum Kultury i Biblioteka należy w szczególności rozwijanie i zaspokajanie potrzeb kulturalno-oświatowych, tworzenie nawyków korzystania z dóbr kultury i udziału w jej tworzeniu oraz kształtowaniu postaw czynnego odbiorcy kultury. Uzupełniającym celem działalności ośrodka jest promocja Gminy Czarna Dąbrówka, w tym jej walorów turystycznych, organizowanie różnorodnych form rekreacji i sportu, a także prowadzenie transportu w zakresie, jakim jest on niezbędny do realizacji celów statutowych oraz celów edukacyjno-oświatowych.

Ośrodek Kultury Proponuje zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańcom gminy w różnym wieku, biorąc pod uwagę zapotrzebowanie społeczne oraz możliwości finansowe. Do stałych form j działalności należą:

- warsztaty taneczne
- spotkania młodzieżowych grup teatralnych
- zajęcia plastyczne
- zajęcia fitness
- zajęcia foto malarskie
- zajęcia świetlicowe
- nauka gry na instrumentach muzycznych
- spotkania seniorów

Oferta jest starannie bieżąco dostosowywana do potrzeb kulturalnych odbiorców. Aktywność instytucji, to nie tylko prowadzenie zajęć kulturalno-oświatowych, ale również organizowanie wielu cyklicznych imprez kulturalnych: wystawy, warsztaty, festyny, biesiady, konkursy (plastyczne, recytatorskie, muzyczne), koncerty, imprezy karnawałowe, wycieczki krajoznawcze i zagraniczne. GCKiB współpracuje z innymi instytucjami kultury, stowarzyszeniami oraz indywidualnymi animatorami życia kulturalnego¹¹.

Gmina Czarna Dąbrówka to gmina o wieloletnich tradycjach Kultury Kaszubskiej, która jest kanwą wielu imprez artystycznych, działalności zespołów folklorystycznych oraz wyznacznikiem zachowania tradycji w relacjach społecznych, tradycji kulinarnych i lokalnych zwyczajów.

Najpopularniejsze imprezy to:

- Powiatowe prezentacje stołów wielkanocnych
- Bieg Orłów z cyklu Kaszub Biegają
- Targ Kaszubski w Jasieniu
- Warsztaty Ceramiczne w Mikorowie
- Folk w Ogródku
- Dzień Dziecka
- Noc Świętojańska
- Jarmark Pomorski
- Biesiada Kaszubska Przegląd Amatorskiej Twórczości Teatralnej

¹¹ Źródło: strona internetowa gminy Czarna Dąbrówka

Oprócz powyższych zaprezentowanych przedsięwzięć w poszczególnych sołectwach organizowane są tematyczne festyny z konkursami, nagrodami i poczęstunkiem, a także rajdy rowerowe, uatrakcyjniające codzienne życie mieszkańców. Doroczne dożynki są znakomitą imprezą kulturalną i integracyjną, sumującą całoroczną rywalizację sołectw we współzawodnictwie sportowo - rekreacyjnym, będącym niezaprzeczalną formą ludzkiej aktywności.

Biblioteka Publiczna w Czarnej Dąbrówce oprócz działalności podstawowej organizuje m. in. spotkania autorskie, spotkania z przedszkolakami, konkursy recytatorskie, wystawy, turnieje. Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnej Dąbrówce nieustannie rozwija i poszerza zakres swojej działalności, szczególną wagę przykładając do procesu komputeryzacji usług bibliotecznych, a także do promocji swoich działań w środowisku lokalnym.

Działania kulturalne na terenie gminy należy ocenić niezwykle wysoko. Mają one pośrednio ogromny wpływ na kształtowanie postaw społecznych dających nadzieję, że wiele problemów społecznych nie będzie miało warunków do wzrostu a wręcz przeciwnie będzie ulegało zanikowi.

4.5.4. Infrastruktura sportowa i turystyczna

Zaplecze sportowo-rekreacyjne stanowią aktualnie m.in. boiska wielofunkcyjne, sale gimnastyczne przy szkołach, place rekreacyjno-sportowe, w tym place zabaw, siłownie zewnętrzne. Każdego roku na terenie gminy organizowane są imprezy sportowe o zasięgu lokalnym. Także mieszkańcy gminy, którzy mają dostęp i możliwości uprawiania różnorodnych sportów, często reprezentują gminę w rozgrywkach sportowych o zasięgu szerszym, tj. międzywojewódzkim czy ogólnopolskim. Na terenie Gminy funkcjonuje kilka ośrodków wypoczynkowych na około 300 miejsc oraz około 30 gospodarstw agroturystycznych, skoncentrowanych przede wszystkim nad Jeziorem Jasiń, a także w Karwnie i Mikorowie, ponadto są one zlokalizowane wzdłuż dróg wojewódzkich. Z ofert ośrodków wypoczynkowych w najlepszym okresie ostatniej dekady tj. w 2013 r. skorzystało 12 300 osób z Polski oraz 420 turystów zagranicznych.¹²

Kąpieliska zlokalizowane są nad Jeziorem Jasiń przy OW Stoczni Marynarki Wojennej, OW „Wrzos” i OW „Zawiaty”. W Kozinie i Czarnej Dąbrówce funkcjonują także wypożyczalnie sprzętu wodnego, poza zlokalizowanymi w Jasieniu, Zawiatkach i Łupawsku.

Infrastrukturę uzupełniają cztery obiekty sportowe: trzy sale sportowe przy zespołach szkół w Czarnej Dąbrówce, Nożynie oraz Rokitach, obiekt sportowy w Nożynie, boiska wielofunkcyjne w Rokitach, Mikorowie i Kozach a także boisko piłkarskie z zapleczem szatniowym, boiskami wielofunkcyjnymi i Orlikiem w Czarnej Dąbrówce.

¹² Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka na 2015 – 2022

4.6. RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH

Metodologia

Na potrzeby zespołu opracowującego Raport o Stanie Polityki Społecznej w gminie Czarna Dąbrówka oraz Diagnozy Stanu, jako elementu wyjściowego dla *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czarna Dąbrówka do 2027 roku*, opracowano ankietę, skierowaną do liderów opinii publicznej, mieszkańców oraz wszystkich zainteresowanych dobrym funkcjonowaniem szeroko rozumianej pomocy społecznej. Celem ankiety było pozyskanie szczegółowych opinii na temat obszarów życia społeczno – gospodarczego gminy Czarna Dąbrówka, mających bezpośredni lub pośredni wpływ na funkcjonowanie poszczególnych instrumentów polityki społecznej realizowanej przez gminę, ale także przez sektor pozarządowy. Przedmiotem sformułowanych w ankiecie pytań była identyfikacja postaw i opinii mieszkańców na temat oceny jakości życia i wyzwań rozwojowych gminy powiązanych z pomocą społeczną. Dane uzyskane w ankiecie uzupełniają informacje otrzymane z instytucji odpowiedzialnych za poszczególne działania w obszarze szeroko rozumianej pomocy społecznej w gminie Czarna Dąbrówka. Badania opinii mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka było realizowane od listopada 2020 do połowy stycznia 2021r.

Ankieta składała się z 10 pytań, w tym również metryczki i miała formę pytań zamkniętych, jak i otwartych, w których respondenci oceniali poszczególne elementy infrastruktury, życia społecznego i gospodarczego, kultury, edukacji, opieki zdrowotnej i administracji, związanej z szeroko rozumianą pomocą społeczną. W wypełnianiu ankiety uczestniczyło 37 osób, jednak rozkład liczby głosów w poszczególnych pytaniach był zróżnicowany, ponieważ nie wszyscy respondenci udzielali odpowiedzi na każde z postawionych w ankiecie pytań.

Pytania w ankiecie były tak sformułowane, aby dać odpowiedź, co stanowi problem dla mieszkańców i jak założyć długookresowy plan działania niezbędny dla realizacji zamierzeń prospołecznych, stanowiących podstawę polityki społecznej gminy.

Wypowiedzi osób ankietowanych znalazły odzwierciedlenie w zbudowanej diagnozie dla potrzeb dokumentu *Strategii* oraz w tworzonych celach i kierunkach realizacji polityki społecznej gminy do roku 2027.

Wyniki przeprowadzonej Ankiety

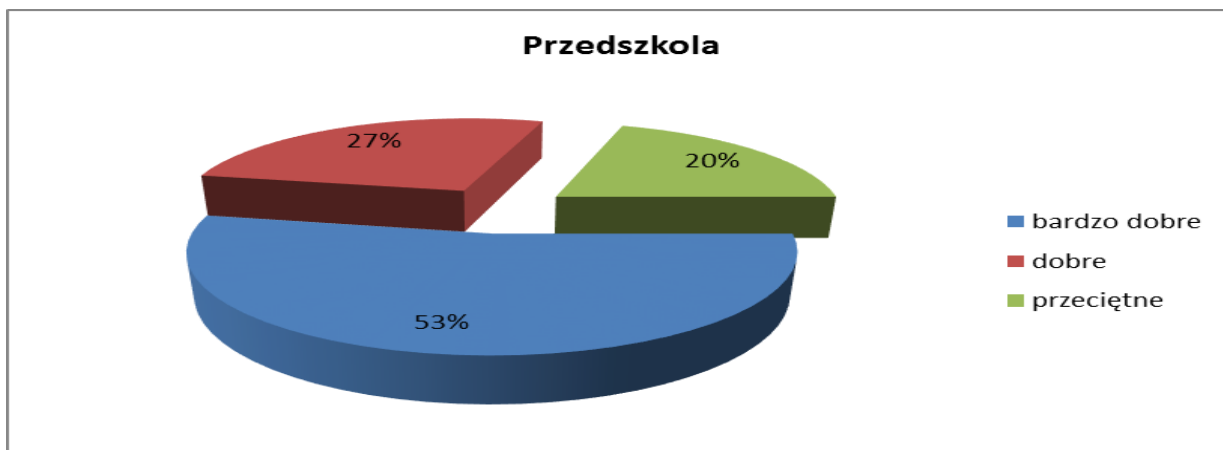
Ocena warunków życia w gminie

W pytaniu 1 ocenie poddano warunki życia w gminie, respondenci mieli do wyboru pięciostopniową skalę, według której dokonywali odpowiedzi na pytania w następującym zakresie: złe, słabe, średnie, dobre i bardzo dobre. Na pytanie składało się 25 elementów dotyczących stanu infrastruktury społeczno – publicznej, a także stanu środowiska naturalnego, świadomości ekologicznej i integracji mieszkańców.

W obszarze gminy Czarna Dąbrówka najgorzej oceniona została **świadomość ekologiczna mieszkańców**. Na dużo lepszym poziomie (56%) oceniono **stopień integracji społecznej**, czyli proces włączania się do zasadniczej części społeczeństwa różnorodnych, zwykle mniejszościowych grup społecznych. Ponadto 58% ankietowanych wskazało na przeciętność oferty **usług poza handlowych**, a za słaby element infrastrukturalny uznano **brak sieci gazowniczej** (85%) ankietowanych. Ponadto wskazało na słabość oferty **lokalnego rynku pracy** (61%), przy czym jego

ocena w dalszych komentarzach wyrażanych w pytaniach otwartych dotyczyła nie tylko oferty pracy co do ilości miejsc pracy, ale słabość oferty co do jej jakości, szczególnie w zakresie wynagrodzenia za pracę. Za słabą przez 37% badanych **oceniono stopę życiową mieszkańców**. Dobrze wypadł w ocenie respondentów cały pakiet usług publicznych. Pozostałe elementy warunkujące jakość życia na obszarze gminy przedstawiono na poniższych wykresach.

Wykres 7. Przedszkole (jakość usług)

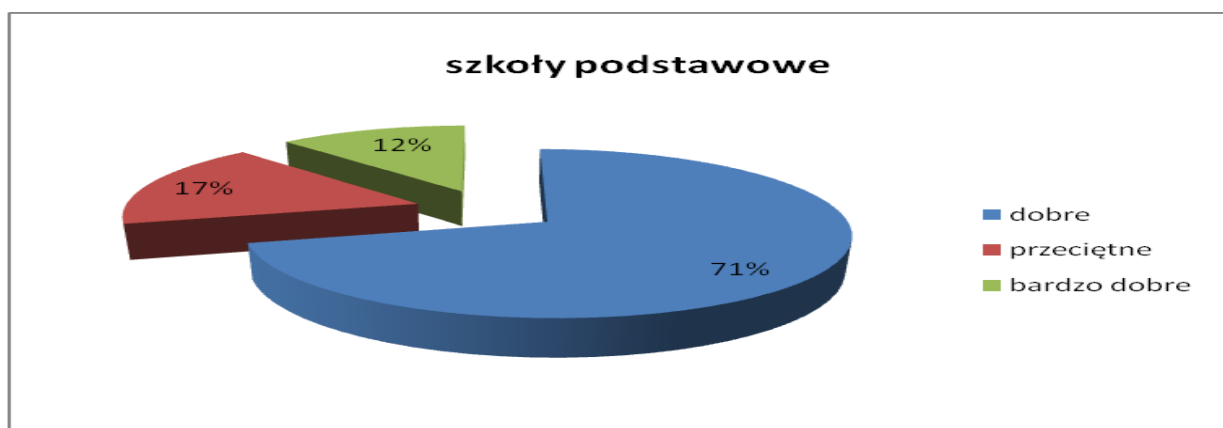

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ogólna ocena przedszkola gminnego (oddziału przedszkolnego) wypadła bardzo wysoko z tym, że dostępność oceniono o kilka punktów procentowych wyżej, niż jakość świadczonych w nich usług.

Wysoko została oceniona **jakość nauczania w szkołach podstawowych** na terenie gminy, odpowiednio 71% mieszkańców określiło ją jako dobrą, a tylko 17% jako przeciętną w kontrze do tych, którzy ocenili jakość nauki w szkole podstawowej jako bardzo dobrą -12%. Nikt nie ocenił szkoły podstawowej jako słaba lub zła. Należy pamiętać że ocena nie dotyczyła nauki online a dotychczasowego nauczania w formie tradycyjnej.

Wykres 8. Szkoły podstawowe (jakość usług)

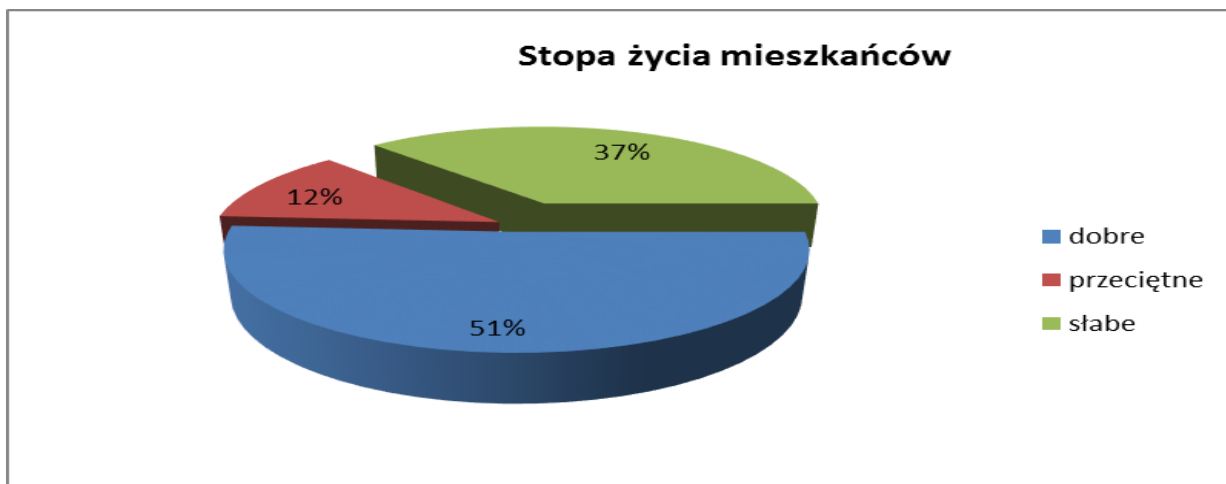

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Blisko 12% ankietowanych oceniło **stopę życiową mieszkańców** gminy Czarna Dąbrówka jako przeciętną, a 37% jako słabą. Wyniki ankiety w tym przypadku nie odzwierciedlają do końca rzeczywistej opinii mieszkańców, ponieważ w ankiecie mieszkańcy gminy nie związani zawodowo z administracją publiczną, lokalnym biznesem, czy organizacjami pozarządowymi stanowili 7%

ankietowanych i rezultatem tego rozkładu głosów nikt nie ocenił stopy życiowej mieszkańców w kategorii „zła”.

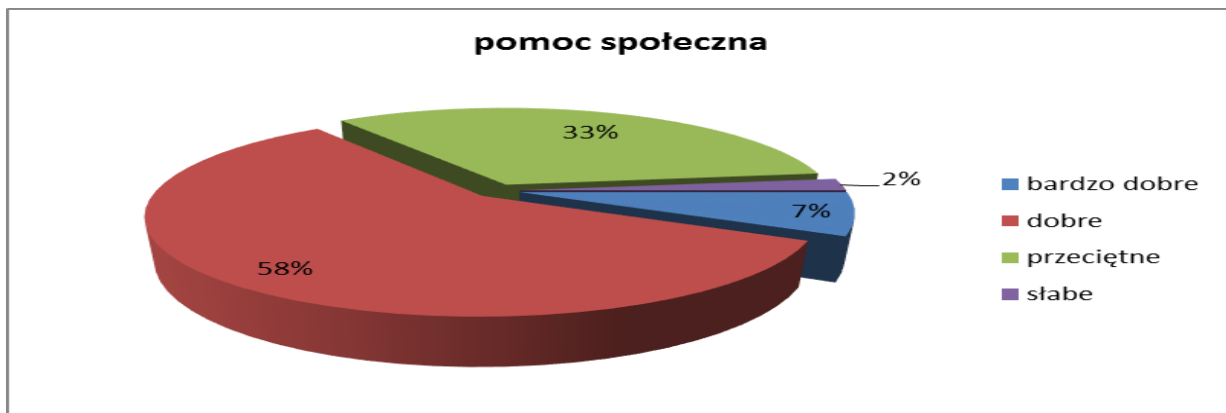
Wykres 9. Stopa życia mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pomoc Społeczna oceniana była głównie przez pryzmat funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrowce Czy taka ocena jest uprawniona? Tak, jeżeli przyjmiemy, że GOPS jest koordynatorem różnych działań z zakresu pomocy społecznej, również tych, które nie leżą w bezpośredniej kompetencji Ośrodka, wynikających z ustawy i wewnętrznych rozporządzeń Wójta Gminy Czarna Dąbrowka. Łączną ocenę dobrą i bardzo dobrą na poziomie 65% należy uznać za sukces GOPS-u.

Wykres 24. Pomoc społeczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej odrębnie w punkcie 10 ankiety oceniany był w pięciu kategoriach odbioru zewnętrznego przez jego klientów, podopiecznych, współpracowników:

Najwyżej została oceniona **kultura osobista** – 72% ankietowanych. To kryterium w tej sferze usług jest najistotniejsze.

Na drugim miejscu „**chęć pomocy**” – 63% - to efekt wielu szkoleń, które są podstawą w tej sferze ciągle zmieniających się przepisów i oczywiście doświadczenia całego zespołu GOPS.

Na trzecim miejscu „**kompetencja**” - 62% ankietowanych dało ocenę max 5 w skali 0d 1 do 5 dla tego elementu oceny personelu ośrodka. To kryterium w tej sferze usług jest najistotniejsze.

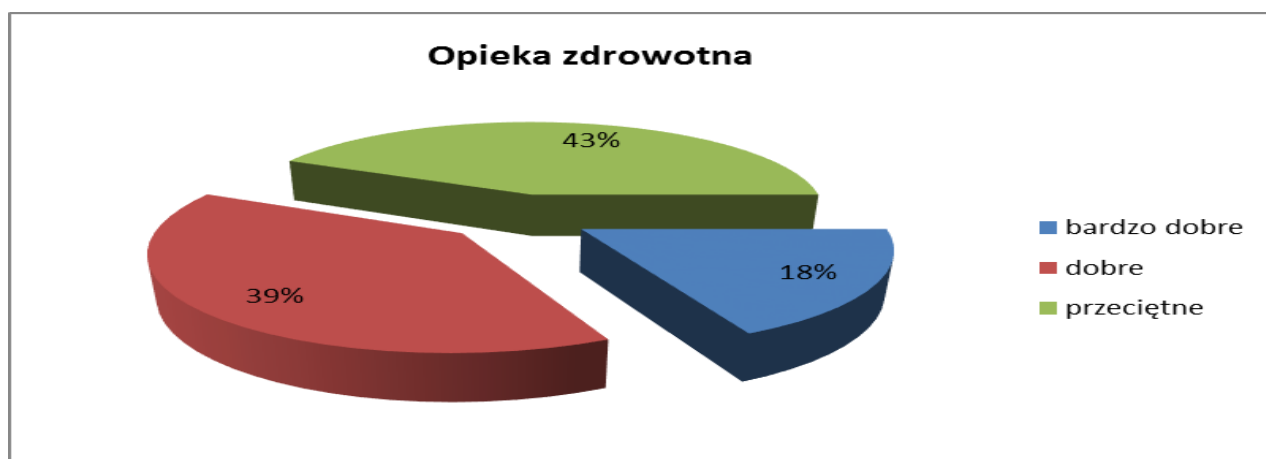
Na czwartym miejscu na piątkę oceniono „**sprawność i szybkość załatwiania spraw**”- 51% ankietowanych, przy czym aż 32% oceniło ten element funkcjonowania Ośrodka na ocenę dobrą, niemniej niecałe 3% postawiło dwójkę w kategorii sprawności i szybkości załatwiania spraw.

Na ostatnim miejscu znalazła się „**terminowość**” - z 37% ocen bardzo dobrych wspartych, jednak aż 29% ocen dobrych i 34% przeciętnych przy braku ocen złych i słabych.

Reasumując, praca Gminnego Ośrodka Pomocy społecznej została oceniona wysoko. Biorąc pod uwagę specyfikę świadczonych usług przez GOPS i zwyczajowo przypisane tego typu świadczeniom niezadowolenie klientów ośrodka, często występującą apatię klientów GOPS i sam fakt niezrozumienia przez samych ankietowanych przypisanych ustawowo kompetencji poszczególnym pracownikom GOPS-u, należy z uznaniem stwierdzić, że tylko 2 % ankietowanych oceniło negatywnie pracę Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce.

Poniżej zamieszczony wykres kołowy, obrazujący ocenę **opieki zdrowotnej** w gminie Czarna Dąbrówka przez ankietowanych, nie jest niezależny od ogólnej złej oceny dostępności świadczeń medycznych w kraju. Stąd brak całkowicie negatywnej oceny należy ocenić za sukces lekarzy rodzinnych prowadzących swoją działalność na terenie gminy, bo to właśnie przez pryzmat ich świadczeń zdrowotnych głównie dokonywana była ocena opieki zdrowotnej na poziomie gminnym.

Wykres 25. Opieka zdrowotna

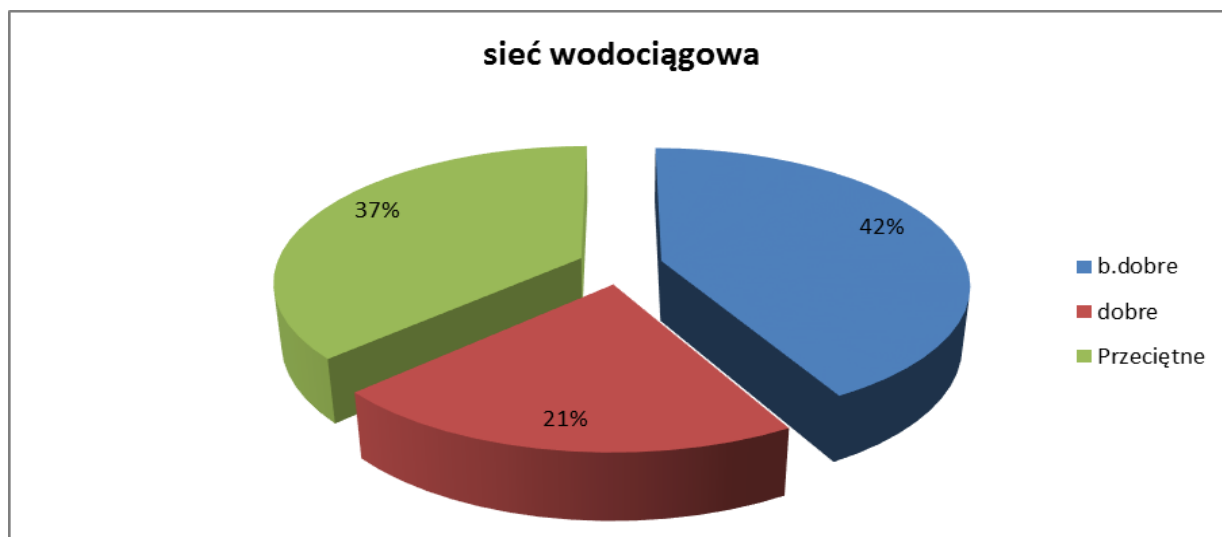

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ankietowani oceniali również infrastrukturę techniczną gminy, która pozornie nie ma związku z obszarem pomocy społecznej, a faktycznie wpływa na jakość i poziom życia mieszkańców, a te z kolei elementy mają pierwszoplanowe znaczenie w rozwiązywaniu problemów społecznych i często stanowią skuteczną zaporę dla powstawania tych problemów.

Sieć wodociągowa została oceniona dobrze. Zapotrzebowanie mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka na wodę zaspokajane jest z ujęć komunalnych i woda dostarczana jest za pomocą sieci wodociągowej do większości gospodarstw domowych.

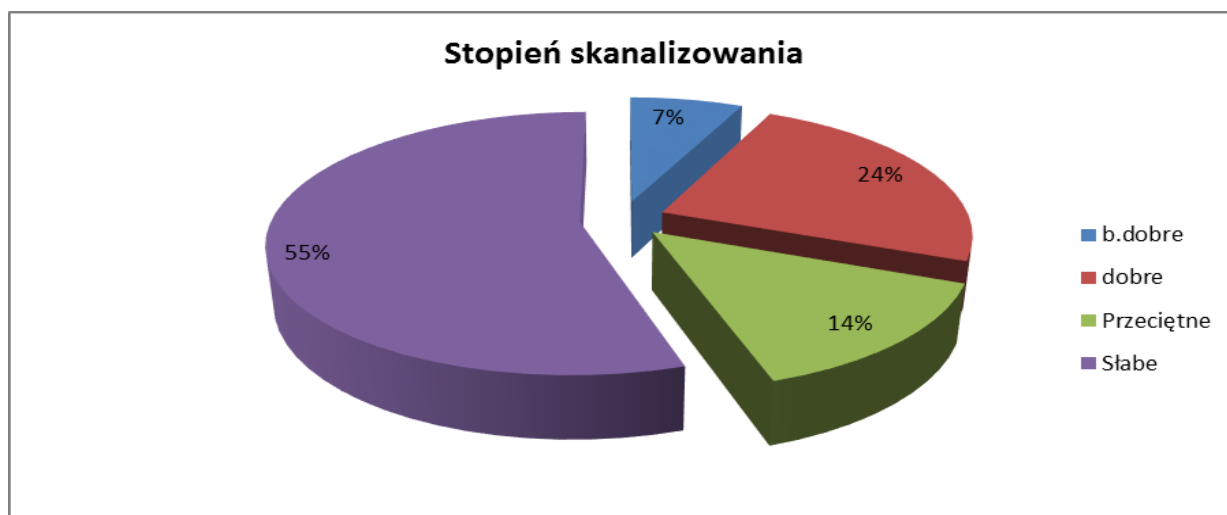
Wykres 26. Sieć wodociągowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ocena infrastruktury kanalizacyjnej, a tak naprawdę jej rzeczywisty stan, ma ogromny wpływ na jakość życia mieszkańców. Poniższy wykres kołowy daje poniżej przeciętną ocenę temu tak istotnemu elementowi życia codziennego na poziomie 55%, i 14% ankietowanych oceniających skanalizowanie gminy negatywnie.

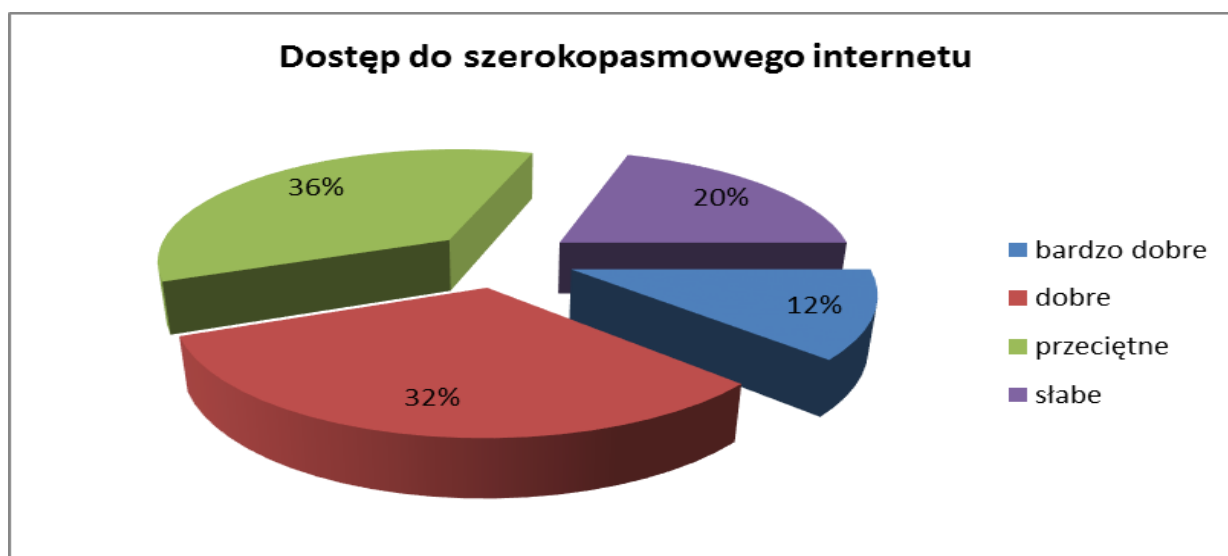
Wykres 27. Stopień skanalizowania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

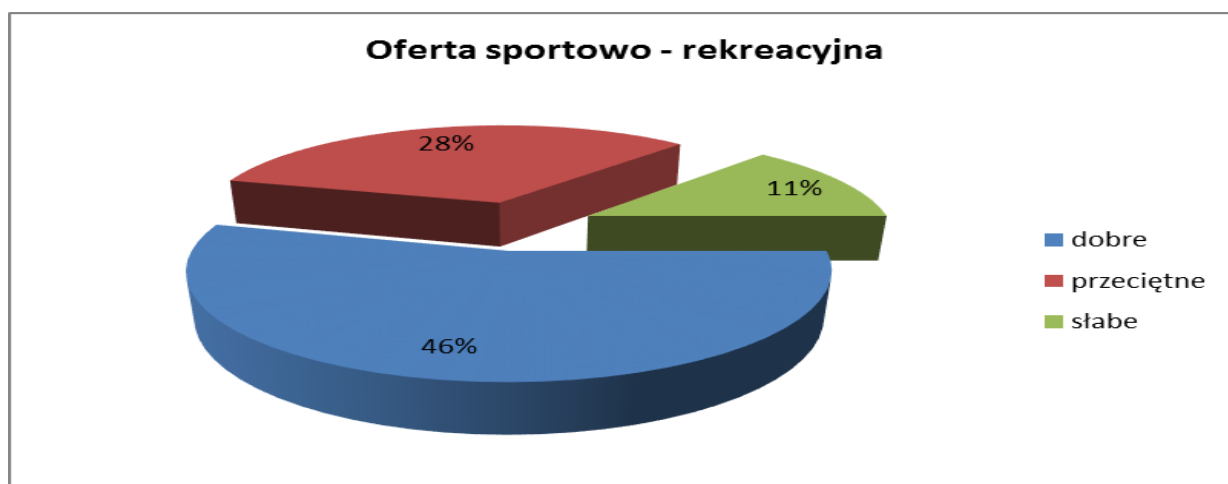
Istotnym elementem świadczącym o jakości życia jest w obecnej dobie rozwoju cywilizacyjnego poziom dostępu do Internetu szerokopasmowego, który jest nie tylko źródłem informacji, ale również pracy na odległość, poszukiwania i uczestniczenia „on-line” w grupach wsparcia. Internet też stał się substytutem walki z własnym wykluczeniem, niestety substytutem jedynym dla osób mieszkających daleko od ośrodków realizujących projekty rozwiązujące problemy społeczne „face to face”.

Wykres 28. Dostęp do szerokopasmowego Internetu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Wykres 29. Oferta sportowo-rekreacyjna

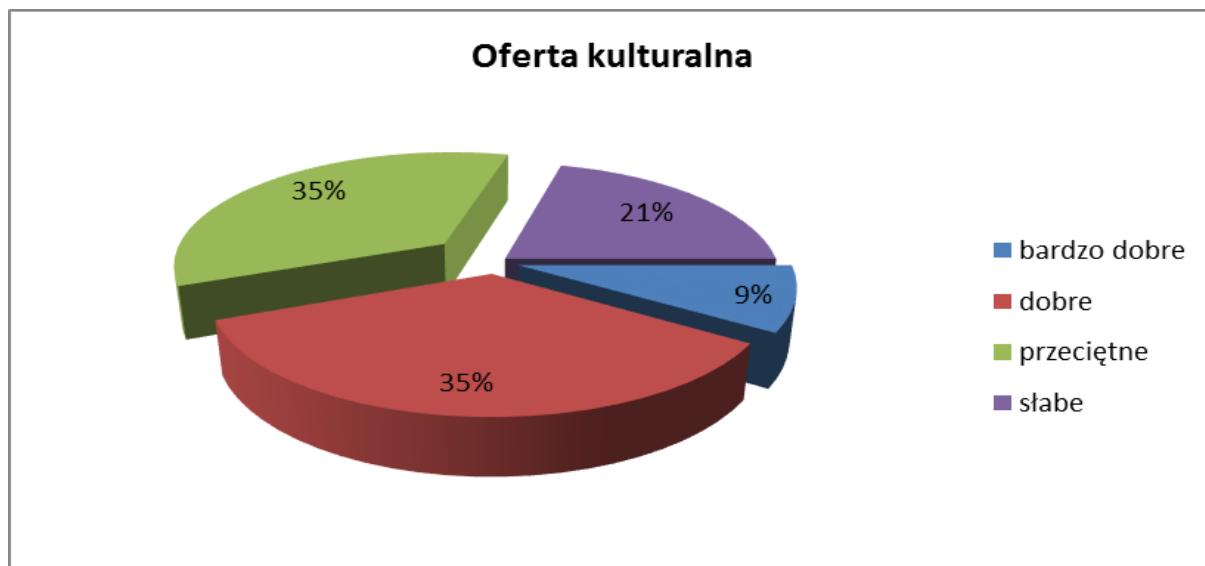

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ocena oferty sportowo – rekreacyjnej dokonywana była również przez pryzmat dostępności do infrastruktury sportowo – rekreacyjnej. Jakość tej ofert ma ogromny wpływ na realizację projektów z kategorii asekuracja i wyprzedzanie, przede wszystkim w profilaktyce zdrowotnej, integracji społecznej, przeciwdziałaniu uzależnieniom. Oferta gminy w tym zakresie została oceniona na poziomie dobrym przez większość badanych.

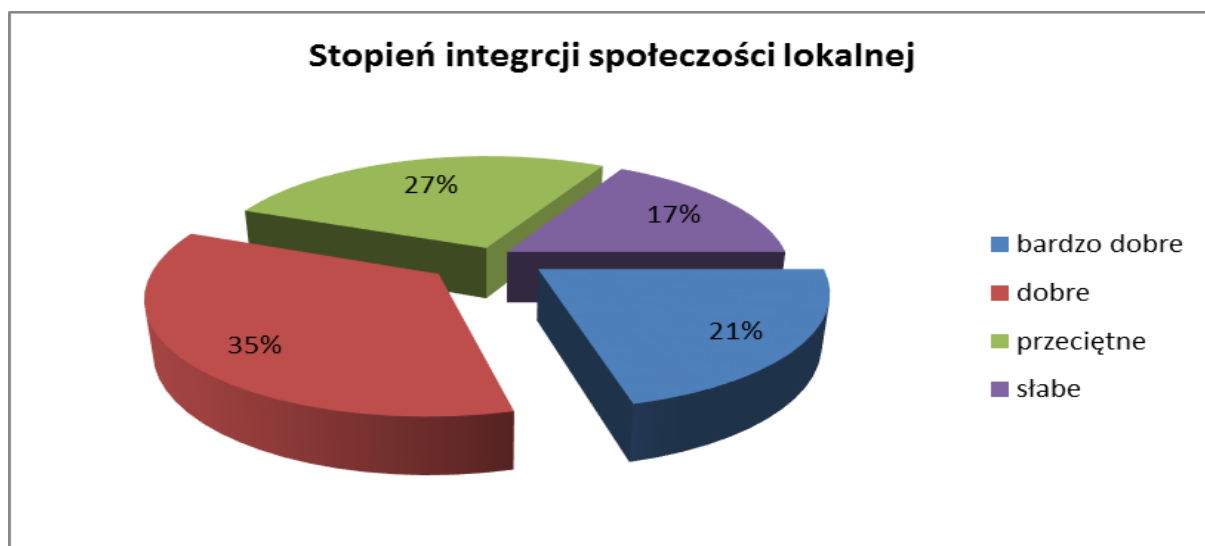
Kolejny wykres kołowy przedstawia ocenę oferty kulturalnej przez ankietowanych. To ona jest odpowiedzialna za świadomość społeczną mieszkańców, postawy moralne, wrażliwość, rozwój duchowy i potrzebę dobrych relacji oraz integrację społeczną. 44% ankietowanych oceniło ofertę kulturalną pozytywnie (dobrze i b. dobrze), nie mniej blisko 56% ankietowanych miało wątpliwości co do oferty kulturalnej, oceniając ją na przeciętną w 35% oddanych głosów i na słabą w ocenie 21% ankietowanych. Taka ocena jest zupełnie rozbieżna z oceną dokonaną w raporcie o stanie Gminy Czarna Dąbrówka dokonanej w poprzednich rozdziałach. Wystarczy kilka miesięcy lockdown –u i zamknięcia obszaru kultury, żeby pamięć ankietowanych bardziej surowo oceniła ofertę kulturalną.

Wykres 30. Oferta kulturalna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Wykres 31. Stopień integracji społeczności lokalnej

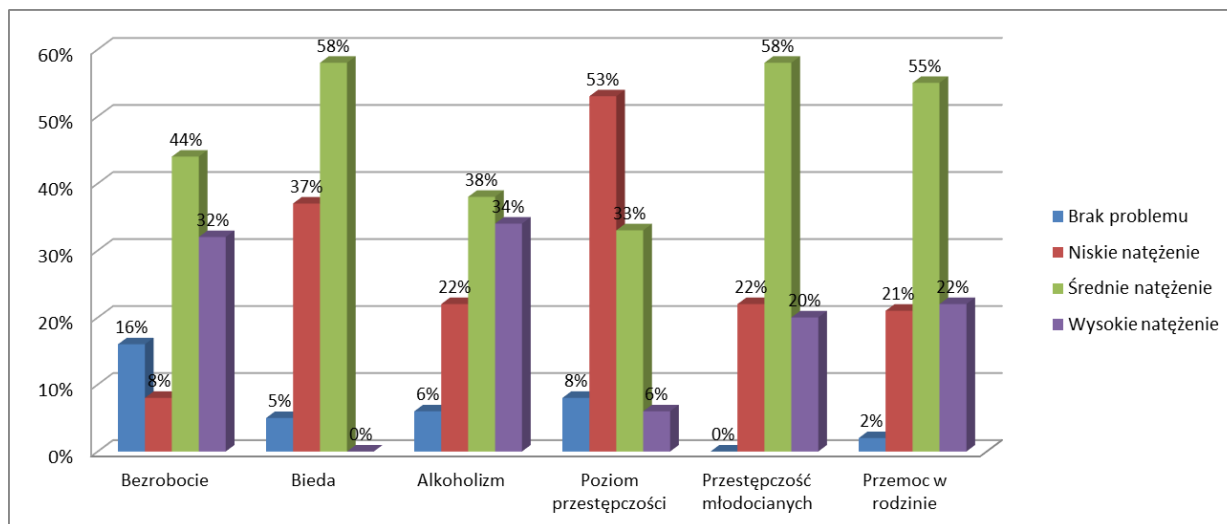

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Wśród 56% grupy ankietowanych dominowała opinia, że integracja społeczna jest dobra i b. dobra. Nie mniej 44% było przeciwnego zdania, a ich ocena tego istotnego elementu społecznego z punktu widzenia prowadzenia skutecznej polityki społecznej na szczeblu gminy winna przełożyć się na projektowane kierunki działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Ankietowani w ramach przeprowadzonej ankiety oceniali też skalę najważniejszych zidentyfikowanych problemów społecznych na terenie gminy Czarna Dąbrówka.

Wykres 10. Natężenie podanych problemów w poszczególnych obszarach problemowych

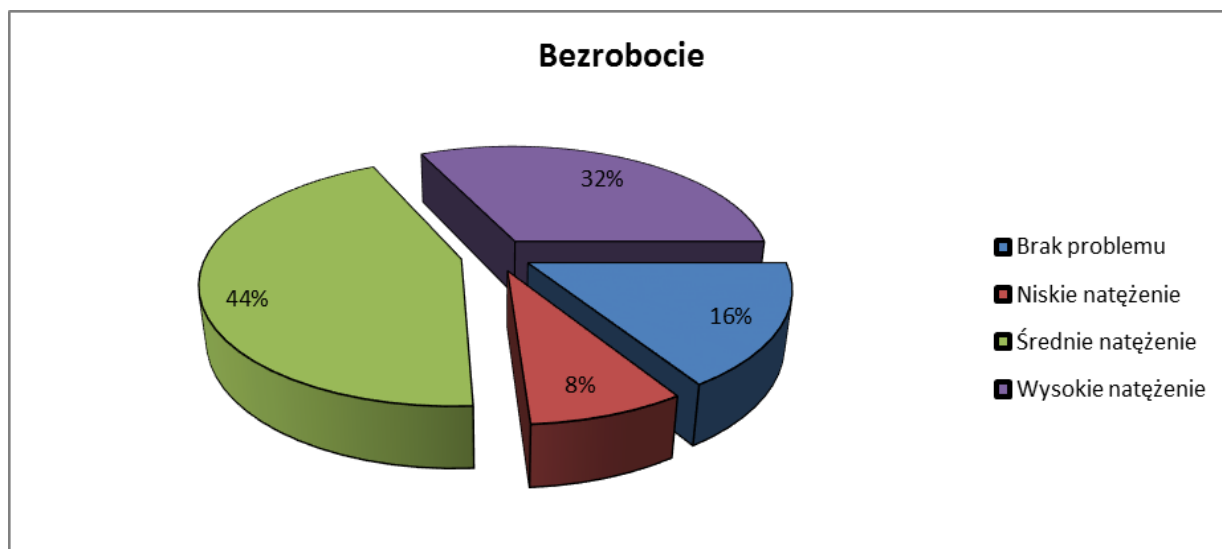

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Alkoholizm, bezrobocie i przemoc w rodzinie – te problemy osiągnęły najwyższe wskazania w kategorii „wysokie natężenie problemu”, ale najwyższe wskazanie w grupie wskazań negatywnych to obszar biedy i przestępczości młodocianych, które odpowiednio uzyskały po 58% głosów w kategorii „średnie natężenie problemu”.

Poniżej zamieszczono wykresy kołowe dla kilku wybranych obszarów problemowych.

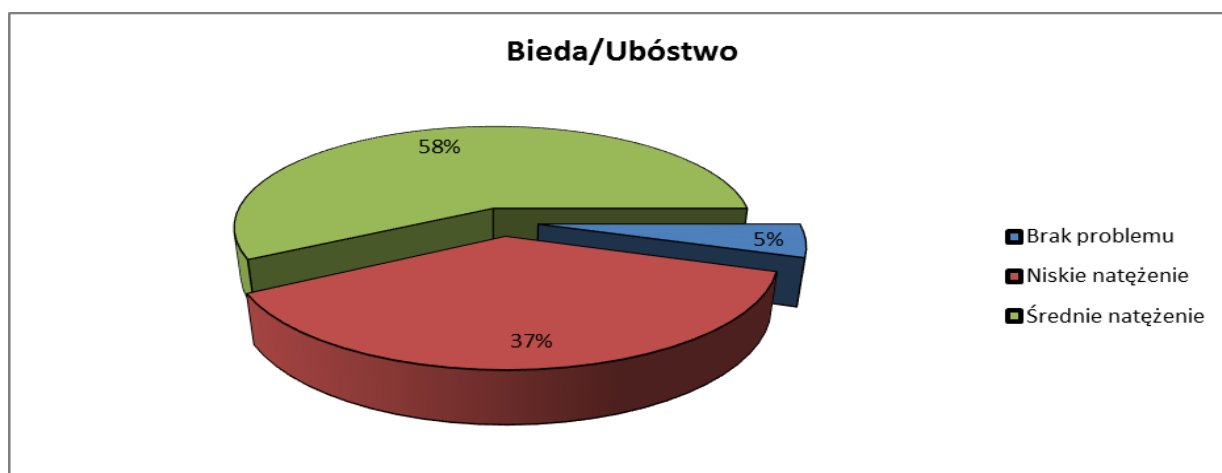
Wykres 33. Bezrobocie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Blisko 24% ankietowanych ceniło problem bezrobocia w kategorii „brak problemu”, „niskie natężenie problemu”. Problem bezrobocia to dzisiaj w gminie Czarna Dąbrówka nie tylko dostęp do miejsc pracy, ale przede wszystkim skutek wcześniejszego długotrwałego bezrobocia i apatii dla podjęcia jakiegokolwiek pracy u części z grupy osób bezrobotnych.

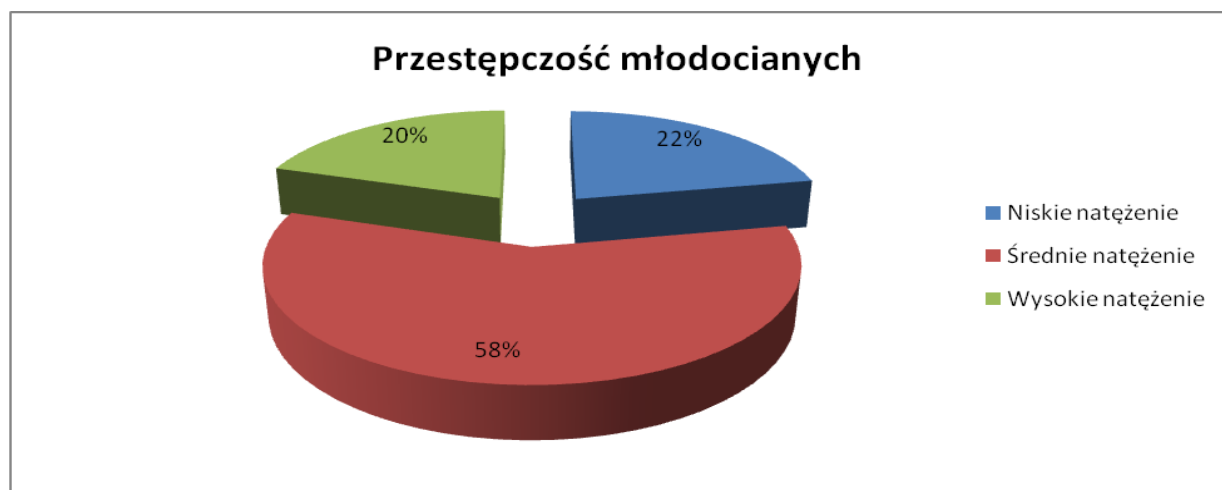
Wykres 34. Bieda/Ubóstwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Bieda tak mocno zaakcentowana przez ankietowanych jest następstwem poprzednio, równie niekorzystnie ocenionego, obszaru problemowego, jakim jest bezrobocie. Stąd nie może dziwić wysokie zagrożenie problemem alkoholizmu, który został wskazany jako wysokie natężenie problemu przez 34% ankietowanych, a przez 38% za średnie natężenie problemu. Problem ten często jest wynikiem wcześniej ocenianych obszarów problemowych.

Wykres 35. Przestępczość młodocianych

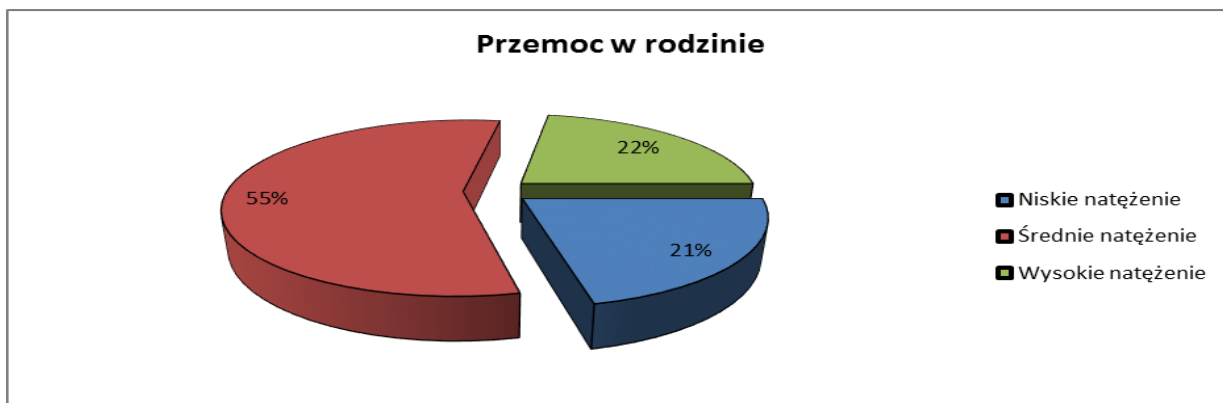

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Warto zwrócić uwagę, że sam problem przestępczości został oceniony stosunkowo nisko - 53% badanych oceniło ten problem jako problem o niskim natężeniu. Powyższy wykres kołowy wskazuje jednak na spory problem w gminie w obszarze przestępczości młodocianych. Często choroba alkoholowa jest przyczyną kolejnego ocenionego przez ankietowanych obszaru problemowego, jakim jest przemoc w rodzinie.

Statystyki są uspakajające, bo wynikają one ze stwierdzonej przemocy w rodzinie przez policję i wywiad środowiskowy, a te dane są jedynie „wierzchołkiem góry lodowej”, potwierdzonej wynikami przeprowadzonej ankiety, gdzie blisko 55% ankietowanych przemoc w rodzinie uznało za średnie natężenie problemu, a 22% za wysokie, a nikt z ankietowanych nie stwierdził, że ten problem jest nieobecny.

Wykres 36. Przemoc w rodzinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Struktura socjodemograficzna ankietowanych

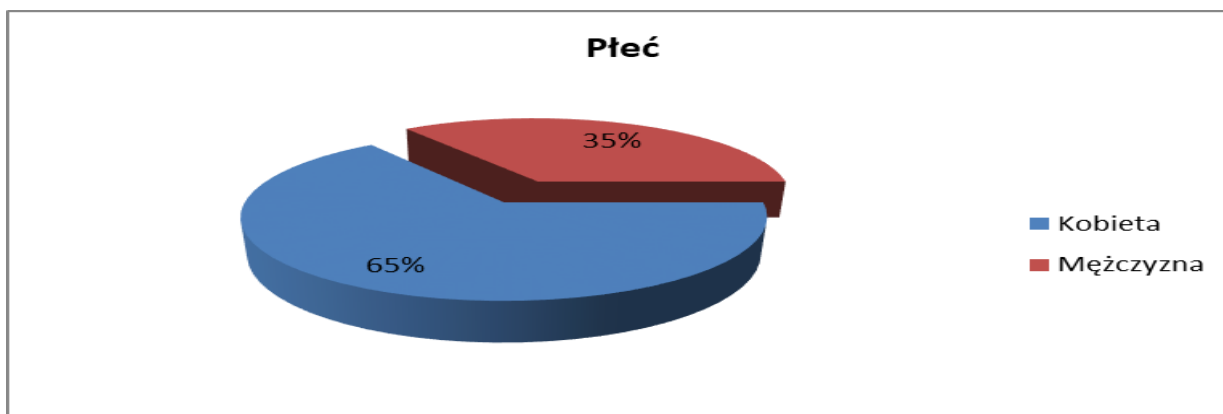
Wśród osób badanych dominowały kobiety - aż (65%), co nie stanowi dobrej podstawy do mocnego przywiązywania się do wyników ankiety, bo ten w przeważającej liczbie udział kobiet nie jest reprezentatywny do struktury społecznej gminy, wynikającej z podziału mieszkańców gminy na płeć.

W próbie badawczej przeważały osoby z kategorii wiekowej 25 - 34 lat (27%), respondenci reprezentujący pozostałe przedziały wiekowe stanowili odsetki od 4% w przypadku osób w wieku powyżej 65 roku życia do 27% w przypadku ankietowanych, w przedziale wiekowym 35 - 44 i 23% ankietowanych, których wiek mieścił się w granicach 45-54.

Ponad 42% w próbie to osoby z wykształceniem wyższym. Dla porównania odsetek osób z wykształceniem średnim wyniósł 10%, zawodowym 27%, a ankietowani z wykształceniem podstawowym stanowili 21% wśród ankietowanych.

Najliczniejsze kategorie badanych wyłonione ze względu na status społeczno – zawodowy to pracownicy zatrudnieni u pracodawcy (45%) bezrobotni (21 %). Udział w próbie badawczej osób będących na emeryturze lub rencie wynosił 29%, co oczywiście po raz drugi zakłóca reprezentatywność społeczeństwa gminy w przeprowadzonej ankiecie. 11% ankietowanych pracowało w rolnictwie, a osoby prowadzące własną działalność gospodarczą nie uczestniczyli w ankiecie, podobnie jak uczniowie/Studenti.

Wykres 37. Płeć ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Podsumowanie

Przeprowadzona na terenie gminy ankieta miała pomóc w rozpoznaniu najważniejszych kwestii związanych z problemami społecznymi obszaru gminy Czarna Dąbrówka. Jej zadaniem było zebranie jak największej ilości opinii dotyczących oczekiwań mieszkańców, pracowników socjalnych, decydentów, przedstawicieli organizacji pozarządowych, w tym wskazania miejsc i zdarzeń problematycznych, kwestii spornych, jak również pokazania potencjału, jaki niewątpliwie posiada gmina Czarna Dąbrówka, dla rozwiązywania istniejących problemów społecznych.

Tego typu badania pozwalają poznać gminę widzianą oczami nie tylko decydentów realizujących politykę społeczną na terenie gminy, ale także potencjalnych i obecnych partnerów społecznych i zawodowych, będących kreatorami i wykonawcami projektów i zadań z szeroko rozumianego obszaru pomocy społecznej. Ankieta pozwala samorządowi na usystematyzowanie oraz zhierarchizowanie przyszłych zamierzeń i decyzji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Ankieta wskazała, że najpopularniejszą formą zainteresowania i pozyskiwania wiedzy dotyczącej problematyki społecznej jest strona internetowa gminy Czarna Dąbrówka i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz bezpośrednia rozmowa z pracownikiem socjalnym. Obraz polityki społecznej gminy, jaki wyłania się po przeanalizowaniu ankiety ukazuje obszar o wielu problemach, ale nie odbiegających od problemów o podobnym charakterze w większości podobnych obszarów na terenie całego kraju. Ankietowani postrzegają gminę Czarna Dąbrówka jako gminę z dobrym dostępem do infrastruktury oświatowej, kulturalnej i sportowej wymagającej jedynie poszerzenia tej oferty oraz ciągłego inwestowania w te dziedziny życia społecznego. Ankietowani, oceniając zmiany jakie zaszły w ostatnich latach w polityce społecznej gminy, uznali za sukces powstanie sal gimnastycznych, boisk sportowych i dobre rozpoznanie potrzeb i oczekiwań społecznych oraz bardzo dobrą ofertę zajęć pozalekcyjnych, jednocześnie wskazując na zbyt małe wsparcie poradnictwa psychologicznego w różnych obszarach działań interwencyjnych jak i działań o charakterze kompensacyjnym i solidaryzującym się z osobą/rodziną objętą pomocą społeczną.

5. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stała się podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i mocnych stron polityki rozwiązywania problemów społecznych oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką rozwiązywania problemów społecznych w gminie Czarna Dąbrówka. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

„mocnych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony polityki rozwiązywania problemów społecznych, które należycie wykorzystane sprzyjać będą jej rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);

„słabych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony polityki rozwiązywania problemów społecznych, które niewyeliminowane utrudniać będą jej rozwój i tym samym powodować brak skutecznych rozwiązań dla rozwiązywania istniejących i przyszłych problemów społecznych (ich oddziaływanie należy minimalizować);

„szans” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy Czarna Dąbrówka, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych działaniach mogą być wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi i skutecznemu realizowaniu polityki rozwiązywania problemów społecznych;

„zagrożeń” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy Czarna Dąbrówka, ale które mogą stanowić zagrożenie dla skutecznej realizacji polityki rozwiązywania problemów społecznych (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na zarządzanie obszarem tej polityki).

Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów polityki rozwiązywania problemów społecznych przyjętych w założeniach do części strategicznej tego dokumentu. Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach polityki rozwiązywania problemów społecznych i stojących przed nią szansach i zagrożeniach jest uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach polityki rozwiązywania problemów społecznych gminy Czarna Dąbrówka ułożonych przekrojowo przy udziale instytucji publicznych i pozarządowych działających w szeroko rozumianym obszarze pomocy społecznej.

Tabela 25. Analiza SWOT – obszar edukacja

Analiza SWOT – obszar edukacja		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • dobrze przygotowana kadra pedagogiczna • placówki oświatowe na terenie gminy • realizacja programów profilaktycznych • nauczanie indywidualne uczniów z orzeczeniami lekarskimi • dobra współpraca GOPS z placówkami oświatowymi • kursy dla dorosłych • pomoc w szkolnych świetlicach socjoterapeutycznych • kadra GOPS i jej wysokie kwalifikacje • zajęcia pozalekcyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • edukacja osób odpowiedzialnych za realizację podstawowych zadań społecznych • ustawiczne szkolenia pracowników pomocy społecznej • możliwość pozyskiwania środków z Unii Europejskiej dla rozwiązywania problemów społecznych • rozwój innowacyjnych metod kształcenia m.in. kształcenie na odległość i e-learning • rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych • Możliwość działania Bytowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku na terenie gminy Czarna Dąbrówka
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca w stosunku do potrzeb edukacja profilaktyczna w zakresie chorób XXI wieku • niedostateczna edukacja zdrowotna • mało skuteczna edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki społecznej • niedostateczna informacja nt. możliwości działań mieszkańców gminy w zakresie makro i mikrospołecznym • niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat niepełnosprawności i problemów z nią związanych • klasy integracyjne w szkołach • niska świadomość społeczna 	<ul style="list-style-type: none"> • Trwającą od dłuższego czasu , rok 2020 / 2021) nauka online i jej społeczne skutki • likwidacja kierunków kształcenia w zawodach niszowych z uwagi na nieopłacalność ekonomiczną procesu edukacji • niezgodność profili kształcenia zawodowego z istniejącymi potrzebami rynku pracy • brak wsparcia psychologicznego dla różnych grup wykluczonych • ograniczenia wynikające z realizacji obowiązujących ustaw

Tabela 7. Analiza SWOT – obszar problemy społeczne

Analiza SWOT – obszar problemy społeczne		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
-	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej m.in. pomoc żywnościowa • zespół ds. przemocy w rodzinie • realizacja projektów i programów socjalnych na terenie gminy Czarna Dąbrówka • działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • współpraca GOPS z instytucjami pozarządowymi na polu rozwiązywania problemów społecznych • utworzenie zespołu interdyscyplinarnego • dożywianie dzieci • znajomość mieszkańców przez pracowników GOPS • wspieranie rodzin patologicznych • pomoc osobom starszym • wysoka ocena Asystenta Rodziny • wiele inicjatyw i programów profilaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • wsparcie konsultacyjne – terapeuty i psychologa • wzrost gospodarczy w skali makro • zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych • prospołeczna polityka państwa • podnoszenie kwalifikacji kobiet i osób niepełnosprawnych • zróżnicowane formy pomocy • usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych intelektualnie • realizacja projektów związanych z terapią uzależnień
-	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • zjawisko alkoholizmu (choroby alkoholowej) jako przyczyny wielu problemów społecznych • wzrost ilości zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży • zjawisko długotrwałego bezrobocia • występujące patologie społeczne powstałe z tytułu istniejącego lockdown – u - źródło wielu innych negatywnych zjawisk społecznych • przemoc w rodzinie • pogłębiające się rozwarstwienia społeczne mieszkańców o podłożu ekonomicznym, • bezradność i niezaradność, w tym w sprawach opiekuńczo- wychowawczych • stereotypy i uprzedzenia • przestępczość młodocianych, • niedostateczna ilość specjalistów, tj. psychiatry, terapeuci • niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych • apatia, poczucie beznadziejności • niska motywacja do podjęcia pracy przez klientów GOPS 	<ul style="list-style-type: none"> • ubożenie społeczeństwa w skali makro • rosnąca ilość dzieci i młodzieży używających środki psychoaktywne i brak dostatecznych rozwiązań pomocy • pogarszający się system ochrony zdrowia na terenie kraju (brak sprawnie działającego systemu opieki medycznej) • rozpad rodzin w skali makro • brak odpowiednich środków prawnych dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych • brak poczucia bezpieczeństwa w skali makro • wzrost apatii społecznej • przestępczość, zorganizowane grupy przestępcze • rozpad więzi rodzinnych • terroryzm • bezradność • bezdomność osób niepełnosprawnych • wzrost agresji, również wśród dzieci i młodzieży • samotność ludzi starszych

Tabela 27. Analiza SWOT – obszar finanse

Analiza SWOT – obszar finanse		
-	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • Nowa perspektywa finansowa dotacji ze strony UE w zakresie finansowania infrastruktury społecznej • dostępność funduszy strukturalnych w na poziomie regionu dla przedsięwzięć społecznych realizowanych przez organizacje pozarządowe • umiejętność i dobre doświadczenia w zakresie pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych UE • określone zasady partnerstwa publiczno - społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • pełne wykorzystanie dotacji UE • sprawne organizacje pozarządowe jako potencjalny absorbent środków na realizację polityki społecznej • tworzenie partnerstw publiczno- prywatnych • dotacje rządowe na realizację lokalnej polityki społecznej • możliwość zawierania partnerstw publiczno- społecznych • outsourcing części zadań polityki społecznej na rzecz NGO (ang. <i>non-governmental organizations</i> – organizacje pozarządowe)
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne środki finansowe na rozwiązywanie problemów społecznych w sektorze publicznym • płace pracowników rozwiązujących problemy społeczne i pracowników samorządowych • zbyt niskie nakłady pieniężne na pomoc dla najuboższych nie będących beneficjentami programu 500+ • niedostateczne środki na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych • zbyt małe środki na asystenturę rodzinną, jak również brak chętnych do tej pracy, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zewnętrznych środków finansowych na niezbędne inwestycje infrastrukturalne na polu pomocy społecznej • brak koncepcji finansowania pomocy społecznej po okresie wsparcia przez UE • cedowanie coraz większego zakresu usług pomocy społecznej i świadczeń społecznych przez Rząd RP na samorzady bez pokrycia kosztów ich realizacji • upadek wolontariatu i spornej działalności NGO w wielu dziedzinach pomocy społecznej

Tabela 28. Analiza SWOT – obszar społeczność lokalna

Analiza SWOT – obszar społeczność lokalna		
-	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • kulturotwórcza rola szkoły • dobrze działające organizacje kulturalne i sportowe • duża grupa aktywnych działaczy społecznych stowarzyszonych w organizacjach pozarządowych • działalność charytatywna organizacji pozarządowych i związków wyznaniowych • współpraca z organizacjami pozarządowymi • Koła Gospodyń Wiejskich • potencjał społeczny • Powołanie instytucji asystenta rodziny • innowacyjne rozwiązania • pomoc szkolna dla dzieci z rodzin ubogich • spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z sąsiednimi gminami, również w zakresie rozwiązywania problemów społecznych • zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych z terenu gminy • dobra i zorganizowana obsługa prawna organizacji pozarządowych • opracowanie systemu wzajemnej komunikacji i współpracy między instytucjami publicznymi a organizacjami pozarządowymi • uproszczenie procedur dla tworzenia partnerstw publiczno-prywatnych w realizacji infrastruktury społecznej • budowanie partnerstwa publiczno – społecznego • malejące bezrobocie • inwestowanie w gospodarkę gminy • zwiększenie zakresu i form spędzania wolnego czasu i rekreacji • rozbudowana infrastruktura społeczna w powiecie bytowskim
-	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt mała oferta zagospodarowania czasu wolnego dla osób starszych i samotnych • brak dobrego zaplecza gastronomicznego • roszczeniowość beneficjentów Pomocy Społecznej • słaba integracja społeczna • brak skoordynowanych działań dot. polityki społecznej z NGO • niewielkie możliwości spędzania wolnego czasu dla młodzieży • niedostosowanie wykształcenia części lokalnej społeczności do zmieniających się potrzeb rynku pracy • niedostateczna wiedza społeczności lokalnej na temat istnienia instytucji niosących pomoc w sytuacjach trudnych i kryzysowych • proekologiczne zachowania • starzejące się społeczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> • niestabilna i mało skuteczna polityka społeczna i gospodarcza • obniżenie jakości opieki medycznej w skali makro • załamanie sytuacji gospodarczej w skali makro • zmniejszenie tempa rozwoju gospodarczego • euro - sieroty • zanik aktywności społecznej • obniżenie rangi wolontariatu w rozwiązywaniu problemów społecznych • zmniejszenie ilości gmin oraz ich połączenie • zagrożenie w ruchu drogowym • podziały społeczne • złe akty prawne dot. opieki zdrowotnej • starzejące się społeczeństwo w skali makro

Tabela 29. Analiza SWOT – obszar infrastruktura

Analiza SWOT – obszar infrastruktura		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> dostępność infrastruktury społecznej na terenie powiatu dostępność do warsztatów terapii zajęciowej na terenie Bytowa funkcjonowanie Specjalistycznych Poradni Terapeutycznych dla dzieci młodzieży i ich rodzin w powiecie powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego Punkt Interwencji Kryzysowej światlice wiejskie położenie przy drodze krajowej ośrodek zdrowia infrastruktura rekreacyjno- sportowa programy unijne, możliwość pozyskania środków finansowych na infrastrukturę społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej uruchomienie centrum wolontariatu budowa (dostępność) hospicjum w najbliższym otoczeniu gminy utworzenie Klubu Integracji Społecznej tworzenie infrastruktury dla Warsztatów Terapii Zajęciowej dostępność do Ośrodka Terapii Uzależnień poprawa stanu dróg dojazdowych do gminy Światlice socjoterapeutyczne Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych doprowadzenie gazu ziemnego mieszkania chronione Domy spokojnej starości OSP jako organizacja uczestnicząca w edukacji młodzieży
-	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> niedostateczna ilość mieszkań komunalnych i socjalnych brak mieszkań chronionych dla osób dotkniętych przemocą bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej warunki lokalowe GOPS, dostęp do punktów usługowych, utrudniony dostęp do Centrum Integracji Społecznej kanalizacja w gminie dostęp do większych ośrodków kulturalnych słaba dostępność Internetu szerokopasmowego brak domu dziennego pobytu dla seniorów słaba sieć komunikacyjna przyjeziorna infrastruktura turystyczna 	<ul style="list-style-type: none"> ograniczony dostęp do środków finansowych na rozwój infrastruktury społecznej brak środków na standaryzację infrastruktury usług społecznych liberalizacja usług pomocy społecznej i wynikające z tego ograniczenia w dofinansowaniu infrastruktury społecznej brak projektów dla realizacji infrastruktury społecznej w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego

6. DIAGNOZA STANU I MOŻLIWOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

6.1. DIAGNOZA

Analiza Bilansu Otwarcia stała się podstawą opracowanej diagnozy stanu. Wskazała na najważniejsze cechy poszczególnych obszarów pomocy społecznej. Obszary te zostały określone przez autora strategii i tak zaplanowane, aby wypełniały obecnie realizowane przedsięwzięcia i pozwalały na realizację kolejnych zamierzeń związanych z działaniami w obszarze pomocy społecznej. Diagnoza jest przyczynkiem do określenia celów i kierunków działania w części strategicznego dokumentu.

Przyjęto do oceny następujące obszary priorytetowe, będące w dalszej części dokumentu polami określonych działań dla prowadzenia skutecznych i efektywnych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych: **EDUKACJA, PROBLEMY SPOŁECZNE, FINANSE, SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA, INFRASTRUKTURA.**

Diagnoza uwzględnia w swojej ocenie siedem priorytetów pomocy społecznej obejmujących różne grupy jej beneficjentów. Są nimi: **Dzieci i Młodzież, Seniorzy, Niepełnosprawność, Ubóstwo, Bezdomność, Bezradność, Uzależnienia.**

Kolejnym krokiem oceny założonych obszarów priorytetowych była ocena jedną z podstawowych metod, tj. analizą SWOT, która jest bilansem słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń.

EDUKACJA

- Wartością pozytywną w tym obszarze jest istniejąca baza oświatowa wraz z zapleczem sportowym, która winna przekładać się na realizację zadań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w ramach zajęć pozalekcyjnych. Nie mniej gmina Czarna Dąbrówka jest w ciągłym procesie migracyjnym, ale saldo migracji w ostatnim okresie ciągle przyjmuje wartości dodatnie, stąd gmina nie musi podejmować działań restrukturyzacyjnych w zakresie infrastruktury oświatowej co do ilości miejsc w placówkach dydaktycznych podległych gminie i znajdować nowe przeznaczenia dla wolnych powierzchni w szkołach. Dodatkowo koniecznym jest zwiększenie ofert kształcenia przez istniejące placówki oświatowe w takich obszarach, jak edukacja dorosłych, pedagogizacja rodziców, realizacja programów edukacyjnych związanych z profilaktyką w środowiskach zagrożonych, itp.
- W obszarze edukacyjnym należy również wzmacniać działalność organizacji pozarządowych, posiadających w zakresach swojej działalności szeroko rozumianą edukację społeczną, poprzez włączenie tych organizacji w realizację istniejących projektów i pomoc instytucjonalną w ich bieżącej działalności.

- Grupie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej winno się zapewnić większe możliwości integracyjnych form edukacji.
- Programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży tworzone na poziomie placówek oświatowych, kulturalnych i organizacji pozarządowych winny być tworzone również pod potrzeby osób niepełnosprawnych i ich rodzin, w kierunku rozwiązywania problemów społecznych osób niepełnosprawnych i ich najbliższego otoczenia.
- Na uwagę zasługuje również fakt braku funkcjonowania takich organizacji pozarządowych tego typu jak np. Uniwersytet Trzeciego Wieku. Idea kształcenia osób starszych, które osiągnęły wiek emerytalny lub uzyskały status rencisty jest alternatywną formą edukacji skierowana do tej grupy społecznej i służy zarówno integracji społecznej, jak i przeciwdziałaniu wkluczeniom. Inicjowanie tego typu działalności zasługuje na wsparcie struktur lokalnego samorządu.

PROBLEMY SPOŁECZNE

- Negatywną wartością w obszarze problemów społecznych jest ciągle duża ilość patologii społecznych. Stąd występuje konieczność wczesnej interwencji i pomocy rodzinom zagrożonym patologiami. W tym przypadku do pozytywnych elementów oceny pomocy społecznej realizowanej w tym obszarze na terenie gminy Czarna Dąbrówka należy zaliczyć bardzo dobrą pracę Asystentów Rodziny.
- Dla skuteczniejszego działania na polu pomocy społecznej niezbędna jest również szeroka edukacja samorządowych struktur decydenckich, na temat występujących problemów społecznych. Istotna jest również edukacja w zakresie dostępności pomocy społecznej wśród samych beneficjentów tej pomocy z wykorzystaniem istniejącej placówki edukacyjnej w gminie.
- Podobnie, jak w pozostałych obszarach, skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych jest możliwe tylko i wyłącznie z udziałem organizacji pozarządowych oraz poprzez ich wsparcie ze strony administracji samorządowej.
- Konieczna jest również edukacja w zakresie dostępności pomocy społecznej wśród samych beneficjentów tej pomocy, zwłaszcza w stosunku do osób starszych i niepełnosprawnych, z wykorzystaniem już istniejących ośrodków edukacyjnych. Szczególnie dotyczy to również środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i przemocą w rodzinie.
- Koniecznym jest aktywny udział samorządu, w tym GOPS, organizacji pozarządowych oraz partnerstw publiczno – społecznych i publiczno – prywatnych w aplikowaniu o środki unijne w istniejących programach nowej perspektywy finansowania ze strony UE do roku 2027, które pozwoliłyby na realizowanie projektów, pozwalających efektywnie rozwiązać istniejące problemy społeczne. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej winien połączyć swoje siły m.in. ze NGO animującymi wolny czas dla młodzieży i seniorów, Polskim Czerwonym Krzyżem, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policją, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej oraz Interdyscyplinarnym Zespołem do Spraw Przeciwdziałania Przemocy i dążyć do uruchomienia Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie gminy.

- Należy ciągle tworzyć nowe szanse na uczestnictwo w życiu społecznym grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem m.in. poprzez programy integracyjne z osobami niepełnosprawnymi, alkoholikami, długotrwale bezrobotnymi, subkulturami, osobami przewlekle chorymi, starszymi, bezradnymi i pomocy dla osób wracających z ośrodków rehabilitacyjnych (neofitów) oraz osób opuszczających zakład karny. W tym miejscu należy pozytywnie ocenić działania samorządu gminy Czarna Dąbrówka w zakresie pomocy żywnościowej grupom beneficjentów oczekujących takiej pomocy.

FINANSE

- Rozwiązaniem trudnej sytuacji finansowej sektora pomocy społecznej jest tworzenie tzw. partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-społecznych dla realizacji wspólnych projektów z zakresu rozwiązywania problemów społecznych, w tym przypadku opartych na publicznym sektorze pomocy społecznej, organizacjach pozarządowych i kapitale prywatnym w zakresie tworzenia tzw. umów patronackich, których idea jest stały patronat finansowy nad realizacją konkretnego projektu lub konkretnego przedsięwzięcia związanego z instytucjonalną pomocą społeczną.
- Dotychczasowa polityka Państwa polegająca na zwiększaniu zakresu świadczeń obligatoryjnych z zakresu pomocy społecznej, przy jednoczesnym redukowaniu środków na zadania fakultatywne powoduje powiększanie się niedofinansowanych obszarów problemów społecznych.
- Inną możliwą formą partnerstwa publiczno – prywatnego, prowadzącą do zaspokajania potrzeb prowadzenia skutecznej polityki społecznej, jest forma oparta na outsourcingu usług pomocy społecznej na rzecz partnera prywatnego przy osiągnięciu wzajemnie oczekiwanych korzyści przez obie strony.
- Innym, równie ważnym sposobem finansowania działań z zakresu pomocy społecznej, sprawdzającym się głównie przy organizacji krótkich, jednorazowych akcji (działań), jest sponsoring, dlatego warto w dalszym ciągu włączać w działania społeczne lokalny biznes opierając się na organizacjach lokalnych przedsiębiorców.
- Dodatkowo, w ramach tworzonych partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno -społecznych, istnieje możliwość realizacji wspólnych projektów przy współudziale funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, funduszy społecznych, jak i przy współudziale poza unijnych funduszy, które dofinansowują projekty z obszaru profilaktyki i edukacji społecznej, nie wykluczając działań inwestycyjnych w tym obszarze.
- Kolejną drogą dla wzmacniania dostępu do finansów na rzecz rozwiązywania problemów społecznych jest tworzenie fundacji celowych z udziałem podmiotów gospodarczych, pozarządowych i publicznych. Fundacje takie zarejestrowane jako organizacje pożytku publicznego mają zdecydowanie większe możliwości w pozyskiwaniu środków z zewnątrz, w tym wsparcia ze strony struktur samorządu lokalnego.

SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

- Istotnym elementem włączenia społeczności lokalnej w proces rozwiązywania problemów społecznych byłoby zintensyfikowanie działań na rzecz promocji wolontariatu wśród młodzieży starszych klas szkół średnich zamieszkałych na terenie gminy Czarna Dąbrówka.
- Dla wzmocnienia działań sektora pozarządowego warto na terenie gminy wzmocnić płaszczyznę współpracy organizacji pozarządowych poprzez powołanie Centrum Wolontariatu wraz z rozwojem przypisywanych tej instytucji kolejnych narzędzi wymiany informacji (aktywna strona internetowa) oraz wsparcie doradcze, oparte o grupy prawników i finansistów, angażujących się w rozwiązywanie problemów społecznych gminy.
- Poszczególne grupy lokalnej społeczności, zwłaszcza te, które objęte są ryzykiem wykluczenia mogą być bezpośrednim wnioskodawcą i beneficjentem środków UE. Dlatego koniecznym wydaje się stworzenie systemów szkoleń skierowanych do bezpośrednich odbiorców pomocy finansowej. System szkoleń skierowany do bezpośrednich beneficjentów powinien tworzyć solidne podstawy do samodzielnego ubiegania się o środki finansowe, w ramach dostępnych w Polsce dotacji, ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych.
- W obszarze społecznym istotną rolę odgrywają placówki oświatowe, które winny być włączone w proces edukacji lokalnej społeczności w zakresie istniejących problemów społecznych, a we współpracy z pedagogami i lekarzami rodzinnymi powinny stać się bazą szerokiej profilaktyki zdrowotnej i uzależnień.
- Baza kulturalna gminy opiera się o Gminne Centrum Kultury i Bibliotekę Gminną, świetlice wiejskie, które pozwalają na organizację przedsięwzięć kulturalnych zgodnych z oczekiwaniami lokalnej społeczności i potrzebami wynikającymi z planowanych działań na rzecz integracji społecznej. Należy jednak zwrócić szczególną uwagę na organizację czasu wolnego dla dorosłych, szczególnie osób samotnych i w wieku poprodukcyjnym.
- Na terenie gminy odbywają się imprezy kulturalne, które odgrywają ważną rolę w procesie integracji społecznej mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka. Nie mniej, ilość i różnorodność oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej, skierowanej zwłaszcza w stronę dzieci i młodzieży, wymaga formułowania dalszych i zróżnicowanych ofert w tym obszarze.
- Istnienie klubów i organizacji sportowych jest atutem gminy Czarna Dąbrówka i warto podkreślić, że sport nie ogranicza się do wyczynowych jego form i rywalizacji, ale w gminie Czarna Dąbrówka pełni także rolę kompensacji i solidaryzmu z grupami społecznymi zagrożonymi wykluczeniem. Dlatego też należy tworzyć warunki do dalszego organizowania imprez sportowych o charakterze integracyjnym.

INFRASTRUKTURA

- Pozytywnym elementem w tym obszarze jest funkcjonujące Gminne Centrum Kultury i Biblioteki oraz działające świetlice wiejskie, ale z uwagi na fakt, że gmina Czarna Dąbrówka jest jedną z najmniejszych w Pomorskiem gmin, koniecznym jest nie tylko w sferze kultury, ale innych obszarach społecznych, stworzenie warunków do korzystania z istniejącej infrastruktury Bytowa i Słupska, poprzez organizację komunikacji cyklicznej, okresowej i okazjonalnej.
- Do negatywów w obszarze infrastruktury należy zaliczyć brak (utrudniony dostęp) do ośrodków zapewniających opiekę i wychowanie w stosunku do dzieci niedostosowanych społecznie, z grup patologicznych, a także odczuwalny jest utrudniony dostęp do placówek resocjalizacyjnych, opiekuńczo-wychowawczych i rehabilitacyjnych.
- Brak mieszkań chronionych praktycznie zamyka powrót na teren gminy osób zresocjalizowanych i pragnących usamodzielnienia po okresie życia w warunkach braku stabilizacji życiowej. Winno się zwiększać bazę tego typu obiektów poprzez tworzenie nowych zasobów mieszkań komunalnych w oparciu o istniejące obiekty (remonty, adaptacje) oraz uwalniając część obecnie istniejących zasobów lokali socjalnych.
- Z uwagi na niedostateczną infrastrukturę przystosowaną dla potrzeb osób niepełnosprawnych (bariery architektoniczne) ta grupa społeczna jest nadal zagrożona wykluczeniem społecznym.
- Z uwagi na coroczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w gminie Czarna Dąbrówka należy uznać istniejącą infrastrukturę opieki nad osobami starszymi za niewystarczającą i wymagającą opracowania oraz wdrożenia szybkich planów jej rozbudowy, np. o Dzienny Dom Pobytu dla Osób Starszych.
- Obecna infrastruktura pomocy społecznej wymaga dostosowania do aktualnych potrzeb społecznych m.in. poprzez tworzenie infrastruktury dla Warsztatów Terapii Zajęciowej, ośrodka rehabilitacji, dostępu do infrastruktury usług hospicyjnych.

CZEŚĆ

STRATEGICZNA

7. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CZARNA DĄBRÓWKA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka zakłada zachowanie spójności tego dokumentu z przyjętymi w Unii Europejskiej standardami. Standardy obowiązujące w Unii to przede wszystkim:

- zwiększony nacisk na wzrost znaczenia współpracy samorządów lokalnych i sektora obywatelskiego (w oparciu o zasadę pomocniczości),
- dowartościowanie wolontariatu,
- podnoszenie roli edukacji i więzi społecznych w budowaniu kapitału społecznego,
- wzrost znaczenia sektora ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez udział w programach integracyjnych i reintegracyjnych,
- dążenie do zrównoważonego rozwoju społecznego,
- działania aktywizujące całe społeczności lokalne,
- ograniczenie redystrybucyjnej funkcji programów socjalnych.
- Na szczeblu krajowym polityka społeczna i integracyjna znajduje dobre umocowanie w istniejących aktach prawnych oraz polityce Państwa. Powstające kolejno krajowe strategie, w tym Długookresowa Strategia Kraju do roku 2030, czy nowa Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego do roku 2030 są ważnymi instrumentami sterowania polityką społeczną.
- Dla gminy Czarna Dąbrówka pomoc społeczna stanowi istotny element przezwyciężenia problemów społecznych i integracji lokalnych społeczności oraz środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zasoby infrastruktury społecznej nie w pełni pozwalają na realizację wszystkich form pomocy społecznej. Ważnym celem w tym przypadku jest dalsza rozbudowa infrastruktury publicznej i prywatnej w zakresie poszerzenia oferty tych usług i podniesienia ich jakości.
- Istnieje potrzeba stworzenia podstaw informacyjnych do podejmowania w ramach polityki społecznej decyzji strategicznych poprzez prowadzenie monitoringu zjawisk i problemów społecznych.
- Skuteczna realizacja polityki społecznej w gminie Czarna Dąbrówka musi być wspierana przez spójne i efektywne akcje promocyjne dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, których celem jest m. in. wzrost świadomości społecznej.

8. MISJA

Misja strategii rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Czarna Dąbrówka, odnosząca się do niniejszej *Strategii*, nawiązuje w sposób bezpośredni do określeń sformułowanych w dokumentach opracowanych na szczeblu krajowym, a dotyczących zarówno polityki społecznej, jak i działań na rzecz integracji.

Priorytety Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czarna Dąbrówka zgodnie z przyjętymi założeniami zostały w części strategicznej powiązane z zapisami *Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022*

MISJA

- **SKUTECZNE AKTYWIZOWANIE MIESZKAŃCÓW GMINY CZARNA DĄBRÓWKA ZAGROŻONYCH LUB DOTKNIĘTYCH MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM ORAZ DĄŻENIE DO INTEGRACJI SPOŁECZNEJ, WSPIERANIA RODZIN, A TAKŻE ZINTEGROWANIA WSZELKICH DZIAŁAŃ W ZAKRESIE SZEROKO ROZUMIANEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ.**
- **REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ WYNIKAJĄCYCH Z POTRZEB SPOŁECZNYCH NA RZECZ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WINNA BYĆ SKUTECZNA I OPIERAJĄCA SIĘ NA NOWATORSKICH PROJEKTACH OPARTYCH O PARTNERSTWO PUBLICZNO – PRYWATNE I PUBLICZNO – SPOŁECZNE.**

Dla zbudowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czarna Dąbrówka konieczne jest sformułowanie priorytetów, celów szczegółowych wraz z kierunkami działań opartych na analizie uwarunkowań zewnętrznych otoczenia gminy Czarna Dąbrówka i uwarunkowaniach wewnętrznych gminy.

Część strategiczna niniejszego dokumentu została podzielona na kilka podrozdziałów.

Pierwszą część stanowi zestawienie tabelaryczne odnoszące się do poszczególnych priorytetów rozwoju, celów szczegółowych oraz do kierunków działań (Tabele 29-33). Cele szczegółowe generujące kierunki działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych są bezpośrednio powiązane priorytetami i celami strategicznymi zawartymi w *Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022 oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bytowskiego na lata 2021 -2027*.

SŁOWNICZEK

W niniejszym opracowaniu zastosowano następującą strukturę planu strategicznego:

Diagnoza przy uwzględnieniu przyjętej misji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Czarna Dąbrówka do 2026 roku, stała się podstawą podjęcia prac nad częścią strategiczną opracowania i punktem odniesienia przy określaniu priorytetów i celów szczegółowych, które mają przybliżyć realizację misji.

Misja jest elementem, który ma motywować do podejmowania działań. Jednocześnie pełni funkcję integrującą dla różnych, często będących w sprzeczności interesów, środowisk życia gospodarczego i społecznego, skupionych wokół pewnej wiodącej dziedziny.

Priorytety rozwoju są to główne obszary działań, jakie powinny być podjęte w ciągu okresu objętego *Strategią*. Inaczej można powiedzieć, że są to „kamienie milowe”, na bazie których powinna zostać zbudowana sfera działalności na rzecz skutecznej realizacji działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Cele szczegółowe pokazują działania, które odnoszą się do polityki średniookresowej (3-4 lata). Są drogowskazami popartymi narzędziami i sposobami wspierania polityki społecznej w gminie Czarna Dąbrówka.

Kierunki działania wyznaczają sposób realizacji celów szczegółowych stanowiąc podstawę do formułowania konkretnych programów operacyjnych będących podstawą formułowania projektów i zadań z określonej dziedziny zagadnień społecznych i integracyjnych. Dla kierunków działania wyodrębniono wskaźniki produktu i rezultatu, które pozwolą na bieżąco dokonywać oceny i weryfikacji kierunków rozwoju przyjętych do realizacji przez Radę Gminy.

9. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁANIA

Tabela 30. Priorytet EDUKACJA – cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 1. EDUKACJA Powiązanie ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bytowskiego na lata 2021-2027. CEL STRATEGICZNY 1 Wspieranie rodziny w wypełnianiu jej roli i przeciwdziałanie zagrożeniom.	
CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1.1. Działać w kierunku wzmocnienia struktur oświaty w zakresie działań profilaktycznych i edukacyjnych.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cele operacyjne: Cel operacyjny 1.1 Wzrost aktywności mieszkańców..</p>	<p>1.1.1. Dostosowanie infrastruktury szkolnej dla realizacji zadań z zakresu profilaktyki zdrowotnej.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest wzmocnienie struktur oświaty i jej infrastruktury w zakresie działań na rzecz profilaktyki zdrowotnej poprzez dostosowanie istniejącej infrastruktury szkolnej (sportowej i rekreacyjnej) do realizacji tej profilaktyki.</i></p>
	<p>1.1.2. Wydłużanie czasu pracy placówek oświatowych – organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.</p> <p><i>Opis: Kierunek zakłada tworzenie otwartej szkoły oferującej zajęcia edukacji pozaszkolnej, imprezy kulturalne i integracyjne dla dzieci i młodzieży zwłaszcza z miejscowości oddalonych od siedziby szkół podstawowych..</i></p>
	<p>1.1.3. Wdrażanie własnych programów edukacyjnych realizowanych na poziomie szkół podstawowych z zakresu profilaktyki.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest tworzenie autorskich programów edukacyjnych z zakresu profilaktyki na poziomie szkół podstawowych przez środowisko nauczycieli związanych z placówkami oświatowymi. Programy autorskie, które mogą stać się również podstawą organizacji zajęć pozalekcyjnych.</i></p>
	<p>1.1.4. Zwiększenie udziału pedagogów w działaniach edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej.</p> <p><i>Opis: Kierunek zakłada tworzenie programów edukacyjnych, w tym o charakterze profilaktycznym skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej, realizowanych przy udziale pedagogów.</i></p>
<p>1.2. Działać na rzecz tworzenia programów dla wzrostu oferty edukacyjnej dla wszystkich mieszkańców gminy.</p>	<p>1.2.1. Rozwój oferty kształcenia na wszystkich poziomach edukacji.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest rozwój oferty kształcenia na wszystkich poziomach edukacji dla zwiększenia dostępności do nauki i rozwoju wszystkim mieszkańcom gminy Czarna Dąbrówka.</i></p>

<p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cele operacyjne: Cel operacyjny 1.1 Wzrost aktywności mieszkańców..</p>	<p>1.2.2. Podnoszenie oferty edukacyjnej dla dorosłych na wszystkich poziomach edukacji obejmujących różne grupy wiekowe i zawodowe.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem tego kierunku jest upowszechnianie edukacji wśród osób dorosłych poprzez stworzenie szerokiej oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach, obejmującej swym zakresem różne grupy wiekowe i zawodowe.</i></p>
<p>1.3. Wykorzystać zaangażowanie i kreatywność osób pracujących w obszarze pomocy społecznej.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cel operacyjny: Cel operacyjny 1.1 Wzrost aktywności mieszkańców.</p>	<p>1.3.1. Kojarzenie liderów pomocy społecznej z właściwymi projektami w poszczególnych sektorach pomocy społecznej.</p> <p><i>Opis: Głównym założeniem tego kierunku jest zwiększenie efektywności realizacji programów i projektów realizowanych przez sektor publiczny poprzez włączenie w ich zakres realizacyjny liderów NGO¹³ pracujących przy rozwiązywaniu podobnych problemów społecznych.</i></p> <p>1.3.2. Tworzenie projektów kształcących pracowników pomocy społecznej na liderów lokalnych grup działania.</p> <p><i>Opis: Istotą tego kierunku jest kształcenie pracowników pomocy społecznej sektora publicznego celem ich włączenia w pracę lokalnych grup działania tworzonych samodzielnie dla rozwiązywania lokalnych problemów.</i></p> <p>1.3.3. Utworzenie i wprowadzenie systemu motywacji finansowych dla pracowników, chcących poszerzać już posiadaną wiedzę i nabywać nowe umiejętności.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest podniesienie kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych dzięki utworzonemu systemowi motywacji finansowych. System motywacji wpłynąłby na zwiększenie ogólnej liczby pracowników pomocy społecznej o podniesionych kwalifikacjach.</i></p>
<p>1.4. Działać na rzecz podnoszenia świadomości społecznej wśród mieszkańców gminy, w tym rozwijanie świadomości zagrożeń.</p>	<p>1.4.1. Zorganizowanie systemu edukacji nauczycieli i wychowawców z zakresu problematyki społecznej.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest stworzenie sprawnego systemu szkoleń o charakterze ustawicznym skierowanego do kadry nauczycielskiej i wychowawców, którego głównym celem jest przekaz najnowszych osiągnięć w zakresie pedagogiki szkolno – wychowawczej, resocjalizacyjnej, profilaktyki, rozwiązywania problemów społecznych itp.</i></p>

¹³ non-governmental organization (NGO)

<p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cele operacyjne: 1.3 Wzrost kwalifikacji mieszkańców młodzieży poprzez podnoszenie warunków i jakości kształcenia.</p>	<p>1.4.2. Organizowanie warsztatów edukacyjnych dla osób dorosłych w oparciu o istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest organizowanie warsztatów edukacyjnych dla mieszkańców w oparciu o istniejącą infrastrukturę wraz z zaangażowaniem organizacji społecznych i instytucji zajmujących się problematyką społeczną.</i></p>
<p>1.5. Działać w celu wspierania osób bezrobotnych w efektywnym nabywaniu umiejętności poszukiwania pracy.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cel operacyjny: 1.3 Wzrost kwalifikacji mieszkańców młodzieży poprzez podnoszenie warunków i jakości kształcenia.</p>	<p>1.4.3. Organizacja cyklicznych szkoleń dla bezpośrednich beneficjentów pomocy społecznej.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest dotarcie z wiedzą o formach pomocy społecznej i sposobach uzyskiwania tej pomocy, warunkach jej przyznawania bezpośrednio do beneficjenta – osoby niepełnosprawnej, osoby starszej, zagrożonej wykluczeniem społecznym i dotkniętej przemocą w rodzinie.</i></p> <p>1.5.1 Współpraca z PUP w zakresie organizacji szkoleń z zakresu prekwalfikacji zawodowej na terenie gminy Czarna Dąbrówka w zgodzie z istniejącym zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest współpraca placówek pomocy społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w Bytowie w celu organizacji szkoleń z zakresu prekwalfikacji zawodowej dla bezrobotnych mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka w zgodzie z istniejącym zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.</i></p> <p>1.5.2 Promocja samozatrudnienia wśród mieszkańców we współpracy z PUP i organizacjami otoczenia biznesu.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest współpraca placówek pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia oraz organizacjami otoczenia biznesu w zakresie rozpowszechniania idei samozatrudnienia wśród mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka.</i></p>

Tabela 31. Priorytet PROBLEMY SPOŁECZNE – cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 2. PROBLEMY SPOŁECZNE. Powiązanie ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bytowskiego na lata 2021-2027 CEL STRATEGICZNY 3 Rozwijanie kapitału społecznego	
CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>2.1. Działać na rzecz utworzenia skutecznego systemu pomocy osobom niepełnosprawnym.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cel operacyjny: Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych</p> <p>Cel Operacyjny 2.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej</p> <p>1.3 Wzrost kwalifikacji mieszkańców młodzieży poprzez podnoszenie warunków i jakości kształcenia</p>	<p>2.1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest podejmowanie działań na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych w tym osób niepełnosprawnych intelektualnie w zakresie ich aktywizacji społecznej i zawodowej oraz uzyskania większej samodzielności w życiu.</i></p>
	<p>2.1.2. Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się wynikających z indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem jest usuwanie trudności w codziennym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych.</i></p>
	<p>2.1.3. Likwidacja barier architektonicznych w placówkach użyteczności publicznej.</p> <p><i>Opis: Głównym założeniem jest przebudowa istniejącej infrastruktury obiektów publicznych oraz dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych.</i></p>
	<p>2.1.4. Współpraca z PUP w zakresie promocji i informacji dotyczących istniejących warunków zatrudniania osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem tego kierunku jest współpraca instytucji pomocy społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w Bytowie w zakresie organizacji akcji promocyjno informacyjnych skierowanych do lokalnych pracodawców dla zwiększenia poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych.</i></p>
	<p>2.1.5. Stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest podejmowanie działań na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie uzyskania większej samodzielności, aktywizacji zawodowej i społecznej oraz organizacja działań integracyjnych i edukacyjnych.</i></p>

	<p>2.1.6. Tworzenie i wdrożenie innowacyjnych projektów integrujących niepełnosprawne dzieci i osoby dorosłe ze społecznością lokalną.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem tego kierunku jest tworzenie i wdrażanie innowacyjnych projektów opracowanych przez pracowników i instytucje działające na polu rozwiązywania problemów społecznych na rzecz integracji niepełnosprawnych dzieci i osób dorosłych.</i></p>
<p>2.2. Działać w kierunku przeciwdziałania uzależnieniom.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cel operacyjny: Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych.</p>	<p>2.2.1. Profilaktyka i monitoring środowisk podwyższonego ryzyka.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest stały monitoring środowisk podwyższonego ryzyka na terenie gminy Czarna Dąbrówka oraz realizacja projektów o charakterze profilaktycznym z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom wśród tych środowisk</i></p>
	<p>2.2.2. Działalność profilaktyczna wśród dzieci i młodzieży.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest wypracowanie różnych form (projekty o charakterze profilaktycznym) edukacji z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom skierowanych do dzieci i młodzieży uczęszczających do szkoły podstawowej i gimnazjalnej m.in. poprzez realizację programów reedukacyjnych – interwencyjnych.</i></p>
	<p>2.2.3. Realizacja Gminnego Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na lata 2021 i dalsze.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest przeciwdziałanie uzależnieniom poprzez realizowanie zadań zawartych w programie.</i></p>
	<p>2.2.4. Tworzenie nowych grup wsparcia dla wychodzenia z kryzysu.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest organizacja grup wsparcia na bazie istniejących obiektów pomocy społecznej zlokalizowanych na terenie gminy Czarna Dąbrówka i starania o utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy, ale również na bazie tworzonych Domów Dziennego Pobytu, ośrodków terapii i uzależnień w bliskim sąsiedztwie gminy Czarna Dąbrówka.</i></p>

	<p>2.2.5. Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji poprzez rozwój i wspieranie nowoczesnych programów terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest tworzenie projektów i programów terapeutycznych dla osób uzależnionych, których celem jest zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji m.in. poprzez utworzenie możliwości dostępności do ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych.</i></p>
	<p>2.2.6. Wspieranie działalności placówek działających w zakresie zapobiegania i leczenia choroby alkoholowej i narkomanii.</p> <p><i>Opis: Głównym założeniem tego kierunku jest podejmowanie działań wspierających funkcjonowanie placówek zajmujących się zapobieganiem i leczeniem uzależnień.</i></p>
<p>2.3. Tworzyć warunki w celu podnoszenia bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Czarna Dąbrówka</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cel operacyjny: Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych.</p>	<p>2.3.1. Rozpoznanie źródeł zjawisk patologicznych wraz ze stałym monitoringiem środowisk patologicznych.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest podejmowanie działań z zakresu identyfikacji źródeł zjawisk patologicznych oraz tworzenia systemu monitoringu środowisk patologicznych, które winny być podstawą tworzenia systemowych rozwiązań przeciwdziałających zjawiskom patologicznym w gminie.</i></p>
	<p>2.3.2. Stworzenie i wdrożenie sprawnego systemu współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi w zakresie tworzenia programów profilaktycznych dla środowisk zagrożonych.</p> <p><i>Opis: Głównym założeniem tego kierunku jest sprawna współpraca publicznych instytucji z organizacjami pozarządowymi w zakresie tworzenia i realizacji programów profilaktycznych wśród środowisk zagrożonych, podwyższających poziom bezpieczeństwa publicznego mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka.</i></p>
<p>2.4. Działać na rzecz sprawnego docierania pomocy społecznej do osób żyjących w ubóstwie.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p>	<p>2.4.1. Podjąć działania w kierunku oceny sytuacji, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest sprawne docieranie pomocy społecznej do osób żyjących w ubóstwie na terenie gminy Czarna Dąbrówka poprzez uzyskiwanie informacji o tych osobach ze środowiska.</i></p>

<p>Cele operacyjne: Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych Cel operacyjny 1.4 Wzrost tożsamości lokalnej</p>	<p>2.4.2. Tworzenie systemu asekuracji i wyprzedzania w stosunku do rodzin zagrożonych ubóstwem.</p> <p><i>Opis: Przesłaniem kierunku jest tworzenie projektów z zakresu asekuracji i wyprzedzania, których celem jest zmniejszanie poziomu zjawiska ubóstwa na terenie gminy Czarna Dąbrówka.</i></p>
<p>2.5. Stworzyć warunki do sprawnego udzielania pomocy społecznej osobom starszym wiekiem.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cel operacyjne: Cel operacyjny 1.1 Wzrost aktywności mieszkańców</p>	<p>2.4.3. Niwelowanie patologii w rodzinie będącej jedną z bezpośrednich przyczyn ubóstwa.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest tworzenie systemu monitoringu pojawiających się patologii w rodzinie. Monitoring ten winien być podstawą tworzenia systemowych rozwiązań przeciwdziałających tym patologiom.</i></p> <p>2.5.1. Działanie na rzecz integracji osób starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest tworzenie miejsc, płaszczyzn integracji osób starszych ze środowiskiem pracodawców i ze środowiskami nauki i kultury z regionu.</i></p> <p>2.5.2. Stworzenie osobom starszym wiekiem warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest podejmowanie działań na rzecz wsparcia seniorów w zakresie uzyskania większej samodzielności i aktywizacji społecznej oraz organizacja działań integracyjnych i edukacyjnych dla osób starszych.</i></p>

Tabela 32. Priorytet FINANSE – cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 3: FINANSE Powiązanie ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bytowskiego na lata 2021-2027 CEL STRATEGICZNY 1 Wspieranie rodziny w wypełnianiu jej roli i przeciwdziałanie zagrożeniom	
CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>3.1. Działać w kierunku pozyskania pozabudżetowych środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej gminy Czarna Dąbrówka.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cele operacyjne : Cel operacyjny 1.3 Wzrost kwalifikacji mieszkańców</p>	<p>3.1.1. Tworzenie i realizacja projektów współfinansowanych ze środków UE.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest tworzenie i realizacja projektów z zakresu rozwiązywania problemów społecznych współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, m.in. w ramach partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-społecznych.</i></p>
	<p>3.1.2. Aktywne uczestnictwo sektora publicznego w pracach stowarzyszeń i fundacji dla realizacji długookresowych programów z zakresu pomocy społecznej i rozwiązywania problemów społecznych.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest aktywne uczestniczenie sektora publicznego w pracach fundacji i stowarzyszeń dla realizacji długookresowych programów związanych z rozwiązywaniem konkretnych problemów społecznych. Fundacje i stowarzyszenia mogą ubiegać się o dotacje celowe na realizację swoich założeń statutowych.</i></p>
	<p>3.1.3. Realizowanie zadań w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne i publiczno-społeczne.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest stworzenie tzw. montażu finansowych dla realizacji konkretnych przedsięwzięć rozwiązujących konkretne problemy społeczne w ramach partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-społecznych. Montaż finansowy winny opierać się na: środkach własnych sektora publicznego, wkładzie własnym organizacji pozarządowych, środkach z funduszy strukturalnych UE, dotacjach pozaunijnych.</i></p>
<p>3.2. Tworzyć różne formy wolontariatu w celu obniżenia kosztów realizacji zadań pomocy społecznej.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cele operacyjne: Cel operacyjny 1.1 Wzrost aktywności mieszkańców</p>	<p>3.2.1. Promowanie mody na wolontariat.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem jest propagowanie idei wolontariatu wśród mieszkańców gminy, w tym w szczególności wśród młodzieży i osób starszych dla zmniejszenia kosztów realizacji zadań pomocy społecznej.</i></p>
	<p>3.2.2. Identyfikowanie obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu.</p> <p><i>Opis: Ideą kierunku jest identyfikacja obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu, następnym etapem jest wspieranie wolontariatu na terenie gminy ze szczególnym uwzględnieniem promowania jego idei wśród młodzieży.</i></p>

	<p>3.2.3. Organizowanie szkoleń dla wolontariuszy, w tym również pod potrzeby konkretnych placówek pomocy społecznej.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest edukacja wolontariuszy w zakresie problematyki związanej z rozwiązywaniem konkretnych problemów społecznych.</i></p>
<p>3.3. Działać w kierunku wspierania finansowego rodzin.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cele operacyjne: Cel operacyjny 1.1 Wzrost aktywności mieszkańców Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych</p>	<p>3.3.1. Wsparcie materialne i instytucjonalne dla rodzin wielodzietnych.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest organizacja placówek wsparcia dla rodzin, jak również organizacja pomocy materialnej i finansowej, w tym stypendia dla dzieci z rodzin wielodzietnych, organizacja wypoczynku letniego i zimowego.</i></p> <p>3.3.2. Realizacja projektów z zakresu kompensacji i solidaryzmu dla rodzin niepełnych.</p> <p><i>Opis Pojęcie kompensacji i solidaryzmu w pomocy społecznej rozumiane jest jako wypełnienie, skompensowanie w sposób możliwie pełny, braku, niedogodności, ubytku, jaki powstał u beneficjenta pomocy społecznej. W tym przypadku pomoc społeczna w różnych jej formach (programy wsparcia, terapii, edukacji) kompensuje brak, nieobecność jednego z rodziców w procesie wychowawczym. Solidaryzm natomiast wiąże się w przypadku rodzin niepełnych najczęściej ze wsparciem terapeutycznym.</i></p> <p>3.3.3. Wypracowanie i wdrożenie skutecznego systemu wsparcia finansowego osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest organizacja systemu wsparcia materialnego i finansowego osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren gminy Czarna Dąbrówka.</i></p>

Tabela 33. Priorytet SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA – cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 4 SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA Powiązanie ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bytowskiego na lata 2021-2027 CEL STRATEGICZNY 3 Rozwijanie kapitału społecznego	
CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>4.1. Wspieranie i inspirowanie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>Wspieranie osób bezrobotnych Cel operacyjny 1.1 Wzrost aktywności mieszkańców Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych</p>	<p>4.1.1. Kreowanie postaw wyrozumiałości i tolerancji poprzez eksponowanie przez decydentów udziału beneficjentów pomocy społecznej w różnych projektach gminy.</p> <p><i>Opis: Zamierzeniem tego kierunku jest doprowadzenie do wzrostu tolerancji i wyrozumiałości dla działań związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych, jak i samej istoty tych problemów. Idea ta zakłada eksponowanie przez decydentów udziału beneficjentów pomocy społecznej w realizowanych projektach i programach bez szkody dla wizerunku beneficjenta, a z korzyścią dla świadomości jego otoczenia.</i></p>
	<p>4.1.2. Edukacja społeczna w zakresie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest propagowanie na wszelkie możliwe i dostępne sposoby potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, a jednocześnie promocja potencjału i możliwości osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie spełniania przez nich funkcji społecznych i gospodarczych.</i></p>
	<p>4.1.3. Działania w kierunku reintegracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zwłaszcza młodzieży trudnej.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest wypracowanie procedur oraz ujednoczenie form i metod wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w szczególności młodzieży trudnej w oparciu o działalność ośrodka kuratorskiego w Bytowie.</i></p>
	<p>4.1.4. Działanie na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest tworzenie miejsc, płaszczyzn integracji osób niepełnosprawnych i osób starszych ze środowiskiem pracodawców i młodych ludzi aktywnych społecznie, ze środowiskami nauki i kultury oraz przystosowanie osób niepełnosprawnych do życia w społeczności lokalnej poprzez realizację odpowiednich programów rehabilitacyjnych i doradczych.</i></p>

Tabela 34. Priorytet INFRASTRUKTURA – cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 5: INFRASTRUKTURA Powiązanie ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bytowskiego na lata 2021-2027 CEL STRATEGICZNY 2 Zapewnianie wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich aktywizacja.	
CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>5.1. Działać na rzecz tworzenia bazy dla realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cele operacyjne: Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych Cel operacyjny 2.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej</p>	<p>5.1.1. Kreowanie podstaw do tworzenia zaplecza infrastruktury opieki nad osobami starszymi.</p> <p><i>Opis: Istotą tego przedsięwzięcia jest tworzenie zaplecza infrastruktury opieki nad osobami starszymi na terenie gminy poprzez wdrażanie partnerstwa publiczno – prywatnego i publiczno – społecznego m.in. na utworzenia Dziennego Domu Pobytu dla Osób Starszych.</i></p> <p>5.1.2. Realizowanie zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnionych oraz przemocy domowej.</p> <p><i>Opis: Istotą tego kierunku jest wypracowanie na poziomie gminy Czarna Dąbrówka systemów wsparcia służących rozwiązywaniu problemów społecznych, prowadzeniu działań profilaktycznych i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie np. punkty interwencji kryzysowej powiązane z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, dostęp do hosteli na poziomie powiatu i regionu.</i></p>
<p>5.2 Działać w kierunku tworzenia sprawnie funkcjonującej profilaktyki w oparciu o infrastrukturę środowiskową.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cele operacyjne: Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych</p>	<p>5.2.1. Współpraca z Ośrodkami Wsparcia dla uzależnionych.</p> <p><i>Opis: Założeniem jest uruchamianie (współpraca z istniejącymi) ośrodków wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychotropowych w oparciu o infrastrukturę zasobów komunalnych gminy Czarna Dąbrówka.</i></p> <p>5.2.2. Aktywizowanie kadry publicznych placówek pomocy społecznej i organizacji pozarządowych w prace terapeutyczne na terenie świetlic.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest stworzenie takich projektów i programów współfinansowanych np. przez środki Unii Europejskiej, które dałyby możliwość i motywację pracownikom pomocy społecznej i organizacji pozarządowym do pracy w świetlicach z lokalną społecznością w realizacji programów profilaktycznych i edukacyjnych.</i></p>

<p>5.3. Tworzyć warunki na rzecz rozwoju zaplecza sportowego i rehabilitacyjnego.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cel operacyjny: Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych</p>	<p>5.3.1. Dostosowanie istniejących placówek oświatowych, sportowych, rekreacyjnych dla potrzeb ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Istotą tego kierunku jest zwiększenie dostępności dla ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych do placówek oświatowych, sportowych obiektów otwartych i zamkniętych dających podstawy do rekreacji, uprawiania sportu i realizacji programów prozdrowotnych typu: zajęcia korekcyjne, aerobik oraz dających szanse na realizację programów rehabilitacyjnych.</i></p>
<p>5.4. Działania w kierunku powiększenia bazy mieszkalnictwa socjalnego i mieszkań chronionych.</p> <p>Powiązanie z celami Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2022:</p> <p>Cel operacyjny: Cel operacyjny 2.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej</p>	<p>5.4.1 Adaptacja istniejących obiektów komunalnych na mieszkania chronione przy zapewnieniu dostępności do mieszkań socjalnych.</p> <p><i>Opis: Ideą jest tworzenie bazy mieszkań chronionych, które są formą pomocy przygotowującą osoby tam przebywające do samodzielnego życia lub zastępują pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Pobyt tam ma na celu integrację ze społeczeństwem lokalnym np. poprzez adaptację istniejących obiektów komunalnych dla osób opuszczających domy dziecka lub rodziny zastępcze, placówki resocjalizujące i zakłady karne oraz dla osób niepełnosprawnych, samotnych i starszych przy jednoczesnym zapewnieniu potrzeb gminy w zakresie niezbędnej puli mieszkań socjalnych.</i></p>

10. PROGNOZA ZMIAN

10.1. PROGNOZA ZMIAN W OBRZARZE RYNKU PRACY, OCENA SKALI POTRZEB

Rynek pracy jest zjawiskiem dynamicznym, wrażliwym na czynniki m.in. ekonomiczne, polityczne, społeczne, zarówno w skali mikro jak i makro. Dlatego tak trudno sporządzić prognozę zmian w tym obszarze. Analiza dokumentów strategicznych, dotyczących rozwoju zasobów ludzkich oraz działań na rzecz zatrudnienia, sporządzanych na szczeblu krajowym i regionalnym pozwala jednak na określenie kierunków tych zmian. Mimo niewielkiej poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej, nadal aktualne pozostaje wyzwanie dotyczące ograniczenia wysokiego bezrobocia oraz podejmowania działań, mających przyczynić się do wzrostu zatrudnienia oraz wsparcia osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym spowodowanym chociażby nowymi zjawiskami społecznymi wywołanymi okresem pandemicznym, izolacji społecznej i gospodarczej.

Kierunki i prognoza zmian dotyczą m.in. :

- efektywnej aktywizacji zawodowej osób niepracujących, w szczególności długotrwale wykluczonych z rynku pracy oraz wcześniej niepracujących – *prognozuje się*: zwiększenie aktywności zawodowej osób niepracujących i w efekcie dalsze zmniejszenie problemu bezrobocia,
- rozwoju usług i instrumentów rynku pracy poprzez podniesienie efektywności współpracy gminy Czarna Dąbrówka z urzędem pracy - *prognozuje się*: wzrost usług i instrumentów rynku pracy skierowanych przez PUP do poszczególnych bezrobotnych gminy Czarna Dąbrówka we współpracy administracji samorządu gminy Czarna Dąbrówka i powiatu Bytowskiego.
- wsparcia osób młodych, aby zapobiec utracie ich potencjału, poprzez wspieranie transferu edukacja-zatrudnienie - *prognozuje się*: wzrost ilości projektów pośrednictwa pracy we współpracy z placówkami edukacyjnymi gminy Czarna Dąbrówka,
- podniesienia poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli - *prognozuje się*: wzrost ilości szkoleń na poziomie gminy Czarna Dąbrówka, powiatu Bytowskiego z zakresu preorientacji zawodowej,
- wspierania systemu edukacji zawodowej, ustawicznej oraz uczenia się przez całe życie *prognozuje się*: wzrost ilości szkoleń na poziomie gminy Czarna Dąbrówka, powiatu Bytowskiego z zakresu edukacji zawodowej,
- wsparcia w tworzeniu nowych miejsc pracy - *prognozuje się*: wzrost ilości projektów wspierających tworzenie nowych miejsc pracy,
- poprawy sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym - *prognozuje się*: zmniejszenie ilości mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka zagrożonych wykluczeniem społecznym z tytułu pozostawiania w okresie długotrwałego bezrobocia.

10.2. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE OCHRONY ZDROWIA, OCENA SKALI POTRZEB

Na sytuację zdrowotną gminy Czarna Dąbrówka w najbliższych latach będą wpływać przede wszystkim czynniki demograficzne. W związku z tym, iż większość osób niepełnosprawnych utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych (rent, zasiłków), to w tym przypadku duże znaczenie ma sytuacja na rynku pracy i możliwości zatrudnienia niepełnosprawnych. Zaobserwowany w gminie Czarna Dąbrówka spadek bezrobocia pozwala przypuszczać, iż z jednej strony – liczba osób starających się o ustalenie niepełnosprawności będzie malała, a z drugiej pozwoli na zapewnienie osobom niepełnosprawnym zatrudnienia.

Prognoza zmian :

- *prognozuje się*: poszerzenie wiedzy w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia tytułem realizacji projektów profilaktyki zdrowotnej,
- *prognozuje się*: zwiększenie działań na rzecz działań profilaktycznych nakierowanych na promocję zdrowego stylu życia,
- *prognozuje się* : poprawę dostępności opieki zdrowotnej dla osób starszych i chorych w gminie Czarna Dąbrówka,
- *prognozuje się* : poprawę stanu zdrowia psychicznego mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka,
- *prognozuje się* zwiększenie dostępności mieszkańców gminy do informacji o usługach zdrowotnych,
- *prognozuje się*: zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością na terenie gminy Czarna Dąbrówka.

10.3. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE OBJĘTYM PROGNOZĄ, OCENA SKALI POTRZEB

Niewątpliwym faktem jest proces starzenia się społeczeństwa (wzrost odsetka osób w podeszłym wieku, powiększanie się populacji osób o ograniczonych możliwościach samodzielnego funkcjonowania), także w wydaniu lokalnym. Jedną z konsekwencji tego zjawiska powinien być wzrost zapotrzebowania na miejsca w domach pomocy społecznej. Na podstawie diagnozy systemu powiatowej pomocy społecznej w powiecie Bytowskim oraz po przeprowadzeniu analizy danych w tym zakresie, **prognozuje się, że obecna liczba miejsc w domach pomocy społecznej jest i pozostanie wystarczająca na okres, na który opracowywana jest strategia.** Zjawisko, o którym mowa, czyli proces starzenia się społeczeństwa, nie rozpoczęło się obecnie. Trwa co najmniej od kilkunastu lat. Mimo tego, w omawianych placówkach, od dłuższego czasu pewna liczba miejsc jest niewykorzystana. Trudno obecnie o powody, dla których należałoby przyjąć założenie, że ta sytuacja ulegnie znacznej zmianie. Istotną przy tym uwagą jest to, że wykorzystanie miejsc w domach pomocy społecznej jest całkowicie zależne od gmin powiatu Bytowskiego, w tym gminy Czarna Dąbrówka. Do lokalnego samorządu bowiem należy ocena warunków uprawniających do otrzymania miejsca w tych placówkach, wydawanie decyzji kierujących do nich oraz ustalanie i ponoszenie odpłatności.

Prognozuje się wzrost zapotrzebowania na pomoc w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

Mniej przejrzysta i klarowna jest sytuacja w odniesieniu do zapotrzebowania na miejsca w placówce typu Środowiskowy Dom Samopomocy (brak takiej placówki w gminie) , ale w tym wypadku należy przyjąć, że w najbliższych latach nastąpi znaczący wzrost zapotrzebowania na miejsca w tego typu placówce, niewątpliwie z tytułu znacznego odsetka osób z zaburzeniami psychicznymi, np. wśród ogółu osób niepełnosprawnych. **Prognozuje się, że powstaje ewentualna konieczność utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie gminy Czarna Dąbrówka.**

Prognozy, wnioski i propozycje dotyczące usamodzielnianych wychowanków przedstawione zostały niżej w części dotyczącej pieczy zastępczej (łącznie z wychowankami opuszczającymi zasoby pieczy zastępczej).

10.4. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE PIECZY ZASTĘPCZEJ W ZAKRESIE OBJĘTYM DIAGNOZĄ, OCENA SKALI POTRZEB

Z przedstawionych danych dotyczących pieczy zastępczej w gminie Czarna Dąbrówka widać wyraźnie, że liczba dzieci wymagających tej formy pomocy nie ulega tendencjom wzrostowym. Nic też nie wskazuje na to, aby ta tendencja miała ulec zmianie. Niejako oczywistym w takiej sytuacji staje się wniosek, że obecna liczba, zarówno rodzin zastępczych, jak i placówek opiekuńczo - wychowawczych, pod względem liczby jednostek, jak i liczby dostępnych miejsc, jest wystarczająca i nie potrzeba tworzenia nowych. **Prognozuje się, przy współpracy z PCPR, realizować bieżące potrzeby gminy Czarna Dąbrówka w zakresie zabezpieczenia adekwatnej do potrzeb ilości rodzin zastępczych w gminie poprzez projekty edukacyjne i szkoleniowe.**

Prognozuje się, że działania związane z pieczą będą przede wszystkim związane z podnoszeniem poziomu jej funkcjonowania, w tym polepszaniem warunków bytu i wychowania dzieci, podnoszeniem kwalifikacji i wzbogacaniem kompetencji oraz polepszaniem warunków pracy osób sprawujących pieczę zastępczą na terenie gminy.

Prognozuje się, że istniejące zasoby gminy będą powiększane lub uzupełniane w miarę stwierdzonych potrzeb, np. w odniesieniu do dzieci o specjalnych potrzebach.

10.5. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE PROBLEMATYKI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Liczba osób niepełnosprawnych w gminie Czarna Dąbrówka na przestrzeni okresu ostatnich pięciu lat utrzymuje się na podobnym poziomie z tendencją do zmniejszania się. Ma to pewnie związek ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców w ogóle. Jeśli ta zależność pozostanie aktualna, w najbliższej przyszłości populacja osób niepełnosprawnych nie powinna powiększyć się, w okresie objętym Strategią. Nie musi to jednak oznaczać, że zmniejszy się skala zapotrzebowania i zainteresowania uzyskaniem pomocy i wsparcia ze strony tej kategorii społecznej. Należy się liczyć z ustawicznym wzrostem świadomości społecznej, w tym zwiększaniem się stanu wiedzy na temat uprawnień i ulg należnych osobom niepełnosprawnym, stanu wiedzy na temat istniejących form pomocy i wsparcia,

o które można się ubiegać. Dla sprostania istniejącym lub rosnącym potrzebom w tym zakresie **prognozuje się zwiększenie nakładów finansowych na ten cel o 10% na przestrzeni całego okresu realizacji strategii, zwiększone każdorocznie o poziom inflacji.**

Prognozuje się realizację części zadań z tego zakresu w partnerstwie publiczno – społecznym w oparciu o środki w ramach realizowanych i planowanych programów specjalnych np. finansowanych/współfinansowanych z obecnego (2021 – 2027) budżetu unijnego. Ponadto, w sytuacji niedoborów finansowych, działania powinny się koncentrować także na opracowania we wdrażaniu takich zasad wspierania, które obejmują w pierwszej kolejności osoby najbardziej potrzebujące, a jednocześnie przyczynią się do udzielenia wsparcia jak największej liczbie niepełnosprawnych.

Prognozuje się zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych we współpracy z PUP, co wpłynie pozytywnie na sytuację na rynku pracy osób niepełnosprawnych. Dzięki uzyskanemu wsparciu ze środków PFRON oraz Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego zdobędą one nową wiedzę, uzyskają nowe umiejętności praktyczne oraz uzupełnią posiadane, a także nabędą nowe doświadczenie zawodowe. Poprzez uczestnictwo w zaplanowanych działaniach **Prognozuje się zwiększenie motywacji, zdolności komunikacyjnych tych osób, podniesienie poziomu ich samooceny, pewności siebie, poczucia odpowiedzialności; dodatkowo zwiększy się ich poziom samodzielności oraz zdolności do podejmowania decyzji wymagających inicjatywy własnej.**

Osoby te będą miały szansę uzyskać stałe bądź okresowe zatrudnienie. Pomoc udzielana w ramach działań wpisujących się w Strategię w znaczący sposób przyczyni się do zmniejszenia dysproporcji między pracownikami zdrowymi, a osobami niepełnosprawnymi w zakładzie pracy.

10.6. PROGNOZA ZMIAN W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W ZAKRESIE OBJĘTYM DIAGNOZĄ, OCENA SKALI POTRZEB

Na podstawie zamieszczonych wyżej, dostępnych danych statystycznych, należy stwierdzić, że skala tego zjawiska ma tendencje wzrostowe na przestrzeni ostatnich kilku lat i wykazuje wyraźną dynamikę wzrostu. Trudno w związku z tym zakładać, że sytuacja zmieni się w jakiś diametralny sposób w okresie, na jaki planowana jest Strategia. Analizując dane z punktu widzenia obowiązków samorządu gminnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie **prognozuje się poszerzenie możliwości dostępu do specjalistycznego poradnictwa na terenie gminy Czarna Dąbrówka(przed wszystkim psychologicznego) w sytuacjach kryzysowych, spowodowanych nagłymi, nieprzewidywanymi zdarzeniami.**

Optymalnym rozwiązaniem byłoby w tym przypadku utworzenie całodobowego, specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (być może w porozumieniu z gminami sąsiednimi). W ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest to ujęte jako zadanie zlecone powiatowi przez administrację rządową. Działania wobec sprawców przemocy powinny z kolei mieć charakter oddziaływań psychologicznych, edukacyjnych i terapeutycznych ukierunkowanych na uzyskanie trwałej zmiany postaw i zachowań wobec swoich najbliższych i obejmować przede wszystkim tych, którzy sami chcą poddać się tego typu terapii.

11. WARUNKI REALIZACJI STRATEGII

Realizacja Strategii opierać się będzie na:

- podejmowaniu działań wynikających z założonych celów zgodnie z kompetencjami samorządu gminnego i podległych jemu jednostkom organizacyjnym bez względu na ich formę prawną,
- działaniach opartych na partnerstwie publiczno – społecznym (samorząd – organizacje pozarządowe),
- działaniach opartych na partnerstwie publiczno – publicznym (samorząd – samorząd, samorząd – rząd),
- działaniach opartych na zasadach partnerstwa publiczno - prywatnego (z udziałem prywatnych przedsiębiorców na zasadach ppp lub outsourcingu usług i świadczeń),
- działaniach opartych na zasadach partnerstwa publiczno-społeczno – prywatnego (samorząd – organizacje pozarządowe - kapitał prywatny),
- na koordynacji i aktywnym zaangażowaniu się w działaniach stricte prywatnych (kapitał prywatny) w przypadku realizacji zamierzeń wypełniających cele Strategii.

Warunki realizacji strategii:

- zachowanie i ochrona wartości społecznych, kulturowych beneficjentów pomocy społecznej,
- zachowanie istniejących więzi społecznych,
- stosowanie zasad zrównoważonego rozwoju w procesie rozwiązywania problemów społecznych.

Struktura alokacji środków dla realizacji programów strategicznych.

Środki na realizację priorytetów, zadań i działań określonych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka* podzielono na następujące źródła finansowania:

- Środki własne (budżet gminy),
- Skarb Państwa (środki celowe w poszczególnych ministerstwach, a w szczególności Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, np. PFRON, w tym zarządzane przez te ministerstwa Programy Operacyjne),
- Środki Unii Europejskiej (Fundusze Strukturalne, w tym przede wszystkim poprzez Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój (POWER) oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko - Mazurskiego),
- Środki własne organizacji pozarządowych i w montażu finansowym z sektorem publicznym (partnerstwo publiczno – społeczne),

- Kapitał prywatny i środki własne (w ramach Partnerstwa Publiczno – Prywatnego),
- Kapitał prywatny (środki inwestorów prywatnych).

W kolejnym rozdziale skupiono się szczególnie na omówieniu dostępnych środków na finansowanie pomocy społecznej w ramach zaplanowanych działań w ramach środków zaplanowanych w WPF.

12. RAMY FINANSOWE

Podanie wysokości środków planowanych na realizację Strategii jest możliwe w oparciu o planowane projekty i zadania, wypełniające cele i kierunki działania przyjęte w Strategii. Zakłada się, że cele i działania określone w Strategii, wyrażone w programach operacyjnych, będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej gminy Czarna Dąbrówka i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu w poszczególnych kolejnych latach. Dokument nie zakłada przy tym tworzenia nowych zasobów w ramach polityki społecznej, takich, które wymagałyby dodatkowych znacznych nakładów finansowych, a gdyby takie się pojawiły, to samorząd mógłby je zrealizować w partnerstwie publiczno - społecznym lub publiczno – prywatnym, przy udziale zewnętrznych źródeł finansowania. Stąd określenie Ram Finansowych poprzedzono analizą planowanych do realizacji programów operacyjnych.

12.1. PROGRAMY OPERACYJNE

Programy operacyjne są konkretną odpowiedzią na wyznaczone w Strategii cele i kierunki działania, w postaci programów projektowanych do realizacji, jak i programów, będących przedmiotem kontynuacji dotychczasowych działań wszystkich "aktorów", wypełniających swoje role w procesie rozwiązywania problemów społecznych. Realizacja programów winna obejmować wszystkie założone priorytety w taki sposób, aby żadna grupa społeczna będąca beneficjentem pomocy społecznej nie została pominięta. Stąd podział działań na 7 grup beneficjentów. W poszczególnych priorytetach programy zostały podzielone na istniejące formy pomocy społecznej w taki sposób, żeby projektowane i realizowane działania nie były jedynie realizowane w formie interwencji i ratownictwa (najdroższej z możliwych), ale obejmowały również programy realizowane w formie asekuracji i wyprzedzania (profilaktyka), kompensacji i solidaryzmu oraz partycypacji i integracji. Zamieszczone poniżej programy mają charakter otwarty i będą uzupełniane po uchwaleniu Strategii przez Radę Gminy w Czarnej Dąbrówce w ramach inicjatyw tworzonych przez organizacje pozarządowe, gminę Czarna Dąbrówka i partnerstwa publiczno – społeczne. Źródła finansowania proponowanych programów zostały opisane w rozdziale 13. Zewnętrzne źródła finansowania.

PRIORYTET 1 - DZIECI I MŁODZIEŻ

INTERWENCJA – RATOWNICTWO

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Dożywianie uczniów z rodzin przeżywających trudności materialne w szkołach podstawowych i przedszkolu	problemy społeczne	80 -150	GOPS
System stypendialny	problemy społeczne	50- 80	Gmina Czarna Dąbrówka

ASEKURACJA – WYPRZEDZANIE

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Prowadzenie świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych oraz zapewnienie w nich opieki i wychowania dzieciom z rodzin niedostosowanych społecznie	infrastruktura	40-70	Gmina Czarna Dąbrówka, organizacje pozarządowe

KOMPENSACJA – SOLIDARYZM

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Zapewnienie dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodzicielskiej całodobowej opieki i wychowania w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego oraz do czasu powrotu dziecka do rodziny, umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej lub jego usamodzielnienia	problemy społeczne	10-20	GOPS/PCPR

PRIORYTET 2 - SENIORZY

PARTYCYPACJA- INTEGRACJA

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Rozwój sprawności intelektualnej i fizycznej osób starszych	edukacja	50-70	organizacje pozarządowe, klub seniora, Gmina Czarna Dąbrówka, Gminne Centrum Kultury

INTERWENCJA - RATOWNICTWO

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Przełamywanie barier w komunikowaniu się osób starszych z ograniczoną sprawnością ruchową w środowisku (programy mające na celu edukację osób starszych i zakup sprzętu rehabilitacyjnego)	edukacja	30 -50	organizacje pozarządowe, partner prywatny, org. kościelne
Wsparcie osób starszych w zakresie edukacji własnej, podnoszenia kwalifikacji i umiejętności (świetlice, ośrodki terapii zajęciowej, zespoły aktywności społecznej)	edukacja	20-40	organizacje pozarządowe, GOPS
Organizacja czasu wolnego dla osób starszych, samotnych w środowisku lokalnym (imprezy sportowe, kulturalne, turnusy rehabilitacyjne)	społeczność lokalna	60-80	organizacje pozarządowe, organizacje kościelne Gmina Czarna Dąbrówka

PRIORYTET 3 - NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

INTERWENCJA - RATOWNICTWO

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Aktywizacja osób niepełnosprawnych poprzez sport (obozy, zawody sportowe)	społeczność lokalna	40-60	organizacje pozarządowe
Zaspokojenie potrzeb bytowych całodobowych osób niepełnosprawnych	finanse	33 - 50	Gmina Czarna Dąbrówka, partner prywatny, organizacje pozarządowe

PARTYCYPACJA - INTEGRACJA

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Terapia osób z upośledzeniem umysłowym w połączeniu z opieką psychologiczną, pedagogiczną, medyczną	problemy społeczne	30	jednostka budżetowa/ organizacje pozarządowe, organizacje kościelne

PRIORYTET 4 - UBÓSTWO

INTERWENCJA - RATOWNICTWO

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Pomoc żywnościowa dla osób najuboższych, bank żywności, zbiórki okolicznościowe i zbiórki żywności	społeczność lokalna	400	organizacje pozarządowe, GOPS,

ASEKURACJA – WYPRZEDZANIE

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Programy osłonowe - dodatki mieszkaniowe	finanse	60-100	GOPS

PRIORYTET 5 - BEZDOMNOŚĆ

INTERWENCJA - RATOWNICTWO

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Kompleksowa pomoc osobom bezdomnym w przezwyciężaniu ich trudnej sytuacji umożliwiającej im bytowanie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Terapia uzależnionych i współuzależnionych.	problemy społeczne	5 - 10	GOPS, organizacje pozarządowe, GKRPA

PRIORYTET 6 - BEZRADNOŚĆ

ASEKURACJA – WYPRZEDZANIE

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Program wsparcia dla rodzin w sytuacjach kryzysowych	problemy społeczne	20 - 40	organizacje pozarządowe, GOPS , szkoły, sądy, Policja, PCPR
Zapewnienie miejsca pobytu w ramach interwencji kryzysowej	infrastruktura	5 - 10	GOPS, organizacje pozarządowe, PCPR
Prowadzenie punktu informacyjnego dot. występowania zjawiska przemocy w rodzinie	Problemy społeczne	60-80	Organizacje pozarządowe, GOPS

PRIORYTET 7 - UZALEŻNIENIA

KOMPENSACJA – SOLIDARYZM

Nazwa programu	Obszary polityki społecznej	Liczba osób objętych programem	Realizator
Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych	problemy społeczne	50 -70	GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, inne uprawnione podmioty
Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnienia	społeczność lokalna	30- 50	GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, inne uprawnione podmioty
Prowadzenie działalności profilaktycznej i opiekuńczo-wychowawczej	edukacja	300-400	Organizacje pozarządowe, GOPS parafie i inne związki wyznaniowe, szkoły
Współpraca z poradnią profilaktyki społecznej Poradni Rodzinnej	edukacja	25-40	GOPS
Prowadzenie profilaktyki działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży	edukacja	200-300	Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, GOPS, Szkoły, organizacje pozarządowe
Informowanie na łamach prasy lokalnej o problematyce uzależnienia	edukacja	800 -1200	GOPS, organizacje pozarządowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Programy operacyjne mają charakter otwarty. Ilość osób objętych danym programem została określona na podstawie szacunkowych wywiadów środowiskowych w przypadku projektowanych programów i rzeczywistych beneficjentów programów w realizacji w skali jednego roku. Każdy kolejny program wpisany do jednego z priorytetów winien być zdefiniowany co do formy jego

realizacji. Możliwości finansowania poszczególnych programów zostały opisane w kolejnych dwóch rozdziałach.

12.2. RAMY FINANSOWE JAKO WYNIK PRZYJĘTYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH I UDZIAŁU GMINY CZARNA DĄBRÓWKA W PROJEKTACH PPP WYPEŁNIAJĄCYCH PRZYJĘTE CELE GMINY W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Środki finansowe na działania zaplanowane w Strategii na lata 2021 – 2027 pochodzić będą z:

- budżetu gminy,
- budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- budżetu państwa na realizację zadań zleconych,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz innych celowych funduszy krajowych,
- Zewnętrznych źródeł finansowania w tym, funduszy europejskich (rozdz.13).
-

Podanie dokładniejszych wysokości środków planowanych na realizację strategii nie jest możliwe, ze względu na zbyt długi okres obowiązywania dokumentu oraz brak długookresowych źródeł finansowania. Niemniej, przy założeniu wydatków wzięto pod uwagę prognozowaną inflację kolejno: 2022r. 3,4%; 2023r. 4,5%; 2024r. 3,4%; 2025-2030 2,5%. Zakłada się, że cele i działania określone w Strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej gminy Czarna Dąbrówka i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu w poszczególnych, kolejnych latach.

Tabela 35. Ramy finansowe

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	4000	4136	4322	4469	4580	4695	4812	4933	5056	5182
Przeciwdziałanie narkomanii	5 000	5170	5402	5586	5725	5869	5986	6106	6258	6415
Przeciwdziałanie alkoholizmowi	95000	9823	10265	10614	10879	11151	11430	11715	12008	12309
Dom Pomocy Społecznej	140 000	144760	151274	156417	160327	164335	168444	172655	176971	181395
Ośrodki Wsparcia	32 000	33088	34576	35572	36436	37562	38501	39464	40450	41462
Wspieranie Rodziny	319 000	329846	344689	356408	365318	374451	383812	393408	403243	413324
Prowadzenie środowiskowego domu samopomocy - dotacja	0,00	0,00	0,00	250000	256250	320312	328320	336528	344941	353565
Suma	509500	5268236	550528	819066	839515	918375	941305	964809	988927	1013652

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce .

13. ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

13.1. FUNDUSZE UE NA LATA 2021 – 2027 DLA POMOCY SPOŁECZNEJ

13.1.1. Budżet UE 2021-2027 i fundusz odbudowy

Na szczycie Unii Europejskiej w Brukseli doszło do porozumienia przywódców unijnych w sprawie wieloletniego budżetu Wspólnoty na lata 2021-2027 i tak zwanego funduszu odbudowy. To w sumie 1,8 biliona euro. Polsce z tej puli może przypaść - w przeliczeniu - ponad 770 miliardów złotych.

Polska ma być największym beneficjentem polityki spójności w UE i otrzymać z tego tytułu 66,8 mld euro. Dodatkowe środki z polityki spójności w odpowiedzi na kryzys to 3 mld euro. Środki ze Wspólnej Polityki Rolnej dla Polski to 28,5 mld euro. Polska będzie też największym beneficjentem Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Środki z niego mają trafić na wsparcie przejścia od gospodarki opartej o paliwa kopalne do gospodarki niskoemisyjnej. Polska może liczyć z tego tytułu na 3,5 mld euro. Łączna suma środków w ramach funduszu odbudowy to 750 miliardów euro. Polska może z niego otrzymać 34,2 miliarda euro w postaci kredytów (153 miliardy złotych) i 23,1 miliarda euro (103 miliardy złotych) w postaci bezzwrotnych dotacji.

Wszystkie programy, które służyły do tej finansowaniu projektów z zakresu pomocy społecznej zostaną zamknięte do czasu realizacji projektów złożonych do roku 2020 i w pierwszym kwartale 2021. Zarówno poszczególne Ministerstwa jak i Urzędy Marszałkowskie przygotowują listę Programów do których będzie można aplikować o konkretne środki na ściśle określone projekty w szeroko rozumianym obszarze pomocy społecznej zarówno w zakresie rozbudowy infrastruktury jak i na projekty tzw. „miękkie”. Koniecznym jest monitoring powstających programów w okresie przejściowym w jaki powstała Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2021 -2027

Pozostają do dyspozycji dla NGO działających w obszarze pomocy społecznej dotacje skupione w instytucjach, funduszach powołanych przez Rząd RP i Spółki Skarbu Państwa jak np. Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

14. MONITORING STRATEGII

14.1. WSTĘP

Ocena strategicznych dokumentów zawierających cele z kierunkami działania winna być dokonywana trzykrotnie: przed rozpoczęciem realizacji (ex-ante), w połowie okresu realizacji (mid-term) oraz po zakończeniu realizacji (ex-post).

Aby umożliwić pośrednie dokonywanie ocen mid-term i ex-post, należy określić powiązania pomiędzy strategią rozwiązywania problemów społecznych, a obecnymi i przyszłymi programami operacyjnymi. Ocena ex-post jest najbardziej istotna i miarodajna dla całościowej oceny polityki społecznej w długim okresie czasu oraz spełnia najwięcej funkcji. Wszelkie oceny oddziaływania podmiotów publicznych na procesy kierowania polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji przeprowadzane są w kontekście społecznych potrzeb, celów i nakładów. Mierzone i oceniane są uzyskane produkty, wyniki, efekty i skutki. Działania i przedsięwzięcia służące realizacji celów

strategicznych oceniane są na podstawie czterech kryteriów: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. Cały proces dodatkowo oceniany jest z punktu widzenia praworządności i gospodarności (oszczędności). Oceny wymagają podejścia uporządkowanego, obiektywnych kryteriów oraz stosowania zróżnicowanych i wyrafinowanych metod. Ocena realizacji strategii jest procesem wymagającym udziału społecznego, a przede wszystkim współdziałania podmiotów i uczestników strategicznego zarządzania polityką społeczną regionu.

Aby spełnić powyższe wymagania, każdy kierunek działania wymaga monitorowania. Wymóg monitorowania wynika również z przepisów regulujących finansowanie przedsięwzięć z funduszy UE. Monitorowaniem kierunku działania na poziomie celów winna zajmować się jednostka organizacyjna odpowiedzialna za jego sformułowanie, w tym wypadku – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce. Obowiązek monitorowania poszczególnych zadań, których realizacja na poziomie lokalnego samorządu wynika z obecnie obowiązujących celów i kierunków działania spoczywa na jednostce realizującej dane zadanie.

Misja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka sformułowana jest na tak ogólnym poziomie, że bezpośrednia ocena stopnia jej realizacji nie jest możliwa, dlatego należy oceniać stopień realizacji kierunków działania. Mają one na tyle konkretny charakter i są powiązane bezpośrednio z celami i istniejącymi programami, że można stosować bardziej wyspecjalizowane wskaźniki. W charakterystyce każdego z kierunków działania zawarto propozycje wskaźników produktów oraz rezultatów. Zestaw wskaźników dla celów monitorowania zawiera poniższa tabela. Ich coroczne obliczenie rozpoczynając od roku bazowego 2021 (stan 31 grudnia – dane będą dostępne wiosną/latem 2022) umożliwi dokonanie w latach 2021 i 2027 oceny realizacji *Strategii* pod kątem: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i instytucje zewnętrzne odpowiedzialne za poszczególne zadania dokonywać będą bieżącej i okresowej (2021 r. i 2027) kontroli realizacji *Strategii*. Efektem kontroli może być konieczność zmodyfikowania *Strategii*.

Źródłami pozyskiwania danych do oceny realizacji *Strategii* mogą być:

1. Źródła pierwotne:

- badania ankietowe za pomocą kwestionariusza – np. z wykorzystaniem Internetu, w formie drukowanej – skrzynka na opinie w GOPS w Czarnej Dąbrówce,
- otwarte dla wszystkich Forum Internetowe (np. Gminny Portal Pomocy Społecznej), pozwalające na swobodną wypowiedź, wstępną ocenę inicjatyw społecznych, pozwalające znaleźć partnerów dla wspólnej realizacji projektów,
- cykliczne, coroczne spotkania grup eksperckich oraz innych podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej organizowane przez Urząd Gminy w Czarnej Dąbrówce; inne.

2. Źródła wtórne:

- raporty z badań zjawisk społecznych i opinii publicznych dokonywanych przez inne jednostki badawcze i ośrodki badań społecznych,

- statystyki, w tym Urzędu Statystycznego oraz innych jednostek i instytucji,
- informacje medialne oraz raporty, biuletyny, sprawozdania z działalności i in. pochodzące od środowisk zajmujących się problematyką społeczną i działaniami na rzecz integracji.
- inne.

Wybór źródeł informacji do oceny realizacji Strategii będzie każdorazowo weryfikowany, zgodnie z przyjętymi wskaźnikami.

14.2. Tabela 36. Wskaźniki monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.1 Działać w kierunku wzmocnienia struktur oświaty w zakresie działań profilaktycznych i edukacyjnych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.1.1.	Dostosowanie infrastruktury szkolnej dla realizacji zadań z zakresu profilaktyki zdrowotnej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu dostosowywania infrastruktury szkolnej w celu realizacji zadań profilaktyki zdrowotnej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych profilaktyką zdrowotną w ciągu roku
1.1.2.	Wydłużanie czasu pracy placówek oświatowych – organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zajęć pozalekcyjnych na terenie gminy prowadzących przez placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> liczba uczniów korzystających z oferty zajęć pozalekcyjnych w placówkach oświatowych na terenie gminy
1.1.3.	Wdrażanie własnych programów edukacyjnych realizowanych na poziomie szkół podstawowych z zakresu profilaktyki.	<ul style="list-style-type: none"> liczba wdrożonych profilaktycznych programów edukacyjnych zrealizowanych na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych w ciągu roku wdrożonymi profilaktycznymi programami edukacyjnymi
1.1.4.	Zwiększenie udziału pedagogów w działaniach edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu włączenia pedagogów w działania edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych działaniami edukacyjnymi realizowanymi przy udziale pedagogów
1.2.	Cel 1.2. Działać na rzecz tworzenia programów dla wzrostu oferty edukacyjnej dla wszystkich mieszkańców gminy.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
1.2.1.	Rozwój oferty kształcenia na wszystkich poziomach edukacji.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu utworzenia szerokiej oferty kształcenia na wszystkich poziomach edukacji 	<ul style="list-style-type: none"> liczba placówek oświatowych na terenie gminy
1.2.2.	Podnoszenie oferty edukacyjnej dla dorosłych na wszystkich poziomach edukacji obejmujących różne grupy wiekowe i zawodowe.	<ul style="list-style-type: none"> liczba programów i projektów oferujących różne formy edukacji pozaszkolnej dla dorosłych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób w wieku poprodukcyjnym, korzystających z oferty różnych form edukacji pozaszkolnej

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
1.3.	Cel 1.3. Wykorzystać zaangażowanie i kreatywność osób pracujących w obszarze pomocy społecznej.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.3.1.	Kojarzyć liderów pomocy społecznej z właściwymi projektami w poszczególnych sektorach pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba inicjatyw, których efektem było skojarzenie liderów pomocy społecznej z właściwymi projektami w poszczególnych sektorach pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba skojarzonych liderów pomocy społecznej z właściwymi projektami w poszczególnych sektorach pomocy społecznej
1.3.2.	Tworzenie projektów kształcących pracowników pomocy społecznej na liderów lokalnych grup działania.	<ul style="list-style-type: none"> liczba specjalistycznych szkoleń przeznaczonych dla pracowników pomocy społecznej, których celem jest kształcenie na liderów lokalnych grup działania 	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeszkolonych pracowników pomocy społecznej każdego roku w gminie Czarna Dąbrówka na liderów lokalnych grup działania liczba pracowników pomocy społecznej będących liderami lokalnych grup działania
1.3.3.	Utworzenie i wprowadzenie systemu motywacji finansowych dla pracowników chcących poszerzać już posiadaną wiedzę i nabywać nowe umiejętności.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu tworzenia systemu motywacji finansowych dla pracowników chcących poszerzać posiadaną wiedzę i nabywać nowe umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> liczba pracowników pomocy społecznej, którzy skorzystali z systemu motywacji finansowych wspierającego rozwój kwalifikacji zawodowych
1.4.	Cel 1.4. Działać na rzecz podnoszenia świadomości społecznej wśród mieszkańców gminy, w tym rozwijanie świadomości zagrożeń.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.4.1.	Zorganizowanie systemu edukacji nauczycieli i wychowawców z zakresu problematyki społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych na terenie gminy cyklicznych szkoleń nauczycieli i wychowawców z zakresu problematyki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba nauczycieli i wychowawców biorących udział w cyklicznych szkoleniach z zakresu problematyki społecznej

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
1.4.2.	Organizowanie warsztatów edukacyjnych dla osób dorosłych w oparciu o istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych warsztatów edukacyjnych dla osób dorosłych w oparciu o istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób dorosłych biorących udział w warsztatach edukacyjnych zorganizowanych w oparciu o istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną
1.4.3.	Organizacja cyklicznych szkoleń dla bezpośrednich beneficjentów pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba szkoleń zorganizowanych na terenie gminy Czarna Dąbrówka skierowanych bezpośrednio do beneficjentów pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej uczestniczących w szkoleniach dla nich zorganizowanych
1.5.	Cel 1.5. Działać w celu wspierania osób bezrobotnych w efektywnym nabywaniu umiejętności poszukiwania pracy.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.5.1.	Współpraca z PUP w zakresie organizacji szkoleń z zakresu przekwalifikacji zawodowej na terenie gminy Czarna Dąbrówka w zgodzie z istniejącym zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.	<ul style="list-style-type: none"> liczba szkoleń zorganizowanych we współpracy z PUP w ramach przekwalifikowania zawodowego osób bezrobotnych w zgodzie z istniejącym zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach, które objęte zostały szkoleniami i przekwalifikującymi
1.5.2.	Promocja samozatrudnienia wśród mieszkańców we współpracy z PUP i organizacjami otoczenia biznesu.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów promujących idee samozatrudnienia i wsparcie przy zakładaniu samodzielnej działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób, które podjęły działalność gospodarczą w ramach samozatrudnienia

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
2.	PRIORYTET 2. Problemy Społeczne		
2.1.	Cel. 2.1 Działać na rzecz utworzenia skutecznego systemu pomocy osobom niepełnosprawnym.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.1.1.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie systemu aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych, • utworzenie systemu aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób niepełnosprawnych objętych systemem aktywizacji społecznej, • liczba osób niepełnosprawnych objętych systemem aktywizacji zawodowej
2.1.2.	Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się wynikających z indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba utworzonych projektów z zakresu likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się wynikających z indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych zatrudniania osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się wynikających z indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych
2.1.3.	Likwidacja barier architektonicznych w placówkach użyteczności publicznej.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych w placówkach użyteczności publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób niepełnosprawnych korzystających samodzielnie z placówek użyteczności publicznej
2.1.4.	Współpraca z PUP w zakresie promocji i informacji dotyczących istniejących warunków zatrudniania osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych przy współpracy z PUP kampanii promocyjno-informacyjnych dotyczących warunków zatrudniania osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób niepełnosprawnych, które znalazły zatrudnienie dzięki organizowanym we współpracy z PUP kampaniom promocyjno-informacyjnym w skali roku
2.1.5.	Stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów zrealizowanych na terenie gminy Czarna Dąbrówka, których celem było stworzenie warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym osobom niepełnosprawnym 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób niepełnosprawnych, którzy uzyskali zdolność do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym w skutek realizacji programów specjalnie w tym celu przygotowanych

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
2.1.6.	Tworzenie i wdrożenie innowacyjnych projektów integrujących niepełnosprawne dzieci i osoby dorosłe ze społecznością lokalną.	<ul style="list-style-type: none"> liczba nowo utworzonych innowacyjnych projektów integracji niepełnosprawnych dzieci i osób dorosłych w społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wdrożonych innowacyjnych projektów integracji niepełnosprawnych dzieci i osób dorosłych w społeczności lokalnej w ciągu roku
2.2.	Cel 2.2. Działać w kierunku przeciwdziałania uzależnieniom.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.2.1.	Profilaktyka i monitoring środowisk podwyższonego ryzyka.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu prowadzenia działalności profilaktycznej w środowiskach podwyższonego ryzyka utworzenie systemu monitoringu środowisk podwyższonego ryzyka 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób ze środowisk podwyższonego ryzyka objętych profilaktyką. liczba osób ze środowisk podwyższonego ryzyka objętych systemem monitoringu w skali roku

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
2.2.2.	Działalność profilaktyczna wśród dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu działalności profilaktycznej opartej o szeroko pojętą edukację na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych działalnością profilaktyczną – edukacją szkolną na temat skutecznej walki z uzależnieniami
2.2.3.	Realizacja założeń Gminnego Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na lata 2021 i dalsze.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów mających na celu przeciwdziałanie chorobie alkoholowej zgodnych z Realizacją Gminnego Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na lata 2021 i dalsze. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób objętych programem przeciwdziałania chorobie alkoholowej
2.2.4.	Tworzenie nowych grup wsparcia dla wychodzenia z kryzysu.	<ul style="list-style-type: none"> liczba nowo utworzonych grup wsparcia dla osób uzależnionych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba punktów konsultacyjnych prowadzących terapię uzależnień z udziałem terapeutów w ramach nowo utworzonych grup wsparcia liczba osób uzależnionych korzystających z nowo utworzonych grup wsparcia
2.2.5.	Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji poprzez rozwój i wspieranie nowoczesnych programów terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów realizowanych poprzez rozwój i wspieranie programów terapeutycznych, których celem było zwiększenie dostępności świadczeń dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków 	<ul style="list-style-type: none"> liczba świadczeń z zakresu leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych wykonanych na terenie gminy Czarna Dąbrówka
2.2.6.	Wspieranie działalności placówek działających w zakresie zapobiegania i leczenia choroby alkoholowej i narkomanii.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów wspierających działalność placówek w zakresie zapobiegania i leczenia choroby alkoholowej i narkomanii liczba placówek działających w zakresie zapobiegania i leczenia choroby alkoholowej i narkomanii 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób uzależnionych, które uzyskały pomoc w placówkach zapobiegania i leczenia uzależnień

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
2.3	Cel 2.3. Tworzyć warunki w celu podnoszenia bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Czarna Dąbrówka.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.3.1.	Rozpoznanie źródeł zjawisk patologicznych wraz ze stałym monitoringiem środowisk patologicznych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba utworzonych programów z zakresu identyfikacji źródeł zjawisk patologicznych • liczba projektów monitorujących środowiska patologiczne • liczba wywiadów środowiskowych ukierunkowanych na identyfikację środowisk patologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zidentyfikowanych źródeł zjawisk patologicznych • liczba zidentyfikowanych środowisk patologicznych i ich problemów • liczba osób wywodzących się ze środowisk patologicznych objętych pomocą
2.3.2.	Stworzenie i wdrożenie sprawnego systemu współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi w zakresie tworzenia programów profilaktycznych dla środowisk zagrożonych.	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie systemu współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi w zakresie tworzenia programów profilaktycznych dla środowisk zagrożonych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba beneficjentów pomocy społecznej pochodzących ze środowisk zagrożonych, objętych programami profilaktycznymi i tworzonymi we współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi
2.4.	Cel 2.4. Działać na rzecz sprawnego docierania pomocy społecznej do osób żyjących w ubóstwie.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.4.1.	Podjąć działania w kierunku oceny sytuacji, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych ukierunkowanych na identyfikację potrzeb osób żyjących w ubóstwie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób żyjących w ubóstwie objętych pomocą dzięki przeprowadzonym wywiadam środowiskowym
2.4.2.	Tworzenie systemu asekuracji i wyprzedzania w stosunku do rodzin zagrożonych ubóstwem.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów z zakresu tworzenia systemu asekuracji i wyprzedzania skierowanego do rodzin zagrożonych ubóstwem 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin zagrożonych ubóstwem objętych systemem asekuracji i wyprzedzania
2.4.3	Niwelowanie patologii w rodzinie będącej jedną z bezpośrednich przyczyn ubóstwa.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych projektów z zakresu niwelowania patologii w rodzinie będącej bezpośrednią przyczyną ubóstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych procesem niwelowania patologii

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
2.5.	Cel 2.5. Stworzyć warunki do sprawnego udzielania pomocy społecznej osobom starszych wiekiem.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.5.1.	Działanie na rzecz integracji osób starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów zrealizowanych na terenie gminy Czarna Dąbrówka, których celem było zintegrowanie osób starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób starszych uczestniczących w programach mających na celu integrację ze środowiskiem aktywnym społecznie i gospodarczo
2.5.2.	Stworzenie osobom starszym wiekiem warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów zrealizowanych na terenie gminy Czarna Dąbrówka, których celem było stworzenie osobom starszym warunków do samodzielnego funkcjonowania w rodzinie i środowisku lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób starszych, którzy uzyskali zdolność do samodzielnego funkcjonowania w rodzinie i środowisku lokalnym w skutek realizacji programów specjalnie w tym celu przygotowanych w ciągu roku
3.	PRIORYTET 3: <i>Finanse</i>		
3.1.	Cel 3.1. Działać w kierunku pozyskania pozabudżetowych środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej gminy Czarna Dąbrówka.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
3.1.1.	Tworzenie i realizacja projektów współfinansowanych ze środków U.E.	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych projektów pomoc społecznej kwalifikujących się do dofinansowania ze środków U.E 	<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych projektów pomoc społecznej współfinansowanych ze środków U.E. wartość (w PLN) środków pozyskanych na realizację zadań pomoc społecznej

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
3.1.2.	Aktywne uczestniczenie sektora publicznego w pracach stowarzyszeń i fundacji dla realizacji długookresowych programów z zakresu pomocy społecznej i rozwiązywania problemów społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba długookresowych programów z zakresu pomocy społecznej realizowanych we współpracy sektora publicznego ze stowarzyszeniami i fundacjami 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych pomocą społeczną świadczoną w ramach długookresowych programów realizowanych przez sektor publiczny oraz stowarzyszenia i fundacje
3.1.3.	Realizowanie zadań w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne i publiczno-społeczne.	<ul style="list-style-type: none"> liczba programów i projektów organizowanych na szczeblu lokalnym przez sektor publiczny i prywatny liczba programów i projektów organizowanych na szczeblu lokalnym przez sektor publiczny i pozarządowy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej objętej programami pomocy realizowanymi w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego liczba beneficjentów pomocy społecznej objętej programami pomocy realizowanymi w ramach partnerstwa publiczno-społecznego
3.2.	Cel 3.2. Tworzyć różne formy wolontariatu dla obniżenia kosztów realizacji zadań pomocy społecznej.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
3.2.1.	Promowanie mody na wolontariat.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów promujących wolontariat wśród mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wolontariuszy na terenie gminy uczestniczących w projektach pomocy społecznej
3.2.2.	Identyfikowanie obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zidentyfikowanych obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wolontariuszy uczestniczących w projektach pomocy społecznej
3.2.3.	Organizowanie szkoleń dla wolontariuszy, w tym również pod potrzeby konkretnych placówek pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych szkoleń dla wolontariuszy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeszkolonych wolontariuszy, w tym pod potrzeby placówek pomocy społecznej
3.3.	Cel 3.3. Działać w kierunku wspierania finansowego rodzin.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
3.3.1.	Wsparcie materialne i instytucjonalne dla rodzin wielodzietnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów i programów zrealizowanych na terenie gminy Czarna Dąbrówka, których celem jest wsparcie materialne i instytucjonalne rodzin wielodzietnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin wielodzietnych objętych wsparciem materialnym i instytucjonalnym
3.3.2.	Realizacja projektów z zakresu kompensacji i solidaryzmu dla rodzin niepełnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych projektów opartych o zasady kompensacji i solidaryzmu i skierowanych do rodzin niepełnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin niepełnych objętych projektami realizowanymi na zasadach kompensacji i solidaryzmu
3.3.3.	Wypracowanie i wdrożenie skutecznego systemu wsparcia finansowego osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu wsparcia finansowego osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem finansowym wartość (w PLN) środków przeznaczonych na wsparcie finansowe osób niepełnosprawnych
4.	PRIORYTET 4: Społeczność lokalna.		
4.1.	Cel 4.2. Inspirowanie i wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
4.1.1.	Kreowanie postaw wyrozumiałości i tolerancji poprzez eksponowanie przez decydentów udziału beneficjentów pomocy społecznej w różnych projektach gminy.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów, których celem jest podwyższenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów społecznych oraz wykreowanie postaw wyrozumiałości i tolerancji z udziałem decydentów i beneficjentów tej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka, do których każdego roku dociera pakiet informacji o problemach społecznych gminy który kreuje postawy wyrozumiałości i tolerancji
4.1.2.	Edukacja społeczna w zakresie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów edukujących społeczność lokalną w zakresie wspierania osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba inicjatyw obywatelskich powstałych na terenie miasta podnoszących jakość i komfort życia osób starszych i niepełnosprawnych

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
4.1.3.	Działania w kierunku reintegracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zwłaszcza młodzieży trudnej	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu reintegracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zwłaszcza młodzieży trudnej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, korzystająca z projektów reintegracji
4.1.4.	Działanie na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów zrealizowanych na terenie gminy Czarna Dąbrówka, których celem było zintegrowanie osób niepełnosprawnych i starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych i starszych uczestniczących w programach mających na celu ich integrację ze środowiskiem aktywnym zawodowo
5.	PRIORYTET 5: <i>Infrastruktura.</i>		
5.1.	Cel 5.1 Działać na rzecz tworzenia bazy dla realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.1.1.	Kreowanie postaw do tworzenia zaplecza infrastruktury opieki nad osobami starszymi.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu budowy infrastruktury opieki nad osobami starszymi 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej korzystających z usług placówek opieki nad osobami starszymi
5.1.2.	Wspieranie i udzielanie pomocy samorządowi lokalnemu w realizacji zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnionych oraz przemocy domowej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów organizowanych na szczeblu gminy, których celem jest udzielanie pomocy merytorycznej samorządowi lokalnemu w zakresie realizacji lokalnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy domowej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba pracowników samorządowych szczebla gminnego przeszkolonych w zakresie skutecznej realizacji programów profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy domowej. liczba wspartych programów samorządowych przez instytucje zewnętrzne, których celem były zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnionych

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
5.2.	Cel 5.2. Działać w kierunku tworzenia sprawnie funkcjonującej profilaktyki w oparciu o infrastrukturę środowiskową.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.2.1.	Współpraca z Ośrodkami Wsparcia dla uzależnionych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba Ośrodków Wsparcia z którymi Gmina Czarna Dąbrówka współpracuje celem jest pomoc osobom uzależnionym 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób uzależnionych korzystających z oferty Ośrodków Wsparcia
5.2.2.	Aktywizowanie kadry publicznych placówek pomocy społecznej i organizacji pozarządowych w prace terapeutyczne na terenie świetlicy.	<ul style="list-style-type: none"> liczba spotkań, szkoleń, których celem jest aktywizacja pracowników pomocy społecznej i pracowników organizacji pozarządowych na rzecz pracy terapeutycznej na terenie świetlicy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej korzystających z pracy terapeutycznej wyspecjalizowanej kadry świetlicy
5.3.	Cel 5.3. Tworzyć warunki na rzecz rozwoju zaplecza sportowego i rehabilitacyjnego.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.3.1.	Dostosowanie istniejących placówek oświatowych, sportowych, rekreacyjnych dla potrzeb ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba dostosowanych placówek oświatowych, sportowych, rekreacyjnych dla potrzeb ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób korzystających z dostosowanych placówek oświatowych, sportowych, rekreacyjnych dostępnych dla ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych
5.3.2.	Zwiększyć dostępność zaplecza rehabilitacyjnego dla mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka.	<ul style="list-style-type: none"> -powierzchnia w m² dostępnego zaplecza rehabilitacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób, beneficjentów pomocy społecznej korzystających z istniejącego zaplecza rehabilitacyjnego
5.4.	Cel. 5.4. Działania w kierunku tworzenia bazy mieszkalnictwa socjalnego i mieszkań chronionych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2021 lata oceny: 2021, 2027	
5.4.1.	Adaptacja istniejących obiektów komunalnych na mieszkania chronione przy zapewnieniu dostępności do mieszkań socjalnych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowo utworzonych mieszkań chronionych na terenie gminy na bazie istniejących obiektów komunalnych • Liczba mieszkań socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób/rodzin korzystających z nowo utworzonych mieszkań chronionych na terenie gminy • Liczba rodzin/ zamieszkujących w mieszkaniach socjalnych • Liczba rodzin oczekujących na mieszkania socjalne

15. WYKAZ TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

WYKAZ RYSUNKÓW:

Mapa 1. Gmina Czarna Dąbrówka w otoczeniu gmin sąsiednich. 25

WYKAZ TABEL:

Tabela 1. Dokumenty Unii Europejskiej dotyczące polityki społecznej..... 8

Tabela 2. Najważniejsze akty prawne odnoszące się do polityki społecznej – obecnie obowiązujące w Polsce..... 9

Tabela 3. Ważniejsze dokumenty strategiczne obowiązujące w Pomorskim 17

Tabela 4. Ważniejsze dokumenty strategiczne obowiązujące w gminie Czarna Dąbrówka dotyczące obszaru rozwiązywania problemów społecznych..... 21

Tabela 5. Podstawowe dane demograficzne dot. gminy Czarna Dąbrówka – wg stanu na 31.12.2019 r. 27

Tabela 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie pomorskim wg poszczególnych kategorii stanu na 31.12.2020r..... 31

Tabela 7. Podmioty gospodarcze wg form własności w gminie Czarna Dąbrówka wg stanu na 31.12.2020 r..... 34

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON wg klas wielkości w 2019 r. 35

Tabela 9. Dochody i wydatki ogólne budżetu gminy Czarna Dąbrówka w latach 2016-2021..... 37

Tabela 10. Liczba osób objętych pomocą społeczną w latach 2017 – 2020..... 39

Tabela 11. Szkolnictwo w gminie Czarna Dąbrówka w roku 2018..... 41

Tabela 12. Osoby niepełnosprawne w gminie Czarna Dąbrówka którym udzielono pomocy w latach 2017-2020..... 47

Tabela 13. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2013-2016..... 49

Tabela 14 Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym..... 50

Tabela 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu bezdomności w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2013-2016..... 51

Tabela 16 Ilość złożonych wniosków o zastosowanie leczenia wobec osób nadużywających alkoholu w latach 2014-2019..... 52

Tabela 17. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2016-2019.....	53
Tabela 18. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej opiekuńczych w latach 2013-2016.....	55
Tabela 19. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2013-2016.....	56
Tabela 20. Wykaz jednostek współpracujących z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce.....	66
Tabela 21. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce w latach 2018-2020.....	67
Tabela 22. Powody udzielania pomocy społecznej gminie Czarna Dąbrówka w latach 2016-2019 (ilość rodzin , którym udzielono pomocy z określonego powodu).....	68
Tabela 23. Realizacja świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2018 – 2020.....	69
Tabela 24. Liczba mieszkań komunalnych i socjalnych na terenie Gminy Czarna Dąbrówka 2018 - 2020.....	74
Tabela 25. Analiza SWOT – obszar edukacja	89
Tabela 26. Analiza SWOT – obszar problemy społeczne	90
Tabela 27. Analiza SWOT – obszar finanse	91
Tabela 28. Analiza SWOT – obszar społeczność lokalna	92
Tabela 29. Analiza SWOT – obszar infrastruktura	93
Tabela 30. Priorytet EDUKACJA – cele szczegółowe i kierunki działania.....	103
Tabela 31. Priorytet PROBLEMY SPOŁECZNE – cele szczegółowe i kierunki działania.....	106
Tabela 32. Priorytet FINANSE – cele szczegółowe i kierunki działania	110
Tabela 33. Priorytet SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA –cele szczegółowe i kierunki działania.....	112
Tabela 34. Priorytet INFRASTRUKTURA –cele szczegółowe i kierunki działania.....	113
Tabela 35. Ramy finansowe	126
Tabela 36. Wskaźniki monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka.....	130

WYKAZ WYKRESÓW:

Wykres 1. Struktura procentowa gruntów w gminie Czarna Dąbrówka wg stanu na 31.12.2019r.....	26
Wykres 2. Stan cywilny ludności Gminy Czarna Dąbrówka.....	27
Wykres 3. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wiekowych w gminie Czarna Dąbrówka w roku 2019.....	28
Wykres 4. Migracje ludności na pobyt stały i przyrost naturalny w gminie Czarna Dąbrówka w latach 1995-2019.....	29
Wykres 5. Stopy bezrobocia w kraju, województwie pomorskim i Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2004-2019.....	30
Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do REGON w latach 2009-2019.....	35
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w 2020 r.	36
Wykres 8. Liczba pracujących wg. sektorów ekonomicznych w powiecie bytowskim w latach 2006 - 2018.....	36
Wykres 9. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2002 -2018..	37
Wykres 10. Prognoza dochodów z podziałem na dochody bieżące i dochody majątkowe wg. WPF na lata 2020 -2029 (w zł).....	38
Wykres nr 11. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2019 r. w stosunku do pozostałych mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka.	39
Wykres 12 Szkoły Podstawowe – uczniowie i absolwenci 2008 -2018	42
Wykres 13 Edukacyjne grupy wiekowe w Gminie Czarna Dąbrówka ,2019.....	42
Wykres 14 Przyczyny zgonów w powiecie bytowskim w latach 2002 – 2018.....	44
Wykres 15. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym na terenie gminy Czarna Dąbrówka na tle powiatu Bytowskiego , województwa Pomorskiego i kraju, stan na 31.12.2020 r.....	54
Wykres nr 16. Wykaz sporządzonych „Niebieskich kart” przez jednostki i inne instytucje działające na terenie gminy Czarnej Dąbrówce.....	57
Wykres nr 17. Przestępstwa w gminie Czarna Dąbrówka lata 2012 2019.....	60
Wykres nr 18. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w gminie Czarna Dąbrówka lata 2012 -2019....	61
Wykres 19. Liczba mieszkań na przestrzeni lat 1995 -2018.....	73
Wykres 20. Liczba mieszkań oddanych do użytku w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 1995-2019...74	
Wykres 21. Przedszkole (jakość usług).....	78
Wykres 22. Szkoły podstawowe (jakość usług).....	78

Wykres 23. Stopa życia mieszkańców.....	79
Wykres 24. Pomoc społeczna.....	79
Wykres 25 Opieka zdrowotna.....	80
Wykres 26. Sieć wodociągowa.....	81
Wykres 27. Stopień skanalizowania.....	81
Wykres 28. Dostęp do szerokopasmowego Internetu.....	82
Wykres 29. Oferta sportowo-rekreacyjna.....	82
Wykres 30. Oferta kulturalna.....	83
Wykres 31. Stopień integracji społeczności lokalnej.....	83
Wykres 32. Natężenie podanych problemów w poszczególnych obszarach problemowych.....	84
Wykres 33. Bezrobocie.....	84
Wykres 34. Bieda/Ubóstwo.....	85
Wykres 35. Przestępczość młodocianych.....	85
Wykres 36. Przemoc w rodzinie.....	86
Wykres 37. Płeć ankietowanych.....	86